

**T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ, TEFTİŞİ, PLANLAMASI VE EKONOMİSİ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**LİSE ÖĞRENCİLERİNİN ÖĞRETMENLERİNE İLİŞKİN
ESTETİK LİDERLİK ALGILARI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

EJDER GÜVEN

KOCAELİ, 2015

**T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ, TEFTİŞİ, PLANLAMASI VE EKONOMİSİ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**LİSE ÖĞRENCİLERİNİN ÖĞRETMENLERİNE İLİŞKİN
ESTETİK LİDERLİK ALGILARI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

EJDER GÜVEN

Doç. Dr. SONER POLAT

KOCAELİ, 2015

T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ, TEFTİŞİ, PLANLAMASI VE EKONOMİSİ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

LİSE ÖĞRENCİLERİNİN ÖĞRETMENLERİNE İLİŞKİN
ESTETİK LİDERLİK ALGILARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tezi Hazırlayan: Ejder GÜVEN

Tezin Kabul Edildiği Enstitü Yönetim Kurulu Karar ve No: 10/06/2015 - 11

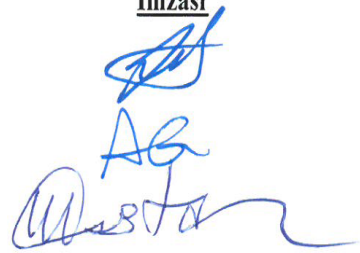
Jüri Üyesinin Unvanı, Adı-Soyadı ve Kurumu:

İmzası

Jüri Üyesi: Doç. Dr. Soner POLAT

Jüri Üyesi: Doç. Dr. Asiye TOKER GÖKÇE

Jüri Üyesi: Yrd. Doç. Dr. Mevlüt TAŞTAN



Sınav Tarihi: 05/06/2015

KOCAELİ, 2015

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimim süresince bu çalışmaya birçok insanın katkısı olmuştur.

Yüksek lisans eğitimim sırasında ve tez sürecinde bilgi, tecrübe ve deneyimlerini benden esirgemeyen, bu süreçte her zaman bana yardımcı olan, anlayışı ve sabrı ile her zaman yanımda olan, çok kıymetli ve değerli danışman hocam Doç. Dr. Soner POLAT' a tüm içtenliğimle teşekkür ederim.

Yüksek lisans eğitimimde tanıdığım, kendisinden çok şey öğrendiğim ve birçok konuda bana destek olan kıymetli hocam Doç. Dr. Asiye TOKER GÖKÇE' ye çok teşekkür ederim. Yüksek lisans eğitimim süresince dersime giren hocalarım Yrd. Doç. Mevlüt TAŞTAN ve Yrd. Doç. Tuğba KONAKLI' ya yapmış oldukları katkılardan dolayı teşekkür ederim. Eğitimim süresince tanışmış olduğum ve derslerimize giren tüm hocalarıma ve akademisyenlere de teşekkürlerimi sunarım.

Yüksek lisans eğitimim süresince her anlamda desteklerini esirgemeyen başta değerli okul müdürüm Metin ALKAN' a, sınıf arkadaşlarım ve dostlarım Serap KIVRAK, Oğuzhan BOZOĞLU ve Gizem GÜNÇAVDI' nın yanı sıra araştırmanın yapıldığı kurumdaki değerli çalışma arkadaşlarıma da minnettarım ve teşekkürlerimi sunarım. Son olarak beni her zaman destekleyen değerli aileme, ilkokuldan bu yana üzerimde emeği geçen çok kıymetli ve değerli öğretmenlerime teşekkürü bir borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	I
İÇİNDEKİLER	II
ÖZET	IV
ABSTRACT	V
TABLOLAR LİSTESİ	VI
ŞEKİLLER LİSTESİ	VII
1. BÖLÜM: GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	2
1.2. Araştırmanın Önemi	5
1.3. Araştırmanın Amacı	6
1.3.1. Problem Cümlesi.....	6
1.4. Araştırmanın Sayıtları	7
1.5. Sınırlılıklar.....	7
1.6. Tanımlar ve Kısaltmalar	7
2. BÖLÜM: ALANYAZIN TARAMASI	8
2.1. Örgüt ve Liderlik	8
2.2. Lider ve Liderlik.....	10
2.3. Temel Liderlik Kuramları.....	13
2.3.1. Özellikler Kuramı	13
2.3.2. Davranışsal Kuram	15
2.3.2.1. Ohio State University Çalışmaları.....	15
2.3.2.2. Michigan Üniversitesi Çalışmaları	16
2.3.2.3. Yönetim Gözeneği Kuramı	16
2.3.2.4. Yönetim Sistemleri Yaklaşımı.....	16
2.3.2.5. McGregor' un X ve Y Teorisi.....	17
2.3.3. Durumsallık Kuramı	17
2.3.3.1. Yol-Amaç Kuramı	18
2.3.3.2. Hersey ve Blanchard' ın Durumsal Liderlik Kuramı	18
2.3.3.3. Vroom ve Yetton' un Durumsal Liderlik Kuramı	18
2.3.3.4. Reddin' in Üç Boyutlu Liderlik Kuramı	19
2.3.4. Yeni Liderlik Kuramları	19
2.4. Estetik Kavramı	20
2.5. Estetik, Güzellik ve Sanat İlişkisi.....	22
2.6. Estetik ve Liderlik İlişkisi	26
2.6.1. Estetik Liderlik ve Dönüşümcü Liderlik	27
2.6.2. Estetik Liderlik ve Vizyoner Liderlik	30
2.6.3. Estetik Liderlik ve Karizmatik Liderlik	31
2.6.4. Estetik Liderlik ve Otantik Liderlik	34
2.7. Estetik Lider ve Estetik Liderlik.....	35
2.8. Estetik Liderlik ve Alt Boyutları	37
2.8.1. Estetik Görünüm	37
2.8.2. Estetik Yaklaşım	38
2.8.3. Estetik İletişim	39
2.8.4. Estetik Duyarlılık	40

2.8.5. Estetik Dürüstlük	41
2.8.6. Estetik Destek	42
2.8.7. Estetik Uygulama	43
3. BÖLÜM: ARAŞTIRMA YÖNTEMİ.....	45
3.1. Araştırmanın Modeli	45
3.2. Evren ve Örneklem	47
3.3. Veri Toplama Araçları.....	49
3.4. Verilerin Toplanması.....	53
3.5. Verilerin Analizi	53
4. BÖLÜM: BULGULAR VE YORUM.....	57
4.1. Araştırmanın 1. Alt Problemine İlişkin Bulgular	57
4.2. Araştırmanın 2. Alt Problemine İlişkin Bulgular	59
4.3. Araştırmanın 3. Alt Problemine İlişkin Bulgular	65
4.3.1. Öğretmenin Estetik Görünüm Boyutuna İlişkin Bulgular	66
4.3.2. Öğretmenin Estetik Yaklaşım Boyutuna İlişkin Bulgular	68
4.3.3. Öğretmenin Estetik İletişim Boyutuna İlişkin Bulgular	69
4.3.4. Öğretmenin Estetik Duyarlılık Boyutuna İlişkin Bulgular	71
4.3.5. Öğretmenin Estetik Dürüstlük Boyutuna İlişkin Bulgular	73
4.3.6. Öğretmenin Estetik Destek Boyutuna İlişkin Bulgular	74
4.3.7. Öğretmenin Estetik Uygulama Boyutuna İlişkin Bulgular	76
5. BÖLÜM: SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	79
5.1. Araştırmanın 1. Alt Problemine İlişkin Sonuç ve Tartışma	79
5.2. Araştırmanın 2. Alt Problemine İlişkin Sonuç ve Tartışma	80
5.3. Araştırmanın 3. Alt Problemine İlişkin Sonuç ve Tartışma	83
5.4. Öneriler	85
5.4.1. Uygulayıcılara Yönelik Öneriler	85
5.4.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler	86
KAYNAKÇA	88
EK-1 Anova Test Bulguları	96
EK-2 Estetik Liderlik Ölçeği.....	99
ÖGEÇMİŞ.....	102

LİSE ÖĞRENCİLERİNİN ÖĞRETMENLERİNE İLİŞKİN ESTETİK LİDERLİK ALGILARI

ÖZET

Bu araştırmanın amacı lise öğrencilerinin öğretmenlerinin göstermiş oldukları estetik liderlik özelliklerini belirlemeye çalışmak ve öğrencilerin estetik liderlik ve alt boyutları' na ilişkin algı düzeylerini incelemektir. Ayrıca araştırmada, öğrencilerin estetik liderlik ve alt boyutlarına ilişkin algılarının cinsiyet, okul türü ve okul adı değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı belirlenmeye çalışılmaktadır.

Nitel ve nicel boyutları içeren bu araştırmada karma (mixed) araştırma modeli benimsenmiştir. Nicel araştırmanın evrenini 2014-2015 eğitim ve öğretim yılında Kocaeli ili, Gebze ilçesine bağlı 18 ortaöğretim kurumunda eğitim gören 2907 lise öğrencisi oluştururken, örneklemini ise 7 farklı ortaöğretim kurumunda eğitim gören 625 lise öğrencisi oluşturmaktadır. Lise öğrencilerinin estetik liderlik algı düzeylerine ait veriler Polat ve Kavak (2011) tarafından geliştirilen ‘‘Estetik Liderlik Ölçeği’’ kullanılarak elde edilmiştir. ELÖ ölçeğine Polat ve Kavak (2011) tarafından yapılan açımlayıcı faktör analizini doğrulamak için doğrulayıcı faktör analizi yapılmış ve sonuçların tutarlı olduğu görülmüştür. Nitel araştırmanın, örneklemini ise, Gebze İlçesinde 2014-2015 eğitim öğretim yılında 3 farklı ortaöğretim kurumunda eğitim gören 21 öğrenci oluşturmaktadır. Yapılan nitel araştırma kapsamında veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Farklı üç okuldan temsilen seçilen 7’ şer kişilik üç grup ile odak grup görüşmesi yapılarak veriler toplanmıştır.

Araştırma sonucunda lise öğrencilerinin öğretmenlerinin göstermiş olduğu estetik liderlik özelliklerine ilişkin algılarının ‘‘estetik görünüm’’ etrafında sıklaştığı, en az vurgulanan estetik liderlik özelliğinin ise ‘‘estetik yaklaşım’’ olduğu ortaya çıkmıştır. Araştırma bulgularına göre, lise öğrencilerinin genel olarak estetik liderlik ve alt boyutlarına ilişkin algı düzeylerinin ‘‘orta’’ düzeyde olduğu; öğrenci algıların cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı fakat okul türü ve okul adına göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı ortaya çıkmıştır.

Anahtar sözcükler: Estetik, sanat, liderlik.

HIGH SCHOOL STUDENTS' PERCEPTION OF AESTHETIC LEADERSHIP REGARDING THEIR TEACHERS

ABSTRACT

The aim of this study is to establish the high school students' perception of aesthetic leadership regarding their teachers and to observe students' 'aesthetic leadership' perception levels in relation to their teachers. Another purpose of this study is to examine the aesthetic leadership level of high school students according to their gender, type of school and school name.

The research is designed as mixed model. The universe of quantitative research consists of 2907 students in 18 high schools, and sample of quantitative research consists of 625 students in 7 high schools in Gebze which is county of Kocaeli in 2014-2015 academic year. High school students perception of aesthetic leadership level was measured by Aesthetic Leadership Scale (ALS) by Polat and Kavak (2001). Students' answers were graded and these grades were used in generating various analysis. Based on the answers, the confirmatory factor analysis was implemented for ALS to confirm the exploratory factor analysis which was done by Polat and Kavak. The sample of qualitative research consists of 21 high school students from 3 different types of high schools in Gebze. Semi-structured interview form was used as data collection for the qualitative research. The data was collected by making focus group discussion with three different groups.

The means of students' scores demonstrate that they have average level of AL sensitivity. Findings of the research showed that students' perceptions of AL become frequent on 'aesthetic appearance' and the minimum frequency of students in AL is 'aesthetic approach'. The mean of students' scores demonstrate that they have medium level of AL sensitivity. Finding of the research also showed that there is not a statically significant difference between students' sensitivity levels in gender but there is a statically significant difference between their sensitivity levels in types of school and school name.

Key Words : Aesthetic, art, leadership.

TABLÖLER LİSTESİ

Tablo 1	Liderlik ve Yöneticilik Arasındaki Farklar	12
Tablo 2	Nitel Araştırma Çalışma Grubu Öğrencilerinin Özellikleri	48
Tablo 3	Estetik Liderlik ve Alt Boyutlarına Yönelik Güvenirlilik Katsayıları	49
Tablo 4	Normallik Testi Sonuçları	54
Tablo 5	Estetik Liderlik ve Alt Boyutlarını İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	57
Tablo 6	Cinsiyet Değişkenine Göre Estetik Liderlik Davranışları ve Alt Boyutlarına İlişkin Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve T-Testi Değerleri	60
Tablo 7	Okul Türü Değişkenine Göre Estetik Liderlik Davranışları ve Alt Boyutlarına İlişkin Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve T-Testi Değerleri	62
Tablo 8	Estetik Görünüme İlişkin Görüşler ve Frekans Dağılımı	66
Tablo 9	Estetik Yaklaşımına İlişkin Görüşler ve Frekans Dağılımı	68
Tablo 10	Estetik İletişime İlişkin Görüşler ve Frekans Dağılımı	70
Tablo 11	Estetik Duyarlılığa İlişkin Görüşler ve Frekans Dağılımı	72
Tablo 12	Estetik Dürüstlüğü İlişkin Görüşler ve Frekans Dağılımı	73
Tablo 13	Estetik Desteğe İlişkin Görüşler ve Frekans Dağılımı	75
Tablo 14	Estetik Uygulamaya İlişkin Görüşler ve Frekans Dağılımı	77
EK 1	Okul Adı Değişkenine Göre Estetik Liderlik Davranışları ve Alt Boyutlarına İlişkin Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve ANOVA Değerleri	96
EK 2	ELÖ	99

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1 Doğrulayıcı Faktör Analizi Varimax Analiz Grafiği	51
Şekil 2 Q-Q Plot Normal Dağılım Değer Grafiği	55

BÖLÜM 1

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, amacı, kapsamı, sınırlılıkları, sayıltıları ve araştırma kapsamında ele alınan tanımlara yer verilmiştir.

GİRİŞ

İnsan yaşamının her alanında estetik kirliliği görmek mümkündür. Estetikten yoksun reklam tabelaları, çevre düzenlemeleri, sanatsal değer taşımayan yapıtlar ve gözümüze çarpan birçok unsur insan yaşamında görsel kirlilik oluşturmaktadır. Öyle ki bu unsurlar günümüz toplumunun sanattan ve estetikten yoksun yapılarla iç içe yaşamasını kaçınılmaz hale getirmektedir (Mamur, 2012, s. 78). Estetik kirlilik ucuz edebiyatın, alelade duvar yazılarının, görsel tasarımların, komik giyinme tarzının, birçok şeyde abartı ve yapmacılığın iğrenç yönü ile ortadadır (Marinescu, 2010, s. 42). Bu durumda; çevre bilincine duyarsızlık, tarihi ve sanatsal eserlere ilgisizliğin yanı sıra toplum içinde karşılıklı nezaketten uzak, yemek yeme alışkanlığından giyim-kuşam şekillerine kadar nitelik kaybı meydana gelmektedir (Tebiş, 2010). Bu sorunların çoğu toplumun güzellik anlayışındaki eksikliklerden kaynaklanmaktadır. İletişimin hızlı ve günlük tüketimin aşırı yoğun olduğu günümüzde, toplumun estetik haz seviyesinin yüksek olmadığı görülmektedir.

Toplum yaşamında estetik kirliliğin hızla yayılmasını neden olan birçok etken bulunmaktadır. Bu etkenlerin en güçlüsü ise medyadır. Medyanın toplumda bu denli büyük bir güce sahip olmasının en büyük sebebi teknolojik gelişmelerdir (Türkoğlu, 2004). Medyanın desteği ile insanların gündelik ve bir anlık olsun ön plana çıkan sanat parçaları maalesef kısa ömürlü olmakta ve anlamsızca tüketilmektedir (Fındıkçı, 2013). Fakat güçlü sanat anlayışına sahip toplumlar bu denli büyük bir güce sahip olan medyadan kısmen de olsa olumlu olarak faydalanmaktadırlar (Aktaş, 2014, s. 187). Güçlü sanat anlayışına ve sanatçılara sahip ülkeler medya sayesinde

tüm dünyada seslerini daha iyi duyurmakta ve nesiller boyu aktarılacak olan estetik değerleri en güzel anlamıyla yaşatabilmektedirler (Akdoğan, 2001).

Bilgi ve değerlerin gelecek nesillere aktarımı için sanat ve eğitim toplumun en önemli temel unsurlularını oluşturmaktadırlar. Bir toplumda iletişim aracı sanat ve kültürken; sanat uğraşı ise eğitimidir (Erzen, 1976, s. 175). Bu noktada sanatçının ve sanat eserlerinin gerçek değerini bulabilmesi için, insanların temel güzel sanatlar alanında bilgilendirilmesi ve eğitilmesi büyük öneme sahiptir (Ergün, 2006, s. 3). Bu bilgilendirme ve eğitimin olumlu yönde artırılması bireylerin estetik haz seviyelerinin yükseltilmesiyle mümkün olabilir.

İnsan kâinatta meydana gelen her olayı ve orada bulunan her varlığı, estetik bir mesaj olarak algılama bakımından en hassas ve gelişmiş varlıktır denilebilir (Akdoğan, 2001, s. 216). Fakat bu algılama sürecinde insanın bilinç ve haz seviyesinde eksiklikler olabilir. Bu durumda toplumun sahip olduğu estetik bilinç ve haz seviyesindeki eksiklikler, toplumun zaman içinde edinmiş olduğu kendine özgü kültür gibi belli birikimler sayesinde giderilebilir (Özden, 2002, s. 71). Ergün' e göre (2006), insanlık kültürü farklı merkezlerde farklı şekillerde ortaya çıktığı için değer yargıları da toplumdan topluma farklılık göstermektedir. Sanat eserleri de kendi kültür yapıları içinde ortaya çıkmakta ve gelişmektedirler. Dolayısıyla bu eserleri değerlendiren estetik beğeniler de kültürden kültüre değişmektedir.

1.1. Problem Durumu

Kültürel ve sanatsal yaşamımız büyük çapta bir kalitesizliğin ve sorumsuzluğun etkisi altındadır. Bu olumsuzluğun temelini toplumsal gereksinimler oluşturmaktadır. Toplumsal gereksinimler toplumun temel değerleriyle yakından ilişkilidir. Öyle ki toplumsal gereksinimlerden doğan temel değerler, ancak sanatsal yaratılar sayesinde hayat bularak, sanatsal kalitesizlik ve sorumsuzluktan uzak, estetik değer yargılarına sahip bir şekilde anlam kazanabilirler (Akdoğan, 2001, s. 234). Farklı toplumlara ait temel değerlere ilişkin estetik yargı düzeyleri, eğitimsel ve bireysel farklılıklardan dolayı aynı değildir (Ergün, 2006, s. 8). Bu bağlamda örgüt kültürünü geliştirme ve yönlendirmede en önemli görev liderlere düşmektedir.

Estetik bilinç ve estetik haz seviyesindeki eksiklikleri gidermek için öğrenen açık örgütsel sistemlerin yanında yaratıcı ve estetik liderlere ihtiyaç duyulmaktadır çünkü öğrenen örgütler kendilerine yeni değerler katmaktadırlar (Polat ve Kavak, 2011, s. 51). Bu bağlamda estetik bilinç ve haz seviyesinin yükseltilmesinde sanat eğitimi büyük bir öneme sahiptir. Sanat ve eğitimin buluştuğu ortak nokta ise estetik olgusudur. Çünkü sanatın ortaya çıkmasını sağlayan insandır ve insan toplumun bir parçasıdır. İnsanın meydana getirdiği sanat eseri de toplumsal bir üründür. Dolayısıyla estetik yansıtmanın konusu her zaman insandır (Kavuran, 2003, s. 226). İnsanın eğitim ve öğretiminde güzel sanatların önemli bir yere sahip olmasını sebebi de budur. Güzel sanatlar, sadece bireysel duyguları yüceltmekle kalmamakta, toplumun gelişmiş bir beğeni algısına sahip olmasına da imkân tanımaktadır (Akdoğan, 2001, s. 215).

Sanatın konusu olan insanın en önemli özelliklerinden biri de duygulara sahip olmasıdır (Çimen, 2010, s. 295). Sanat anlayışının bir toplum işi olması topluma yüksek sanat duygusunu kazandıracak olan kurumlara yerine getirmeleri gereken büyük sorumluluklar yüklemektedir (Akdoğan, 2001, s. 239). Bu sorumluluklar çerçevesinde toplumun estetik beğeniye sahip olması gerekmektedir. Estetik beğeni gücü geliştikçe sanatla olan ilişki de o denli yoğunlaşmakta ve daha etkin olmaktadır. Bilgi ve görgü yoluyla gelişebilen bu güç, en etkin biçimde eğitim yoluyla kazanılabilir (Erinç, 1998, s. 73).

Açık sistem olan okullar toplumdaki örgütleri oluşturan bireylerin eğitilmesinde ve kültür kazanımlarında büyük bir öneme sahiptir. Açık sistem kuramına göre okullar daima dış çevreyle etkileşirler ve bu etkileşim de kaçınılmazdır. Girdiler, dönüşüm süreci, çıktılar ve çevre açık sistemleri oluşturan dört temel öğedir (Lunenburg ve Ornstein, 2013, s. 20).

Okulların dış çevreden aldıkları dört tip girdi vardır. Bunlar; insan, mali, fiziksel ve bilgi kaynaklarıdır (Lunenburg ve Ornstein, 2013, s. 20). Dönüşüm sürecinde ise girdiler çıktı adı verilen değere dönüştürülürler ve yeniden çevreye ihraç edilirler (Hoy ve Miskel, 2012, s. 20). İdeal olarak, öğrenciler okul sistemi tarafından eğitilmiş mezunlar olarak dönüşüme uğrarlar ve sonra çevreye katkıda bulunurlar (Lunenburg ve Ornstein, 2013, s. 20).

Okul örgütlerinde çıktılar, okul bölgesinin belirlenen hedeflere ulaşması, amaçlarını başarmasıdır (Lunenburg ve Ornstein, 2013, s. 21). Geri bildirim sistem hakkında sistemin kendisini düzeltmesine yarayan bilgidir. Okulun içinde ve dışında biçimsel iletişim yapıları, okul aile birliği ve çeşitli danışma kurulları ve informal politik kontaklar okula geri bildirim sağlamak amacıyla kurulmaktadır (Hoy ve Miskel, 2012, s. 21).

Okulu oluşturan öğelerden bir tanesi de çevredir. Okul bölgesini saran dış çevre, örgütü etkileyen sosyal, politik ve ekonomik güçlerden oluşur (Lunenburg ve Ornstein, 2013, s. 21). Çevre ya sistemin iç unsurlarının özelliklerini etkileyen ya da sosyal sistemin kendince değiştirilen ve sınırları dışında olan her şeydir (Hoy ve Miskel, 2012, s. 21).

Okul örgütleri öğrencilerden, öğretmenlerden, yöneticilerden, çeşitli diğer memurlardan ve hizmetlilerden oluşmaktadır ve bu grup üyelerinin yerine getirmeleri gereken farklı görev ve sorumluluklar vardır (Günbayı, 2014, s. 178). Bu görev ve sorumlulukların en önemlisi ise eğitimidir. Eğitim aşamasında ise en önemli unsur öğrenciye öğrenmenin öğretilmesidir. Buradaki temel amaç yaratıcı yeteneği geliştirmektir (Erzen, 1976, s. 180). Öğrenci yaratıcılık yeteneğini tek başına geliştiremez. Bu noktada taşıdığı estetik özelliklileri sergileyerek öğrencilerin yeteneklerini ortaya çıkarabilecek en etkili estetik liderler öğretmenlerdir.

Öğrenci ve öğretmen arasındaki ilişki ressam ve resmi ya da müzisyen ve bestesiyle olan ilişkisine benzemektedir. Bu ilişki tek taraflı olmadığından bir sanatçı gibi öğretmen de öğrencileriyle karşılıklı etkileşim içindedir. Merkezde olan, harici standartlar ya da program değil öğrenci ve öğrenciyle ilgili olan işlerdir (Ruen, 2010, s. 43). Bu işler etken bir ilgi ortamında düzenli bir şekilde gerçekleştirilmelidir. Etken bir ilgi ortamında oluşacak bu düzen, bir disiplin cezasına, ödüle ya da not sistemi gibi olumsuz yaptırımlara ihtiyaç duymaz. Bu ortamda en önemli unsur öğretmen ve öğrencinin birbirlerine insani değerler çerçevesinde davranması gerektiğidir (Erzen, 1976, s. 181). Böylece öğretmen ve öğrenci arasındaki temel konu insani değerler olacaktır.

Estetik lider olan öğretmenler toplumun estetiğe ilişkin bakış açısını yine toplumun bireyleri olan öğrencileri merkeze alarak geliştirebilmektedirler. Toplumu estetik açıdan geliştirilmek isteniyorsa sanatsal faaliyetlere ve sanat eğitimine ağırlık

vermelidir. Bu da ancak sanata bütçe ayırmaktan, konuları planlamaktan ve uygun ortamı oluşturmaktan geçmektedir (Tebiş, 2010). Bu şartlar oluşturulurken de toplumun estetik kavramını daha iyi anlaması ve kavraması gerekmektedir. Gündelik yaşamda bireyler sahip oldukları estetik algılar sayesinde çevrelerindeki birçok olguyu estetik açıdan daha rahat kavrayabilmektedirler. Estetik kavramı, bu bakımdan eğitimin temelinde yer almaktadır (Erzen, 1976, s. 176).

1.2.Araştırmanın Önemi

Eğitim ve öğretim kurumlarında öğrencilere ait sanatsal ve yaratıcı yeteneklerin ortaya çıkarılması için öğrencilerin estetik liderlik algı düzeyleri artırılarak öğrencilere estetik liderlik özelliklerinin kazandırılması etkili bir yöntem olabilir. Her örgütte estetik özelliklerin şekli ve derecesi aynı değildir. Bu durumda liderliğin daha estetik bir yapıya kavuşması hem örgüt yapısı hem de örgütün bireyleri için daha faydalı olabilir. Temel amaç örgüte sanatsal bir bakış açısı kazandırmak, liderin katı uygulamalarını en aza indirgeyerek lidere ait yetkileri dolaylı fakat izleyenler üzerinde daha etkili hale getirmek, hızla değişen fakat sanatın katledildiği dünyada örgüt üyelerinin bu değişim ve yeniliklere daha hızlı uyum sağlamasına yardımcı olmak ve örgüt üyelerine daha yaratıcı ve estetik bir bakış açısını kazandırmak şeklinde tanımlanabilir.

Bu araştırma özellikle uluslararası alanyazında estetik liderlik kavramını en geniş şekilde ele alarak birbiri ile ilişkili çalışmaları özetlemekte ve modele ilişkin kapsamlı bir çalışma özelliği taşımaktadır. Ayrıca ulusal alanyazında konuya ilişkin çalışmaların yok denecek kadar az olması bu liderlik modelinin Türkiye’deki okullarda nasıl sonuçlar vereceğine ilişkin bir öngörü olmamasına neden olmaktadır. Bu bağlamda yurtiçinde Polat ve Kavak (2011), Mamur (2012) ve Tebiş’ e (2011) ait çalışmalar bulunmaktadır. Bu araştırma bu alandaki eksikliği gidermek amacıyla karma (mixed) model araştırma yöntemini benimseyerek ortaöğretim kurumlarında estetik liderliğe geçiş sürecinden sonraki aşamalara kadar uygulamaya yönelik geri dönüşler sağlayacaktır. Bu özellikteki bir araştırma sadece teorik bir nitelikte olmayıp aynı zamanda uygulayıcılar ve eğitim politikasına yön veren kişi ve kurumlar için de alternatif uygulamalar hakkında önemli bilgiler sağlayacaktır.

Söz konusu araştırma bunlara ek olarak estetik liderlik anlayışını uygulama yoluyla test ederek başta ortaöğretim kademesindeki kurumlar olmak üzere tüm kademelerdeki eğitim kurumları için sanatın ve estetik olgusunun değişim ve gelişimine olanak sağlayan ya da bu süreci hızlandıran alternatif bir liderlik yaklaşımı önerebilir. Uluslararası alanyazında olumlu sonuçlar alınan bu liderlik modelini Türkiye’deki örgütsel yapı ile ilişkilendirerek liderliğin estetik açıdan engel ve sıkıntıların neler olabileceğine ilişkin önemli tahminler sunabilir. Bu bağlamda Hansen (2007), Ladkin 2008, Schroeder ve Filles (2010) ve Samier’ e (2008) ait çalışmalar bulunmaktadır. Bu çalışma hem ulusal hem de uluslararası estetik liderlik alanyazına katkısı, dönütleri ve elde edilen bilgiler açısından önem arz etmektedir.

1.3.Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, orta öğretim kurumlarında estetik liderlik modelinin karma (mixed) araştırma model niteliğinde bir çalışma ile incelenip öğretmenlerin estetik liderlik uygulamalarının öğrenciler üzerinde etkisini irdelemektir. Araştırmanın amacı doğrultusunda şu sorulara cevap aranmaktadır:

1.3.1. Problem cümlesi: Lise öğrencilerine göre orta öğretim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin estetik liderlik davranışlarını gösterme düzeyleri nedir? Öğrencilere göre öğretmenlerin estetik liderlik özellikleri nelerdir?

Alt problemler:

1. Lise öğrencilerine göre orta öğretim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin estetik liderlik ve alt boyutlarına ilişkin estetik duyarlılık, estetik yaklaşım, estetik iletişim, estetik uygulama, estetik destek, estetik dürüstlük ve estetik görünüm boyutunu gösterme düzeyleri nedir?
2. Öğrencilerin öğretmenlerinin göstermiş olduğu estetik liderlik davranışını ve alt boyutlarına ilişkin algıları öğrencilerin cinsiyetine, okul türüne ve okul adına göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?
3. Öğrencilere göre öğretmenlerin estetik bir lider olarak özellikleri nelerdir?

1.4. Sayıtlar

Araştırma kapsamına alınan tüm katılımcıların ölçeklerdeki maddelerde ve sorulan sorularda gerçek düşüncelerini ifade ettiği varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma 2014-2015 eğitim öğretim yılında Kocaeli ili Gebze İlçesine bağlı resmi Ortaöğretim kurumlarında eğitim gören 12. sınıf öğrencilerinin anket sorularına verdikleri yanıtlarla ve 2014-2015 eğitim öğretim yılında Kocaeli ili Gebze İlçesindeki resmi ortaöğretim kurumlarındaki 12. sınıf öğrencilerinden odak grup görüşmesi yoluyla elde edilen verilerle sınırlıdır.

1.6. Tanım ve Kısaltmalar

Lider: Lider, bireyleri ortak hedeflere yönelten, hedefleri benimseten, bireyler arası köprüyü oluşturan, dağınık güç ve bilgiyi bir araya toplayıp sinerji yaratan kişi olarak ifade edilir.

Estetik: Güzel üzerine düşünme, onun ne olduğunu açıklama olarak ifade edilir.

ELÖ: Estetik liderlik ölçeği.

BÖLÜM 2

ALANYAZIN TARAMASI

Bu bölümde geçmişten günümüze liderlik kuramları, farklı liderlik modelleri ve estetik liderlik kuramsal çerçevesi ve konuyla ilgili ulusal ve uluslararası alanyazında yapılmış araştırmalara yer verilmektedir.

2.1. Örgüt ve Liderlik

Örgüt kelimesi Türkçe ‘örmek’ kelimesinden gelmektedir. Örgüt kelimesinin diğer bir kullanımı olan organizasyon kelimesi ise İngilizce karşılığı olan ‘organization’ dan gelmektedir (Maya, 2014, s. 30). Bursalıoğlu’ na (2002) göre örgüt, bir yapıdır. Bu yapının iyi kurulabilmesi, dayandırıldığı modelle doğru orantılı olup modelin ne kadar iyi olduğuyula ilgilidir.

Örgütler, formal ve informal örgütler olmak üzere iki gruba ayrılmaktadır. Formal örgüt belli bir amacı gerçekleştirebilmek için örgüt üyeleri tarafından oluşturulmaktadır. Formal örgüt, bireyler tarafından kasıtlı olarak oluşturulur (Aydın, 2010). Eğer formal örgüt ortadan kaldırılacaksa yine varlığı bireyler tarafından sonlandırılabilir (Maya, 2014, s. 32).

İnformal örgüt, bireylerarası etkileşim sonunda görev veya rol durumlarına bağlı kalmaksızın kendiliğinden oluşmaktadır (Aydın, 2010). İnformal örgütün formal örgütten farkı, örgüt üyelerine formal örgütün sağlayamadığı statü, prestij, liderlik, etkileme gücü ve önem kazandırmanın yanı sıra ek iletişim kanalları da açabilmesidir (Maya, 2104, s. 30).

Bir örgüt kendi içerisinde boyutlara sahiptir. Bu bağlamda dört temel boyuttan söz edilmektedir. Bu boyutların sayısı azaltılıp çoğaltılabilir, fakat kavram ve süreçlerin özü değişmez. Örgütün sahip olduğu dört boyutu; amaç, yapı, süreç ve havasıdır (Bursalıoğlu, 2002).

Amaç; verimi arttırarak emeği azaltmak suretiyle, eldeki kaynakları kontrol edebilmek, bireyler arası çatışmayı ve zıtlıkları en aza indirmek, gibi anlamlara gelmektedir (Bursalioğlu, 2012). Maya' ya (2014) göre ise amaç, örgütün varlık nedeni olmasının yanı sıra değerler topluluğu olarak da tanımlanmaktadır. Öyle ki örgütün açık (formal ve genel) amaçlarının yanı sıra kapalı (informal ve bireysel) amaçları da bulunmaktadır.

Yapı parçalardan oluşur. Örgütün parçaları, görevler, hiyerarşi, statü ve iş akışı bu boyutun içinde düşünülebilir (Maya, 2014, s. 31). Bursalioğlu' na göre (2012), örgütün hem anatomisi hem de fizyolojisi açısından, yönetici karar verme sürecinde büyük öneme sahiptir.

Süreç boyutu, karar verme, planlama, örgütleme, eşgüdümleme, iletişim liderlik ve denetim gibi parçalardan oluşmaktadır (Maya, 2014, s. 31). Süreç boyutu yönetimle iç içedir. Böylece yönetim örgütün boyutlarından biri olmakta ve örgütün üstünde değil içinde kabul edilmektedir (Bursalioğlu, 2012, s. 24). Süreç boyutunda, örgüt karşılaştığı güçlükler karşısında kendini yenileyebilmeli ve değişime ayak uydurabilmelidir. Çünkü örgütler sosyal sistemler olarak sürekli değişmek zorundadırlar (Çelik, 2012, s. 141).

Kişiler ve gruplar arası ilişkiler sonucunda örgütün iklimi oluşur. Ayrıca örgüt amaçlarının gerçekleşmesi ile üyelerin ihtiyaçlarının giderilmesi arasındaki oranın da bu hava üzerinde etkisi büyüktür (Bursalioğlu, 2012, s. 24). "İklim; kişiler ve gruplar arası ilişkilerin ürünüdür. Eğitim kurumlarında, kişiler arası ilişkiler ve grup dinamiği çok önemlidir. Okulların ikliminde rol oynayan en önemli iki etken; öğretmen ve yöneticidir " (Maya, 2014, s. 31).

Bursalioğlu' na göre (2012), bu boyutun öğelerinden biri olan kişiler arası ilişkiler, bazı araştırmacılara göre diğerlerinden daha önemlidir. Çünkü örgüt amaçlarının gerçekleşmesi için, üyelerin birbiriyle olan ilişkilerini anlamış ve benimsemiş olmaları gerekir. Örgütlerin de tıpkı insanlar gibi kişiliklere sahiptir. Örneğin, örgütler de insanlar gibi esnek ya da katı, destekleyici veya samimiyetsiz, yenilikçi veya muhafazakâr olabilirler (Lunenberg ve Ornstein, 2013).

Örgüt ve yönetim birbiriyle yakından ilişkisi olan kavramlardır. Öyle ki örgüt bir yapıdır. Yönetimin tümü ise, bu yapıyı işleten bir süreçtir. Maya' ya (2014) göre

yönetim, genellikle örgütteki üst düzey konumu ifade eder. Ayrıca evrensel olan yönetim, her örgütte farklı düzeylerde dir.

Balcı' ya (2005) göre örgüt ile yönetim iç içe işler, fakat başlangıç noktası olarak yönetim değil, örgüt kabul edilmelidir. Çünkü yönetimin görevi örgütü amaçlarına göre yaşatmaktır (Bursalıoğlu, 2012, s. 16). Bu amaç doğrultusunda en büyük görev ise sosyal yaşamda önemli bir etmen olan ve örgütün devamlılığını sağlayan liderlere düşmektedir.

2.2. Lider ve Liderlik

Örgüt ve yönetim kavramları yönetici ve liderlik kavramlarıyla ayrılmaz bir bütünlük oluşturmaktadır. Liderlik kavramı insanlığın var oluşundan itibaren mevcut olan, yaşam boyu tartışılan ve üzerinde araştırmalar yapılan konulardan biridir. Bin yıldan daha eski bir kavram olan liderlik, Anglo-Sakson "leadere" kökünden gelmektedir. "Leadere" sözcüğü, insanları yolculuğa çıkarmak ve bu yolculukta onlara kılavuzluk etme gibi anlamlara gelmektedir. Liderliğin incelenmesinin tarihi, MÖ 400' lü yıllardaki Plato' nun Republic eserine kadar dayanır (Lunenburg ve Ornstein, 2013, s. 100).

Birçok farklı tanımın yapıldığı liderlik kavramıyla ilgili net bir tanım bulunmamaktadır. Öyle ki araştırmacıların liderlik konusuna farklı açılarından bakmaları kavramın farklı şekillerde tanımlanmasına neden olmaktadır (Şahin, 2009, s. 98). Lunenburg ve Ornstein' e (2013) göre, bireyin örgütsel amaç ve başarılarla ulaşmak için diğer grup üyelerini etkilediği süreç liderlik olarak tanımlanmaktadır. Robbins (2001) liderliği yöneticilerin çalışanlarını belli bir hedef ve amaç doğrultusunda etkileyip yönlendirmesi şeklinde tanımlamaktadır. Liderlik, "belirli amaçlar ve hedefler doğrultusunda başkalarını etkileyebilme ve eyleme sevk edebilme gücü olarak tanımlanmaktadır" (Şişman, 2012, s. 3).

Bryman' a (1992) göre, liderlikle ilgili çalışmalar genel olarak üç temel kategoriye ayrılmaktadır. Bu çalışmalar lider-odaklı, izleyen-odaklı ve ilişki-odaklı olarak adlandırılmaktadır. Liderlik sosyal ve bireysel yaşamda da varlığını devam ettiren bir kavramdır (Memişoğlu, 2001, s. 95). Bu durumda liderlik sadece resmi

örgütsel süreçlerle sınırlı değildir, resmi olmayan durumlarla da ilgilidir (Efil, 2002, s. 7) . Kısacası liderlik hem formal hem de informal örgütlerde de görülmektedir.

Liderlik kavramında iki temel nokta vardır. Bunlardan ilki bir amacın olması, ikincisi ise bir insan grubunun olmasıdır. ‘’ Lider ise belli amaçlar doğrultusunda bir grup insanı harekete geçirebilen, güdüleyebilen ve etkileyebilen, bilgi ve becerilerini kullanarak belirli amaçlar etrafında toplayabilen kişidir’’ (Zel, 2001, s. 91). Karip’ e (1998) göre izleyenlerini belirli bir amaç etrafında toplayan liderin en ayırt edici özelliği izleyenleri üzerinde etkili olup olamamasıdır. Bu da liderin olaylara nasıl baktığıyla ilgilidir.

Günümüz örgütlerinin içinde bulunduğu karmaşa hem liderler hem de örgüt üyeleri adına yaratıcı hayal gücü gerektirmektedir. Kılınç’ a göre (2011), yaratıcı hayal gücüne sahip olan lider değişim, vizyon ve risk olguları ile birlikte anılmaktadır. Bu olgular örgüt içinde her ne kadar karmaşa yaratsa da örgütün amaçlarını gerçekleştirmede bir liderin sahip olması gereken özellikleridir. Celep’ e (2004) göre lider, grup üyelerini bir amaç etrafında toplayan kimsedir. Bakan (2008) lideri, insanların davranışlarını kendi istediği şekilde etkileyen ve bu etkileme eylemini gerçekleştirirken yol gösteren yaratıcı yeteneğine sahip bir kimse olarak tanımlamaktadır. Yaratıcılık ve yenilik özelliklerini taşıyan lider, bu özellikleriyle izleyenlerini yönlendiren kimsedir. Bu tarz liderler yapmaya istekli yaratıcı girişimciliğe sahip insanları etkilerler (Vondey, 2010, s. 3). Bu etkileşim sürecinde lidere sahip olduğu duygusal zekâ yetkinlikleri önemli bir dayanak noktası olmaktadır (Edizler, 2010, s. 140).

En geniş tanımıyla lider, ’’insanların önünü açan, onların arasında güçlü bağlılık hissi yaratan, takipçileri arasında aynı amaca yönelerek bu amacı gerçekleştirmeyi bir mücadele haline getiren, sıradan insanlardan farklı bir renkliliğe, derinliğe, zihinsel ve sosyal yeteneklere, iletişim ve ikna becerisine sahip, varlıklar alemine büyük bir resim olarak bakabilen ama tüm bunların üstünde insanların çıkarlarını kendi çıkarlarının üstünde görebilen, yerel ve evrensel ahlak ve temel insani değerlere duyarlı, kaynağını objektif bilgi ve mantık kurallarından alan

ama aynı zamanda gönül ruh dünyası da derin ve işlek olan adanmış bir kişiliktir ‘‘ (Fındıkçı, 2013, s. 52).

Yöneticilik ve liderlik kavramları birbirinden farklı anlamlara sahip olmasının yanında yönetici ve lider de birbirinden farklı özellik, rol ve davranışları ifade etmektedir (Coşar, 2011, s. 25). Öyle ki ulusal ve uluslararası alanyazında liderlik ile yöneticilik kavramlarının birbirinden ayrı tutulduğu gözlenmektedir (Kotter, 1990). Eren’ e (2001) göre yönetici, belli bir süreç içerisinde bazı amaçlara ulaşmak için maddi üretim araçlarını bir araya getirerek bunlar arasındaki uyum ve ahengi sağlayan kimse olarak tanımlanmaktadır. Diğer bir ifadeyle yönetici, örgütün ihtiyacı olan tüm kaynakları dengeli bir şekilde kullanarak örgütü en sağlıklı biçimde yaşatan kimsedir (Maya, 2014, s. 34). ‘‘Lider ve liderlik kavramları ise daha çok değişim, yenilik ve değişime uygun sistemlerin oluşturulması çerçevesinde ele alınmaktadır’’ (Kılınç, 2011, s. 1).

Akgündüz’ e göre (2004), liderlik ve yöneticilik iki farklı kavramdır ve ikisi arasındaki farklılıklar şu şekildedir:

Tablo 1.

Liderlik ve Yöneticilik Arasındaki Farklar

LİDER	YÖNETİCİ
Gücünü etkileme ve iletişimden alır.	Gücünü konumundan alır.
Yenilikçidir.	Kuralcıdır.
Uzun vadeli düşünür.	Kısa vadeli düşünür.
İçinde bulunduğu grup tarafından seçilir	Başkaları tarafından yönetime getirilir.
Gücünü içinde bulunduğu gruptan alır.	Biçimsel yapılardan güç alır.
Doğal olanı temsil eder	Biçimsel olanı temsil eder.
Kendi hedefini belirler	Var olan hedefe hizmet eder.
Üst kademededir.	Üst kademede yer almayabilir.
Tayin ettiği astları vardır.	Grubunda yer almak isteyenler vardır.

Kaynak: Akgündüz, A., (2004). *Lider Yöneticinin El Kitabı*. Genç Beyin Yayınevi, İstanbul. s.70

Liderler değişime ve yeniliğe açıktırlar, yöneticiler ise istikrar ve statükodan vazgeçemezler. Dahası, liderlerin amacı kişilerin inançlarını doğrultusunda güvenlerini kazanmaktır. Yöneticiler ise sonuç odaklı olup sorumlulukları yerine

getirir ve yetkilerini uygularlar (Lunenburg ve Ornstein, 2013, s. 101). Öyle ki liderlik kavramı yöneticilik kavramına göre daha geniş bir alana sahiptir ve tarih boyunca liderlikle ilgili pek çok kuram ve model geliştirilmiştir.

2.3. Temel Liderlik Kuramları

Liderlik ve liderlik sürecini daha yakından tanıyabilmek amacıyla başta ABD olmak üzere batılı ülkelerde bir takım kuram ve modeller geliştirmiştir (Şişman, 2012, s. 5). Tarihsel süreç içerisinde temel liderlik kuramları; özellikler kuramı, davranışsal kuram, durumsallık kuramı ve yeni liderlik kuramları (dönüşümcü liderlik, kültürel liderlik, vizyoner liderlik ve otantik liderlik) olarak dört ana başlık altında incelenmiştir (Bryman, 1992, s. 19). Bu yaklaşımların her biri diğerini yok saymamakla birlikte, liderliğin esasen davranışsal farklılıkların, kişisel farklılıkların yahut durumsal farklılıkların bir sonucu olarak ortaya çıktığını savunmaktadırlar (Fındıkçı, 2013, s. 62).

2.3.1. Özellikler Kuramı

Özellikler kuramının tarihçesi milattan önceye dayanmaktadır. Fındıkçı' ya (2013) göre Sokrates, Aristo ve Eflatun' un geliştirdikleri temel yaklaşımlar idareci ve yöneticileri herhangi bir insandan ayıran özellikler ortaya koyma amacı gütmekteydi. Bu ayırıcı nitelikler; fiziksel, temel kişilik ve birtakım sosyal özellikler olarak ifade edilmiştir. Hollander ve Offerman' a (1990) göre bu kuram, liderin doğuştan liderlik özelliğine sahip olduğunu ve bu özellikleriyle diğer insanlardan ayrıldığını savunmaktadır. Bu kuramın hareket noktası ‘‘lider olunmaz, ancak lider olarak doğulur’’ şeklinde özetlenebilir (Şişman, 2012, s. 5). Buna göre lideri diğerlerinden ayıran temel kişisel özellikler; yetenek, başarı, katılım, statü, sorumluluk ve durumdur (Fındıkçı, 2013, s. 66).

Özellikler kuramı ‘‘Büyük Adam’’ kuramı olarak da adlandırılmaktadır. Özellikler kuramı başlığı altında toplanan bazı yaklaşımlarda, özellikle başarılı olmuş bazı devlet adamları ve askerler incelenerek belli başlı liderlik özellikleri araştırılmıştır (Şişman, 2012, s. 5). Aynı zamanda bu kuramla yaşadıkları dönemde

ön plana çıkan liderlerin bireysel özellikleri incelenerek, liderlik için gerekli bireysel ve toplumsal özellikler saptanmaya çalışılmıştır (Çelik, 2012, s. 7). Buradaki amaç etkili ve etkisiz lideri bir birinden ayıran kişisel özelliklerini belirlemektir. Bu kuram, bazı kişilerin neden etkin bir lider konumuna gelirken diğer kişilerin neden etkin bir lider olamayarak bundan mahrum olduklarını açıklamaya çalışmıştır (Yılmaz, 2014, s. 139).

Thomas Carlyle ‘‘Büyük Adam’’ kuramını geliştirirken odaklandığı nokta büyük liderler yaratan insani özellikleri anlamaya çalışmaktı. Bu kuram doğrultusunda liderin olağanüstü yetenekleri, üstün gücü, yüksek enerjisi, ileri görüşlülüğü, isabetli kararları ve ikna ediciliği ön plana çıktığı görülmektedir (Nahavandi, 2000, s. 25). Bu kuram doğrultusunda Şişman’ a (2012) göre liderle ilgili olarak bakılan başlıca özellikler; boy, ağırlık, yaş gibi fiziksel özellikler ve zeka, eğitim durumu, konuşma yeteneği gibi kişisel özellikler olarak gruplandırılabilir. Liderlerin yüksek başarı ihtiyaçları doğrultusunda, izleyenler de bir amaç etrafında toplanarak liderin peşinden koşmaya teşvik edilmektedir (Lunenburg ve Ornstein, 2013, s. 102). Aynı zamanda liderlerin belirgin özelliklerini ortaya koymak için başarılı ve başarısız liderlerin özellikleri karşılaştırılmaya çalışılmaktadır (Çelik, 2012, s. 8).

Özellikler kuramının en büyük başarısızlığı liderin özelliklerini kesin hatlarla sınırlandırmaya çalışmasıdır. Bu kurama ilişkin yapılan araştırmaların ortaya koyduğu sınırlılıklar ve bu kuramın etkili lider davranışını açıklamadaki yetersizliği, araştırmacıları liderlik konusunda başka boyutları araştırmaya yöneltmiştir. Bu kuramının önemli sınırlılıklarından bazıları izleyenlerin ihtiyaçlarını göz ardı etmesi, çeşitli özelliklerin görece önemini açıklığa kavuşturmaması ve durumsal faktörleri dikkate şeklinde özetlenebilir (Çelik, 2012, s. 9). Kısaca tek bir liderlik modeli her durum için etkili olamaz. Farklı durumlar için farklı liderlik modelleri geçerli olabilir. Bu durumda liderin kendi beceri ve gücünün farkında olması gerekebilir (Lunenburg ve Ornstein, 2013, s. 103).

2.3.2. Davranışsal Kuram

Özellikler kuramının liderliği açıklamada yetersiz kalması, araştırmacıları liderin davranışlarını araştırmaya yöneltmiştir. Bu durumda, etkili liderlerin kimler oldukları değil, bu liderlerin neler yaptığı önem kazanmaktadır (Lunenburg ve Ornstein, 2013, s. 106). Davranışsal kuram beceriler ve yeteneklerin öğrenilebileceğini ve geliştirilebileceğini savunmaktadır. Güney (1999) davranışçı kurama ilişkin liderin karar verirken neler yaptığı, işlerini nasıl yürüttüğü, gruptaki diğer bireyleri nasıl yetiştirdiği ve ne tür davranışlar sergilediğiyle ilgili sorulara yanıt aramak gerektiğini vurgulamaktadır.

Davranışsal kuram, liderleri diğerlerinden ayıran temel davranış farklılıklarına odaklanmıştır. Lider bir anlamda tersinden, yani somut davranış ve uygulamalar doğrultusunda tanımlanmaya çalışılmıştır (Fındıkçı, 2013, s. 69). Başarılı olmuş liderlerin gösterdikleri davranışlar incelenerek lider davranışları profili belirlenmeye çalışılmıştır. Davranışsal kuram içinde yer alan başlıca araştırmalar ise, Ohio Üniversitesi Araştırmaları, Michigan Üniversitesi Araştırmaları, Yönetim Gözeneği Kuramı, Yönetim Sistemleri Yaklaşımı ve X-Y Kuramı' dır.

2.3.2.1. Ohio Üniversitesi Çalışmaları

Ohio Üniversitesi çalışmaları İkinci Dünya Savaşından sonra başlatılmıştır. Savaş döneminin etkisiyle bu çalışmalarda askeri organizasyonlarda liderlik konusu araştırılmıştır (Çelik, 2012, s. 11). Bu araştırma, grup ve örgüt amaçlarına ulaşmak için önemli olan liderlik davranışlarını ortaya çıkarmayı amaçlamıştır (Lunenburg ve Ornstein, 2013, s. 107). Bu çalışmalar sonucunda görev ve ilişki yönelimli liderlik davranışları olmak üzere iki tip davranış üzerine odaklanılmıştır. Merriam' a (2013) göre liderler daha çok görev yönelimli liderlik davranışına vurgu yaparken, izleyenleri ise ilişki yönelimli davranışa önem vermektedir. Erçetin' e (2000) göre bu çalışmalar yapıyı kurma ve anlayış gösterme olarak ifade edilmektedir.

2.3.2.2. Michigan Üniversitesi Çalışmaları

Michigan Üniversitesi Çalışmaları Bennis Rensis Likert ve arkadaşları tarafından yapılmıştır (Yılmaz, 2014, s. 141). Michigan araştırmacıları etkili ve etkisiz liderleri birbirinden ayırt etmek için bu liderlere ilişkin davranış örnekleri geliştirerek bu liderlerin davranışlarını incelemişlerdir (Lunenburg ve Ornstein, 2013, s. 108). Bu araştırmalarda iş görene yönelik (çalışan merkezli) ve üretime yönelik (üretim merkezli) liderler üzerinde çalışılmıştır. Buradaki çalışmalarda, iş gören yönelimli liderlerin üretim yönelimli liderlere göre daha verimli çalışma grupları oluşturdukları saptanmıştır (Çelik, 2012, s. 14). Bu bağlamda liderlikte çok ileri düzeye geçmiş, kendisini kanıtlamış kişilerin hem işe hem insana odaklanabildikleri, yer, durum ve konuya göre bu yoğunluklarını değiştirebildiklerini söylenebilir (Fındıkçı, 2013, s. 71).

2.3.2.3. Yönetim Gözeneği Kuramı

Yönetim Gözeneği Kuramında yönetici tipleri bir ızgara şeklinde belirtilmiştir (Yılmaz, 2014, s. 141). Öyle ki bu kuram lider davranışının iki boyutu üzerinde odaklanmıştır. Birinci boyut insana ilgi ya da liderin izleyenlerine ilişkin yönelimini göstermektedir. İkinci boyut ise üretime ilgiyi yansıtmaktadır (Çelik, 2012, s. 14).

2.3.2.4. Yönetim Sistemleri Yaklaşımı

Rensis Likert tarafından geliştirilen sistem yaklaşımı yöneticinin davranışlarını sistem 1, sistem 2, sistem 3 ve sistem 4 şeklinde dört ana kategoriye ayırarak incelemiştir. Daha önce bahsedilen davranışsal teorilerde olduğu gibi Yönetim Sistemleri Yaklaşımı da yöneticinin davranışlarını birey odaklı ve görev odaklı olmak üzere iki ana başlık altında incelemiştir. Eren' e (2001) göre bu modeldeki liderlik davranışları sistem 1 "istismarcı otokratik", sistem 2 "yardımsever otokratik", sistem 3 "katılımcı" ve sistem 4 "demokratik" şeklinde ele alınmaktadır. Buna göre yönetim sürecini ve olayını tek tek incelemenin yanında olaylar arasındaki ilişkilerin incelenmesinin önemi çok büyüktür.

2.3.2.5. McGregor' un X ve Y Kuramı

Zel' e göre (2001), 1960' larda McGregor tarafından ortaya konan bu kuram yöneticilerin izleyenlerin davranışları hakkındaki görüşlerinin onların davranışlarını etkilediği varsayımına dayanmaktadır. Yılmaz ve Eroğlu' na (2008) göre 'X' kuramını benimseyen bir yönetici izleyenlerine otoriter davranmakla birlikte onları her denileni yapan birer makine olarak görmektedir. Aşan ve Aydın' a (2006) göre 'Y' kuramındaki yönetici ise izleyenlere güvenen, bilgi ve becerileriyle katkı sağlayan ve onları destekleyen, karara katılmalarına fırsat tanıyan bir yönetim modeli sergilemektedir.

2.3.3. Durumsallık Kuramı

Davranışsal kuramın yetersiz kaldığı noktada durumsallık kuramı ortaya çıkmıştır. Durumsallık Kuramı; farklı durumlar için farklı liderlik modellerinin geçerli olacağını savunmaktadır (Yılmaz, 2014, s. 142). Bu kuram 1960' lı yıllarda Fiedler tarafından geliştirilmiştir. Durumsallık kuramına göre etkili liderlik tek bir faktörle açıklanmaz. Bunun yerine liderin liderlik yaptığı duruma ilişkin faktörlerin ele alınması gerektiğini öngörür (Lunenburg ve Ornstein, 2013, s. 111).

Bu kuramın çıkış noktası "her ortamda geçerli bir liderlik özelliği ve davranışı söz konusu değildir" anlayışına dayanmaktadır (Şişman, 2012, s. 6). Bu kuram çerçevesinde liderlik tarzları görev ya da ilişki odaklı olarak tanımlanır. Aydın' a (2010) göre, görev odaklı liderler bir hedefe ulaşmakla ilgilenirken, ilişki odaklı liderler yakın kişisel ilişkilerle ilgilenmektedirler.

Bu kuramın temel varsayımının lider etkinliğinin lider davranışıyla grup ya da bireyin olgunluk düzeyi arasındaki tutarlılığa dayanmasıdır (Çelik, 2012, s. 28). Yani liderlik özellikleri ve davranışlarının ortaya çıkması için bu özelliklerin var olması yetmez, uygun şart ve ortamın da bunu desteklemesi gerekmektedir (Fındıkçı, 2013, s. 74). Kuram, özellikle, liderlik biçiminin seçiminde astlara ilişkin özelliklerin önemini vurgulamaktadır (Aydın, 2010, s. 306).

Liderlik davranışındaki başarı oldukça farklı değişkenlere bağlıdır (Çelik, 2012, s. 17). Bu kuramda liderlik davranışlarını önceden kestirmek mümkün değildir. Kurama göre, farklı ortam ve farklı gruplarda farklı liderlik davranışları ortaya çıkabilir. Bu başlık altında toplanan bazı yaklaşımlar ise, Yol-Amaç Kuramı, Fidler'in Durumsal Liderlik Kuramı, Vroom ve Yetton'ın Normatif Kuramı, Paul Hersey ve Kenneth Blanchard'ın Durumsal Liderlik Kuramı, Reddin'in Üç Boyutlu Liderlik Kuramı gibi yaklaşımlardır (Şişman, 2012, s. 6).

2.3.3.1. Yol-Amaç Kuramı

Yol-amaç kuramı, lider etkinliğini açıklamaya yönelik olarak geliştirilen bir durumsal liderlik kuramıdır. Bu kuram, liderliğin görev ve ilişki davranışını vurgulamaktadır (Çelik, 2012, s. 17). Bunun yanında liderin astların amaçları ve amaca gidecek yollar üzerindeki etkisine dikkat çekmektedir. Liderler, astların amaçlarına ulaşması hususunda onların üzerinde büyük bir etkiye sahiptir (Lunenburg ve Ornstein, 2013, s. 114).

3.3.3.2. Hersey ve Blanchard'ın Durumsal Liderlik Kuramı

Paul Hersey ve Kenneth Blanchard'ın durumsal liderlik kuramı, liderin ancak ortamın elverişli olması durumunda ortaya çıkacağını savunmaktadır (Çelik, 2012, s. 19). Kurama göre, yüksek grup performansını yakalamak isteyen lider, grubun motivasyonu, kontrolü ve yönetimine büyük önem vermelidir (Lunenburg ve Ornstein, 2013, s. 111). Bu modelin diğer liderlik modellerinden farkı izleyenlerin, liderin vereceği iş ve görevlere ne kadar hazır oldukları, verilen görev ve iş için ne kadar istekli oldukları hususuna odaklanmasıdır (Fındıkçı, 2013, s. 76).

3.3.3.3. Vroom ve Yetton'ın Durumsal Liderlik Kuramı

Vroom ve Yetton liderin astlarını karar verme sürecine katma durumuna göre uygun liderlik davranış biçimlerini geliştirmiştir. Bu liderlik kuramı, her duruma

uygun tek bir liderlik biçiminin olmadığını ortaya koymaktadır (Çelik, 2012, s. 23). Kılınç' a (1995) göre, bu kuram karar verme olayını bilişsel bir süreç olmaktan çok, sosyal ya da bireyler arası bir süreç olarak ele almaktadır. Liderin temel görevi çözümün benimsenmesini sağlamak değil, sorunların nasıl çözümleneceğini belirlemektir. Fiedler' in liderlik modeli, farklı durumlarda farklı liderlik biçimlerinin uygun ya da etkili olacağı görüşüne dayanırken, Vroom ve Yetto' nun kuramında daha da ileri gidilmekte ve belli koşullarda etkili olabilmek için liderlerin nasıl davranmaları gerektiği belirlenmeye çalışılmaktadır (Aydın, 2010, s. 301).

3.3.3.4. Reddin' in Üç Boyutlu Liderlik Kuramı

Reddin' in üç boyutlu liderlik kuramında, lider davranışının görev ve ilişki boyutuna etkililik boyutu eklenmiştir. Çelik' e (2012) göre Reddin, lider davranışının duruma uygunluğunu etkili, duruma uygun olmayan lider davranışını ise etkisiz lider olarak nitelemiştir. Liderlik iki boyutla açıklanmaya çalışılmıştır. Bunlar "ilişki" ve "görev" boyutlarıdır. Reddin "ilişki" ve "görev" boyutlarına üçüncü bir boyut olarak "etkililik" boyutunu eklemiştir. Bu nedenle Reddin' in kuramı üç boyutlu kuram anlamına gelen 3-D kısaltması ile anılmaktadır (Aydın, 2010, s. 303).

2.3.4. Yeni Liderlik Kuramları (Dönüşümcü Liderlik, Kültürel Liderlik, Vizyoner liderlik ve Dağıtımçı Liderlik)

1980' li yıllardan sonra klasik liderlik yaklaşımlarının yerini yeni liderlik yaklaşımları olarak bu alanda kökten bir değişim meydana geldiği söylenebilir (Kılınç, 2011, s. 1). Yoğun bir değişim hızının yaşandığı günümüzde eski liderlik davranışlarıyla değişim sürecine uyum sağlayabilmek mümkün değildir (Çelik, 2012, s. 141). Yeni liderlik kuramları ile daha çok yakın zamanda gündeme gelmeye başlayan yeni bir takım becerileri ifade eden liderlik yaklaşımları kastedilmektedir (Yılmaz, 2014, s. 144). Bu liderlik yaklaşımları, son 70-80 yılı kapsayan çalışmalar ile lideri daha derinden, kapsamlı ve bütünsel olarak görme ihtiyacının bir sonucu

olarak geliştirilmiştir (Fındıkçı, 2013, s. 77). Dönüşümcü, vizyoner, kültürel ve dağıtımçı liderlik yaklaşımları bunlardan öne çıkanlardır.

Dönüşümcü liderler aktiftirler. Çalışanların ortak içsel bilgilerinin farkındalık seviyesini yükseltirler ve çalışanlara yüksek performans sonuçlarına ulaşmada yardımcı olurlar (Hoy ve Miskel, 2012, s. 397). Kültürel liderlikte lider; örgütün amaçları doğrultusunda var olan kültürün korunması ve güçlendirilmesi için çalışır. Kültürel özelliklerin temsilcisi gibi davranır. Amaçlar kapsamında kültürel değişimin öncülüğünü yapar (Yılmaz, 2014, s. 146). Vizyoner liderlik her ne kadar dönüşümcü liderlikle benzerlik gösterse de belirli alanlarda farklılıklara sahiptir. Vizyoner liderlik örgütün ya da grubun geleceği hakkında liderin fikrini, düşüncelerini ve eylemlerini açıklamasıyla ilgilidir. Yılmaz' a göre (2014), vizyoner lider gelecekte kurum tarafından gerçekleştirilmesi öngörülen amacı açıkça ifade eder. Dağıtımçı liderlik kavramı için paylaşımcı ve demokratik liderlik gibi kavramlarla da kullanılmaktadır. Bu liderlik biçiminde paylaşımcı ve demokratik yönetim çerçevesinde grup içerisinde işleri yönetmenin sorumluluğu bireyler arasında dağıtılmıştır (Hoy ve Miskel, 2012, s. 403). Liderlik kavramı karmaşık bir yapıya sahip olmasının yanında bu kavramı tek bir kalıba sığdırmak mümkün değildir. Bu doğrultuda son zamanlarda ortaya çıkmış ve üzerine düşünülmesi gereken yeni liderlik kuramlarından bir tanesi de estetik liderliktir.

2.4. Estetik Kavramı

Tarih boyunca güzellik kavramı insanlar için her zaman vazgeçilmez bir unsur olmuştur. İnsanlığın düşünce tarihi bakımından erken denilebilecek bir döneminde, güzelliği problem olarak ele almak, gelecekte felsefe için yeni bir problem alanının oluşmasına yol açmıştır. Bu problem alanı ise estetikdir (Özden, 2002, s. 7). Estetik kavramı insan toplum ve evren hakkında yeni kavramlar ortaya koyan düşünceler yaratan büyük düşünürlerin öğretilerinde son derece önemli bir yere sahiptir (Ömerustaoğlu, 2007, s. 236).

Estetik kelimesi aisthesis ya da aisthanestha sözcüğünden gelir. Kökeni Grekçe' dir. Aisthesis sözcüğü duyum, duyulur algı anlamına gelmektedir. Carroll' a

göre (2012), aisthanesthai sözcüğü ise duygularla algılamak, duygu algısı ya da duyuşal biliş anlamına gelmektedir. Estetik, duyu organlarından elde edilen bilgidir. Estetik, duyulur, algılanır ya da duygusallığın sağladığı bilgiyle ilgili bir bilim dalı olarak adlandırılır. Tunalı' ya (1984) göre estetik duyuşal bilginin mantığı olduğu için görevi aşağı bilgi yetisini incelemektir. Estetik duyuşal faaliyetlerimizin güzelle ilgili kısmını inceleyen sanat veya güzellik felsefesidir (Ergün, 2006, s. 10).

Her insanda doğal olarak sahip olduğu, ancak ilk defa Baumgarten' in 1750-1758 yılları arasında yayınladığı 'Aesthetica' adlı eserinde geniş anlamda söz ettiği estetik ile ilgili çalışmalar ilk çağ filozoflarına kadar dayanmaktadır. Özellikle bu alanda Platon' un ciddi katkılarının bulunduğunu bilinmektedir (Özden, 2002, s. 97). Bu sözcüğün Baumgarten' in kullanımındaki önemli nokta Baumgarten' in estetiği sanatın izleyiciye hitap şekline bağlı bir bakış açısıyla algılamasıdır (Carroll, 2012, s. 223). Bunun yanında Aristo, Thomas More, Rousseau, Mevlana, Nietzsche gibi filozofların da estetiğe vurgu yaptığı sanatsal eserleri mevcuttur. Bu düşünürlerin her biri toplumun gelecek yaşamında insanlar için daha yararlı olan daha güzel bir dünya, daha mutlu bir toplum oluşturmaya yönelik çalışmaları vardır (Ömerustaoğlu, 2007, s. 236).

Giambattista Vico da estetikten söz eden kişiler arasındadır. Öyle ki Vico' nun felsefik yazılarında estetik temelli düşüncelere sıkça rastlanmaktadır (Schroder ve Fillis, 2010, s. 5). 19. yy' nın ikinci yarısında ortaya çıkan olgucu estetikçiler, sanat yapılarının yaratılmasındaki ruhsal (Fechner) ve toplumbilimsel (Tainei Comte) belirlenimcilikleri üzerinde yoğunlaşmışlardır (Bozkurt, 1992, s. 42).

20. yy. estetikçilerinin çalışmalarıyla birlikte çeşitli estetik akımları ortaya çıkmıştır. Bunlardan en önemlileri olan olgucu estetik (sanat toplumbilimi ve deneysel estetik) ve öznelci estetik (sanat psikolojisi ve sanat fenomenolojisi). Bu bağlamda estetik, nesnelerin ve deneyimlerin duyuşal bilgisi ve hissedilen anlamı olarak adlandırılabilir (Hansen, Ropo, Sauer, 2007, s. 545).

Estetik, insanların duyuşal deneyimleri hakkındaki hislere ve duygulara dayalı oluşturdukları anlam ve bilgiyi içerir (Hansen at al., 2007). Bu bilgi açık seçik değil; bulanıktır. Akıl ise açık ve seçik bilgilerle ilgilidir. Akli bilginin görevi, aklın

doğrularını araştırıp bulmaktır. Estetik olgusunda böyle bir görevin yerine getirilme zorunluluğu yoktur.

Estetik deneyim üç yolla anlaşılabilir. İlk yol entelektüel (zihinsel) bilginin aksine bilinçsiz duyusal bilgisidir. İkinci yol dürtü ve duygunun şekillendirdiği anlamlı ve önyargısız bir eylem biçimidir. Üçüncü yol ise hissetmenin özel yollarından geçen bir iletişim şeklidir (Schroeder ve Fillis, 2010, s. 5).

‘‘İnsan, akli sayesinde duyulardan gelen algıları fikir haline getirerek düşünür, ayrıştırmalar yapar, sentezlere ulaşır, öğrendiklerini muhafaza eder, düşünceler ve varlıklar arasında mukayeseler yapar, nihayet nesnelerden aldığı fikirleri yer, zaman ve diğer bağlardan soyutlayarak kavramlar meydana getirir; duyguları ile heyecanlanır, sever, güler, ağlar, kızar; iç dünyasının derinliklerinde şuuraltı oluşturarak bunu davranışlarına ve yapıp etmelerine yansıtır, hayal kurar, sezer; hepsinden önemlisi bütün bunları anlamlandırır, anlamlandırdıklarını da dil, ses, çizgi ve renkler aracılığıyla ifade eder’’ (Özden, 2002, s.70).

Estetik dinamikleri, rolleri ve oluşum ilkeleri boyunca uzanan iş yaşamı kalıplarını tanımlamanın ve anlamamanın bir yolunu sağlayan örgütsel bilginin bir şeklidir (Samier, Bates ve Stanley, 2006, s. 171). Bu bilgi şekli estetik yargıyla yakından ilişkilidir. Estetik yargı, bir ahlâk veya bilgi yargısı değildir. Onlar gibi nesnel değil; haz duymaya dayandığı için öznelidir. Estetik yargıda amaç çıkar elde etmeye değil bunun aksine seyredip beğenmeye bağlıdır (Ergün, 2006, s. 8). Yani yargılar bireyseldir ve kişinin beğenisine kaldığı için kişiden kişiye değişir. Bu bağlamda güzellik, sanat ve estetik ilişkisi büyük önem taşımaktadır.

2.5. Estetik, Güzellik ve Sanat İlişkisi

Estetik denilince her ne kadar akla güzel sözcüğü gelse de estetik güzel kavramıyla tam olarak anlamdaş değildir. Estetik, güzeli sorgulayan bir bilimdir. Bir şeyin niçin güzel olduğunu araştırır. Estetik; güzeli oluşturan parçaları inceleyerek güzele ait iç ve dış yasaları belirlemeye çalışır (Erinç, 1998, s. 71).

Çalışırlar' a (1993) göre, estetik yalnızca güzelin felsefesi değil, aynı zamanda sanatın felsefesi, daha doğrusu toplumda sanatsal kültürün bilimi olarak adlandırılmaktadır. Bu bağlamda felsefenin içinde üç temel normatif bilim vardır. ‘‘Bunlar doğruluk temeli üzerine kurulmuş mantık, iyilik temeli üzerine kurulmuş ahlak ve güzellik temeli üzerine kurulmuş estetikdir. Dolayısıyla estetik duyusal alanın bütün genişliğini incelemez. Duyusal alanın güzel olan kısmıyla ilgilenir’’ (Ergün, 2006, s. 1). Estetik genellikle güzellik soruları ve evrensel eğilimleriyle alakalıdır (Schroder ve Fillis, 2010).

Antik çağlardan beri bir nesnenin niteliğini ifade eden güzellik; mükemmel, dengeli, uyumlu gibi niteliklerle ifade edilmektedir (Marinescu, 2010, s. 42). Townsed' e göre (2002), uyumlu olan güzel olarak, uyumdan yoksun olan da çirkin olarak adlandırılır. Güzellik, evrendeki düzen ve uyumun ifade edildiği bir terimdir.

Güzellik duygusu her insanda vardır; ancak güzellik olgusunu felsefî bir problem olarak ilk kez Yunan filozofları ele almışlar ve bu problem üzerinde düşünüp eserler üretmişlerdir (Özden, 2002, s. 67). Felsefede güzellik kavramı Platon ile başlamıştır. Ona göre güzel (tokalon), mutlak ve öz olarak idealar özlemindedir yani Tanrı katındadır. O güzellik her zaman ve her yerde geçerli olan mutlak güzelliklerdir; zaman ve mekan dışıdır (Ergün, 2006, s. 4). Aristoteles' e göre güzellik ahenktir, uyumdur. Bir bütünü meydana getiren unsurlar birbiri ile uyumlu ise, o şey güzeldir ve bir bütün olanın dünyaya yansıyan bir ürünü olarak görülür. 17. yüzyıl düşünürleri güzeli, alıcının öznel bakışından, tatlarından ve ruh halinden yararlanarak açıklamaktadırlar (Marinescu, 2010, s. 43).

Güzelliğin kişiden kişiye, toplumlara ve yüzyıllara göre değişebilen öznel niteliklerinin yanında içsel ve dışsal olan nesnel nitelikleri de vardır (Ergün, 2006, s. 5). Anlaşıldığı üzere güzel kavramının kendisi objektif niteliklidir. Her yerde ve her zaman güzel vardır. Farklı durumlara göre değişen güzellik, aynı zamanda sübjektif bir niteliğe sahiptir. Her insanda güzellik duygusu bulunmasına rağmen herkeste aynı duyguları bulmak mümkün değildir. Çünkü her insanın iç dünyası bir birinden farklıdır (Özden, 2002, s. 74).

Güzelliğin kaynağı maddi dünya değil, insanın kendi iç dünyasıdır. Çünkü, insan düşünebilen, kavrayabilen ve ayırt edebilen bir varlıktır. Bu sayede güzel ve çirkin arasındaki ayrımı rahatlıkla yapabilmektedir (Ergün, 2006, s. 5). Fakat bu durumda güzellikle ilgili iki temel tutum ortaya çıkmaktadır. ”Biri doğal olan güzellikle yetinmek, diğeri de doğadakiyle yetinmeyip, kendi iç dünyasındaki duyguları açığa çıkararak sanat yoluyla güzeli aramaktır” (Özden, 2002, s. 75).

İdealist estetik sanat güzelliğini doğa güzelliğinden üstün tutarak, güzelliğin her şeyden önce doğada olduğunu savunan natüralist ve materyalist estetikle farklı bir görüşe sahip olduğuna vurgu yapmaktadır (Ergün, 2006, s. 5). Öyle ki arkeolojik bulgularda rastlanan resimler veya çizgiler, güzellik duygusunun insanlıkla beraber bulunduğunu ve insanın hazır olan güzellikle yetinmediğini bize kanıtlamaktadır (Özden, 2002, s. 76).

Modern estetikçiler ise güzeli ilişki açısından şekil ve izleyici arasında bir yerde ifade ederler. Zhang, Cone, Everett ve Elkin (2011) bir estetik sınıflama olarak güzelliği, estetik bilgiyi oluşturan duysal deneyimler ve hissedilen anlamların çoklu sınıflandırmalarının dışında tutarak, tanımlamaktadır. Bir estetik sınıflama olarak güzel tanımlanırken yaratıcılık kavramı göz ardı edilemez. Yaratıcılık hayal gücünün bir sonucudur (Vondey, 2010, s. 1).

Ergün (2006) yaratıcılığın yanı sıra güzelliği, çağdan çağa, toplumdan topluma ve insandan insana değişen bir değer olarak tanımlamaktadır. Townsed’ e (2002) göre bunun sebebi ise herkesin aynı nesne ya da olay hakkında aynı düşünceleri taşımaması ve farklı duygulara sahip olmasıdır. Bu bağlamda bir şeyden hoşlanıp hoşlanmama sebebi ise kişinin kendiyle alakalıdır ve kendi psikolojisini yansıtmaktadır.

İnsanın doğal olarak sahip olduğu ve değere konu olabilecek olgulardan biri de, insanın beğenme duygusudur. Erinç’ e (1998) göre beğeni, güzeli, iyiyi, doğruyu, çirkinden, kötüden ya da yanlıştan ayırma yetisidir. Beğenme duygusundan kaynaklanan ve insanın yaratıcılığını ortaya çıkaran sanattır. Sanatla ilgili olarak ortaya konan değer de güzelliktir (Özden, 2002, s. 72). Güzel, bir nesnede bulunan orantı, simetri, belirlilik ve düzenin algılanıp kavranmasıyla ortaya çıktığına göre,

sadece doğal olarak bulunmaz. Kısacası doğanın taklidi yapılarak da güzel olan elde edilebilir (Özden, 2002, s. 94). Sanat için, "güzelliğin tasviridir" diyenler vardır, gerçekte de öyledir. Bütün sanat eserlerinde güzel şeyler ortaya konulmaya çalışılır (Akdoğan, 2001, s. 219). Yaşamın içinden çıkan bir insan etkinliği olarak sanatın insanlıkla yaşıt olduğu söylenebilir. Sanat ise bir etkinliğin, bir işin yapılmasıyla ilgili yöntemlerin, bilgilerin ve kuralların tümüdür (Akdoğan, 2001, s. 213).

Sıradan herkesin yapabileceği bayağı işler sanat eseri sayılmayacağı gibi, bunların ortaya koyanların da sanatçı olarak kabul edilmesi mümkün değildir (Akdoğan, 2011, s. 214). Bu durumda sanat eserini diğer rastgele eserlerden ayıran unsurlar nelerdir? Bunların başında güzellik gelir. Sadece güzellik bu ayırım için yeterli olmamaktadır. Bunun yanı sıra yüce olma, haz ve hoşla gitme duygusu uyandırma, doğru ve iyi olma, faydalı olma, bir amaca hizmet etme, insanın orada kendi ruhundan, heyecanlarından bir şeyler bulması gibi özellikler de aranmaktadır (Egun, 2013, s. 2). Örneğin; bir fikir sade yavan yollarla etkili bir biçimde açıklanamazken, sanat yoluyla daha iyi açıklanabilir (Ömerustaoğlu, 2007, s. 237).

Sanatın özünde taklit vardır. Aristoteles' e göre taklit, her şeyden önce içgüdüsel bir eğilim olarak tanımlanır (Özden, 2002, s. 96). Alexandre-Gottlle Baumgarten' e göre de evrende madde ve ruh ahenkli şekilde bir bütündür ki, sanatın ve sanatçının temel amacı tabiatı taklit olmalıdır (Ergün, 2006). Akdoğan' a göre (2001), sanat bir düzen, bir ahenk ve bir disiplindir. Düzensiz ve ahenksiz sanat olmaz. Bu bağlamda, taklit yapılırken sanatçı sahip olduğu sezgi gücünden ön yargısız bir şekilde en üst düzeyde yararlanabilir. Erzen' e göre (1976), sanatta olduğu gibi, olaya kendini verme, önyargıları eleme ve sezgi şarttır.

Sanatın özünde taklitten başka yaratma vardır. Ergün' e göre (2006), tabiattaki varlıklar direk olarak sanat eseri sayılamayacağından bir sanat eserinin ortaya çıkması için hem zamana hem de doğal malzemeyi işleyen bir sanatçıya ihtiyaç vardır. Sanatla uğraş uzun soluklu bir iştir. Herhangi bir sanat dalını detayıyla ve incelikleriyle öğrenmek bir ömür sürebilmektedir (Akdoğan, 2001, s. 218). Sanat, yaratıcılıktan uzak kısa süre içinde bir şey var etmek değil, herhangi bir olgu veya nesnenin farklı şekilde tekrardan yaratılmasıdır (Erzen, 1976, s. 181).

Sanatın özünde oyunun varlığından da söz etmek gerekir. Ergün' e göre (2006), sanatta oyunun var olma sebebi insanların gündelik gereksinimlerini giderdikten sonra hoşla giden bir takım faaliyetlere ihtiyaç duymalarıdır. Sanatı bir oyun olarak gören Schiller de aynı düşünceyi paylaşır ve “iyi olanı, kusursuz olanı insan yalnızca ciddiye alır; oysa güzel olan (sanatla) oynar” der (Bozkurt, 1992, s. 48).

Sanat; fikirleri, hayalleri çeşitli şekillerde çeşitli boyutlarda gerçekleştirme hareketi olarak adlandırılmaktadır (Ergün, 2006, s. 3). Bu şekillenme olurken sanatçı olan lider toplumdan kendi yararına hiçbir beklenti içerisine girmez. Fındıkçı' ya (2013) göre içinde yer aldığı toplumun emrinde, hizmetinde olmayan, buna karşılık toplumu kendisinin emrinde gibi görmek sanatçıyı gerçek anlamda bir sanatçı yapamayacağı gibi lider bir sanatçı hiç yapmaz. Bu bağlamda estetik ve liderlik ilişkisi büyük önem kazanmaktadır.

2.6. Estetik ve Liderlik İlişkisi

Öğrenen açık sistem örgütlerinde yaratıcı ve estetik liderlere ihtiyaç duyulmaktadır (Marşap, 2004). Bu tür örgütler yeniliğe ve değişime açıktırlar ve kendi örgütsel gelişimlerini sağlarlarken yaratıcılığa, bu değerleri düzenlerken estetiğe ihtiyaç duyarlar. Polat ve Kavak' a göre (2011), öğrenen örgütler sürekli yenilenerek kendilerine yeni değerler katarlar. Örgüte katılan maddi ve manevi değerlerin oluşturulmasında yaratıcılık ve estetik büyük öneme sahiptir. Bu öğeler örgütsel gelişime katkıda bulunmaktadır. Örgütsel gelişme en genel anlamıyla; bir bütün olarak örgütsel performansın geliştirilmesi, şeklinde tanımlanabilir (Koçel, 2001, s. 42).

Estetik yapı, örgütlerde her zaman varlığını devam ettirmektedir. Öyle ki örgütlerin sahip olduğu estetik perspektif genellikle algı, soyutlama ve biliş üzerindeki his, simge ve duyguyu vurgulamaktadır (Schroeder ve Fillis, 2010, s. 6). Örgütlerin, estetik liderlere ihtiyaç duymasının sebebi ise örgüt üyelerinin estetik haz ve bilinç eksikliklerini giderebilecek donanım ve özelliğe sahip olmalarıdır.

Akdağ' a göre (2008), günümüz post modern liderlik yaklaşımlarında gözden kaçırılan noktalardan bir tanesi de liderin hisleri ve duygularıdır. Estetik liderlik, liderliğin mantıksal, akılcı amaçsal ve çizgisel doğasını vurgulayan temel liderlik paradigmalarından farklılık göstermektedir (Hansen et al., 2007). Bilimsel bilgilerin çoğalması, sanatın ve yaratıcılığın gelişmesi, yaygınlaşması, bilgi çağındaki liderliği de değiştirecektir. Bu durumda liderin sanatsal ve estetik özellikleri ön plana çıkacaktır. Bundan dolayıdır ki estetik liderler, sanata ve estetiğe güçlü bir şekilde bağlı olan bir yöntemi benimsemektedirler.

Estetikle ilgili her konu özel olduğu gibi, kendi gerçekliğine sahip bir bilgi şeklidir. Estetik liderlikte, bu bilgi örgütün estetik çözümlemesi için kullanılmakta ve estetik konulara odaklanmaktadır (Schroeder and Fillis, 2010). Estetik liderlik, liderlere atıfta bulunmaktan ziyade etki süreci üzerine odaklanır. Estetik liderlik, liderler ve izleyiciler arasında sosyal etki, duygusal ilişki ve etkileşim üzerine odaklanmış araştırma yoluyla geliştirmek için sağlam bir potansiyele sahiptir (Hansen et al., 2007).

Estetik liderlik; dönüşümcü, vizyoner, karizmatik ve otantik liderlik gibi farklı liderlik türleriyle de bazı özellikleri bakımından benzeşmektedir. Bu liderlik türleri, 1980' lerde ortaya çıkmış yeni liderlik paradigmaları olarak adlandırılan liderlik yaklaşımlarından bazılarını temsil etmektedir (Hansen, Ropo, Sauer, 2007, s. 549). Dönüşümcü, vizyoner, karizmatik ve otantik liderlik estetiği potansiyel bir bilgi yaklaşımı olarak işaret etmektedir. Her bir liderlik çeşidinde, duygular takipçiler ve liderlerde benzer şekilde uyandırılmaktadır (Hansen, Ropo, Sauer, 2007, s. 550). Polat ve Kavak' a göre (2011), estetik liderlik, dönüşümcü, karizmatik ve otantik liderliği sentezleyen ve araç olarak estetiği kullanan bir liderlik türüdür. İzleyenlerini liderlik modellerine dahil etme girişimi ve liderlik özelliklerinin keşfi, estetik bir bakış açısı gerektirir.

2.6.1. Estetik Liderlik ve Dönüşümcü Liderlik

Günümüzdeki liderlik çalışmaları kapsamında en çok tartışılan konulardan birisi de dönüşümcü liderliktir. Erturgut ve Erturgut'a (2010) göre dönüşümcü liderlik kavramının temelleri, Dawson (1973)' un "İsyan Liderliği" ve Mc Gregor Burns' un (1978) "Buhran Liderliği" çalışmalarına kadar dayanmaktadır. Ama en

geniş anlamıyla ilk kez davranış bilimci Bernard Bass ve Avolio tarafından ortaya konulduğu bilinmektedir. Dönüşüm kavramı, mevcut yapıdan, eğilimlerden net bir şekilde vazgeçerek hızlı ve kökten farklılaşmalara giderek, gelecekteki eğilimlere hemen hazırlanmak ya da gelecek eğilimlerini derhal uygulamaya başlamaktır (Sabuncuoğlu ve Tüz, 2005, s. 226; Akt: Şahin, 2009). Dönüşümcü liderlik temelden bir değişim yaratma yeteneği olarak da ifade edilebilir (Erkuş ve Günlü, 2008, s. 190).

1980' li yıllardan sonra bu liderlik türü, özellikle vizyoner, yönetici liderlik ve karizmatik liderlik kavramları ile birlikte sıkça kullanılmaya başlanmıştır (Yavuz, 2009, s. 153). Ama dönüşümcü liderlik kavramını ilk defa siyaset bilimci Burns 1978 yılında ABD' de politik liderlik eğitimi sırasında kullanmıştır. Erkuş ve Günlü' ye göre (2008), dünyanın küreselleşmesiyle birlikte izleyenlerin günümüz liderlerinden yaratıcılık, farklı olma, değişim yaratma gibi beklentilerinin artmasıyla birlikte, bu liderlik modelinin önemi de artmıştır.

Dönüşümcü liderlik modelinde idealleştirilmiş etki, entelektüel uyarım ve bireysel destek sağlama gibi davranışlar ön plana çıkmaktadır. Bass ve Avolio' ya (1994) göre idealleştirilmiş etki, liderin izleyenleri ile etkileşiminde karşılıklı bir şekilde vizyon ve misyon oluşturma davranışı olarak nitelendirilmektedir. Fındıkçı' ya (2013) göre dönüşümcü liderlik yaklaşımında, lider ile izleyenlerin birbirlerini dönüştürebileceğine inanılır. Yani lider astlarını, astları da liderlerini motive ederek hedeflerine daha kolay ulaşabilmektedirler.

Dönüşümcü liderler daha çok gelecekle ilgilenen liderlerdir. Aynı zamanda yeniliğe ve değişime açık liderlerdir. Bu tarz liderler sahip oldukları vizyon, misyon ve stratejileri bulundukları örgütlere kolayca kabul ettirebilmektedirler (Nemanich ve Keller, 2007, s. 50). Bunun nedeni, yerel ve uluslararası rekabetin ciddi bir biçimde artması ve bu durumda etkili bir lidere ihtiyaç duyulmasıdır. Tam da bu durumda dönüşümcü liderler ortaya çıkmaktadır (Yavuz, 2009).

Her ne kadar dönüşümcü ve karizmatik liderlik kavramları birbirine benzerlik gösterebilirler de birbirlerinden farklıdırlar. İzleyenler üzerinde karizmanın yanında ideal etkiyi de göstermesi dönüşümcü liderliği karizmatik liderlik yaklaşımından ayıran en önemli farktır (Yavuz, 2009, s. 53). İdeal etki sayesinde lider örgütün refahını ve bütünlüğü daha etkin biçimde sağlamaktadır. Estetik lider de dönüşümcü

lider gibi kendisinden çok izleyenlerini düşünen ve izleyenlerine her türlü imkânı sunan örgütün bütünlüğüne önem veren liderdir. Fakat estetik lider izleyenlerine bu imkânları sunarken herhangi bir beklenti içine girmez.

Dönüşümcü liderler bir yandan izleyenlere karşı alçakgönüllü davranırlarken, uzmanlık alanı olan konularda irade ve yaptırım gücünü çok belirgin bir şekilde ortaya koyabilmektedirler (Yavuz, 2009, s. 52). Fakat estetik liderler alçak gönüllüklerinin yanı sıra yaptırım gücünü kullanmazlar, onlar dolaylı yoldan izleyenlerini etkilemektedirler.

Dönüşümcü liderlik büyük ölçekli değişim çabası ve izleyenlere ilham veren, onları motive eden ve güçlendiren örgütsel bakış açısı ile ilgilidir (Bass, 1985). Dönüşümcü liderler, izleyicilerle birlikte amaç belirleyerek ortak bir vizyon yaratırlar. Bu liderler, yaratılan bu vizyon doğrultusunda izleyenlerini kolaylıkla örgüt lehine motive edebilmektedirler (Erkuş ve Günlü, 2008, s. 188). Sanatsal yönü ağır basan estetik liderin de izleyenleri üzerinde bıraktığı bakış açısı da budur. Dönüşümcü liderlik, yaratıcı kavrayışı kapsar ve hatta izleyenler daha yenilikçi ve yaratıcı olmak için ilham alırlar (Hansen, Ropo, Sauer, 2007, s. 548). Bu noktada hem estetik hem de dönüşümcü liderler aynı paydada buluşurlar. Amaç izleyenleri yeniliğe ve yaratıcılığa sevk etmektir.

Yukl dönüşümcü liderliği örgüt üyelerinde büyük değişiklikleri etkileyen ve örgütün amaçlarına adanmışlık inşa eden liderlik olarak tanımlamaktadır (Lunenburg ve Ornstein, 2013, s. 132). Denton ise dönüşümcü liderliği, örgüt üyelerinin varsayım ve tavırlarını etkileme ve örgütün misyon ve amaçları için adanmayı oluşturma süreci olarak adlandırmaktadır (Celep, 2004, s. 24). Bu noktada adanmışlık özelliği büyük önem kazanmaktadır. Estetik liderler ve dönüşümcü liderler kendilerini toplumun hizmetine adanmış kişilerdir. Bundan dolayıdır ki bir sanatçı, yaratmış olduğu eserleri hiçbir beklentiye girmeden toplum yararına ve kullanımına sunmaktadır. Estetik liderin bu fedakar ve çıkarsız yanı topluma adanmışlığından kaynaklanmaktadır.

Hansen at al.' a göre, dönüşümcü liderlik, yaratıcı fikri içerir. Estetik ise, dönüşümcü liderliğin daha ilham verici yaratıcılığına yeni bir anlam kazandırır (Hansen, Ropo, Sauer, 2007, s. 549). Bu şekilde örgüt için en etkili liderlik şekli

ortaya çıkmış olur. Öyle ki çalışanlar lider haline, liderler değişim ajanları haline gelirler ve nihayetinde örgütü dönüştürürler (Hoy ve Miskel, 2012) .

2.6.2. Estetik Liderlik ve Vizyoner Liderlik

Yeni liderlik kuramlarından bir tanesi de vizyoner liderliktir. Vizyoner liderlik konusu özellikle 1990' lı yıllarda büyük önem kazanmıştır. Bunun sebebi ise son zamanlarda yaşanan küresel değişimler ve örgütlerin bu değişime ayak uydurarak kendilerini geliştirme zorunluluğu içerisinde olmasıdır (Altınkurt ve Yılmaz, 2011, s. 1).

Vizyon; görüş, görme kuvveti, geleceği kestirebilme gücü ve hayal gücü gibi anlamlara gelmektedir. Vizyon geleceğe yönelik bakış açısını değiştirmek için de kullanılmaktadır. Bir diğer tanıma göre vizyon; bir örgütün, gelecekte alacağı “ideal” durum olarak da tanımlanabilir (Durukan, 2006, s. 278). ‘‘Vizyon, bir örgütün geleceğe yönelik resmidir’’ (Çelik, 1997, s. 466). Diğer bir deyişle vizyon, sahip olduğumuz değerlerle ilgilidir ve değerlere dayalı olmayan bir vizyon kabul edilemez (Özden, 2005, s. 34). Özden’ e (2005) göre bir insanın vizyonu onun varlık nedeni, yaşama gayesidir. Sanat yapan bir sanatçı da bir amacı bir gayesi olmadan eserler yaratamaz. Estetik lider ise bir amaç doğrultusunda ve değerlerinin rehberliğinde birtakım eserler ortaya koyar. Vizyonun, bireyin ya da kurumun gelecekle ilgili yol haritası olmasının nedeni budur.

Geliştirilmesi aşamasında somut olmayan vizyon, iletilme ve sürdürme, aşamasında ortak dinamik eylemlere dönüşür, kendini gösterir ve paylaşılır (Aytaç, 2000, s. 51). Dağınık yatırımlar olarak görünen vizyon üstün hayal gücünün bir sonucudur (Durukan, 2006, s. 279). Bu açıdan ele alındığında, vizyon ile yaratıcılık arasında çok yakın bir ilişki vardır. Yaratıcılık ise estetik liderliğin en vazgeçilmez özelliklerindendir. Bir lider yaratıcılık ve geleceğin resmini çizme meziyetine sahip olmadan estetik bir lider sayılmaz.

Vizyon ve yeni bakış açısına sahip olan bir lider diğer, liderlerden farklı olarak gelişmeleri ve olayları anlayabilmeli, kavrayabilmeli ve çıkarımlar yapabilmelidir (Çelik, 2012, s. 168). Vizyoner lider sahip olduğu bu meziyetlerle izleyicilerine vizyon gerçekleştirildiğinde yaşamın nasıl olacağı ve nasıl değişeceği hissini kazandırabilir. Bu süreçte izleyeneler rasyonellik ya da mantık kadar duyguya

başvurularak ikna edilebilir (Hansen, Ropo, Sauer, 2007, s. 547). Bu bağlamda estetik liderler vizyoner liderlere kıyasla, duygusal yönleri daha ağır basan liderlerdir.

Vizyoner lider, sadece liderlik gücüne sahip değil; düşünceleri vasıtasıyla da takipçilerini etkileyebilmektedir (Çelik, 2012, s. 170). Bu bağlamda estetik lider de düşüncelerini ortaya koyarak dolaylı yoldan izleyenlerini etkileyen liderdir. Estetik lider düşünceleri yardımıyla yaratımlar ortaya koyarak izleyenlerini duygular etrafında yönlendirebilmektedir.

Vizyoner lider organizasyonun tamamı veya bir bölümü için gerçekçi, güvenilir ve çekici bir gelecek vizyonu yaratabilme ve ifade edebilme yeteneğine sahiptir. İzleyenlerini vizyonuyla motive eden vizyoner lider onlara ilham ve yetki vererek onları da sürece dahil etmektedir (Tekin ve Ehtiyar, 2011, s. 4010). Estetik lider ise motivasyon gücünü kullanarak ve izleyenlerini sürece dahil ederek etkili bir liderlik anlayışı ortaya koymaktadır. Bunların yanı sıra vizyoner lider, kurumun amaçlarını izleyenlerine açıkça ifade ederek kurumsal kültürün değişimini ve gelişimini sağlamaktadır (Yılmaz, 2014, s. 146). Fakat estetik lider her zaman köklü bir değişim çabası içerisinde değildir. Kültürün belirli bir şekilde gelişimine katkıda bulunmakla yetinebilmektedir.

2.6.3. Estetik Liderlik ve Karizmatik Liderlik

Belirtilen her bir liderlik kavramının bazı açılardan benzerlikleri bulunmaktadır. Örneğin; vizyoner ve karizmatik liderlik kavramları bazı özellikleri açısından bazı benzerlikler gösterse de aralarında belirgin farklılıklar vardır. Çelik' e göre (2012), daha geniş ufuklara sahip olan vizyoner lideri sorunlara küresel ve sezgisel bakması kendini rahat hissettirmektedir. Karizmatik lider ise bütünüyle bir değişmeyi öngören liderdir. Bu durumda estetik lider ise duyguları doğrultusunda hareket ederek değişimi gerçekleştirmeyi öngören liderdir.

Karizmatik liderlik, özellikle 1980' li yıllardan sonra daha çok gündeme gelmiş, liderlik modelleri arasında karizmatik liderliğin önemine daha çok dikkat çekilmiştir. Karizma, Eski Yunan uygarlığına kadar uzanan bir geçmişe sahiptir ve Eski Yunanca' da "ilahi ilham yeteneği" (divinely inspired gift) anlamına gelmektedir. Diğer bir anlamını ise "Güzellik ve Sevgi Tanrıçası" Karis' ten almıştır.

“Hristiyanların kutsal kitabı olan İncil’de de birilerine verilmiş bir takım güçler örneğin; kehanet, üfürükçülük, gaipden haber verme anlamında kullanılmıştır” (Aykanat, 2010, s. 18).

Karizma kelimesinin kökeni Plato’ ya kadar uzanmaktadır. Ama en geniş biçimde Max Weber tarafından ve sıradışı özellikleri olduğuna inanılan liderler tarafından kullanılmıştır. Weber yapmış olduğu çalışmalarda bu tarz liderleri kendiliğinden ortaya çıkan ve kendi tarzları olan insanlar olarak tanımlamıştır (Edizler, 2010, s. 138). Erçil’ e (1997) göre karizmatik lider; yüksek özgüven, başarısızlığın yansıtılmaması, bireyler arası çatışmalarda üstünlük kurma, ikna edicilik, olağanüstü yetenekler sergileyip olağanüstü sonuçlar geliştirebilme gibi özelliklere sahip olan liderdir.

Karizma, kişiler arası iletişimde çekicilik, yüksek düzeyde ikna ve etkileme gücü olarak ifade edilmektedir. Karizmaya sahip liderler takipçileri üzerinde sıradışı etkilere sahiptirler (Edizler, 2010). Estetik liderin de sahip olduğu bu ikna gücü izleyenlerini güzele yönlendirme olarak değerlendirilir. Bu aşamada estetik lider izleyenleri üzerinde etkili bir güven havası yaratır. Öyle ki karizmatik liderler de izleyenlerini ikna edebilme noktasında güven duygusuna ihtiyaç duyarlar. Bu yolla izleyenlerinin sorularını yanıtsız bırakmazlar (Kırel, 2001, s. 47).

Takipçiler, liderleriyle ilişkilerinden dolayı lidere ve örgüte daha çok adanmışlardır. Bu duygusal bağ, karizmatik liderlere sosyal etki ve olumlu sonuçlar sağlamaktadır (Hansen, Ropo, Sauer, 2007, s. 550). Sosyal etki açısından etkili olan estetik liderler de izleyenlerine amaçlarına ulaşmada büyük yollar kat ettirmekte ve amaçlarına ulaşmada izleyenlerinin beklentilerini güvenli bir şekilde karşılamaktadırlar.

En büyük yanılgı, liderlik ve karizma kavramını ayrılmaz bir bütün olarak görme ve karizmatik liderlerin tamamına olumlu özellikler atfederek bu liderleri hatasız insanlar olarak kabul etmektir (Kılınç, 2001, s. 3). Drucker (1992) ise karizmanın lidere yanılmazlık hissi vererek, değişme yeteneğini ortadan kaldırdığını ve lideri pasif konuma getirdiğini ön görmektedir. Bu noktada önemli olan liderin karizma gücünü nasıl etkili bir biçimde kullanması bilmesi gerektiğidir. Kılınç’ a

(2011) göre karizmatik liderliğin diğer olumsuz yanı ise, izleyenlerinin aşk duygusuna benzer bir bağlanma hissiyle lidere bağlanarak liderin iyi yanlarını görmesi yaptığı yanlışların farkında olmamasıdır. Fakat estetik lider izleyenlerinin bu yanlışlığa düşmesini engellemek için davranış ve tutumlarında her zaman açık, net ve dengeleyicidir.

Karizmatik liderlikte, vizyon ve misyon duygusu ne kadar önemliyse saygı, güven ve sadakat vasıfları da o kadar önemlidir (Çelik, 2012, s. 155). Karizmatik liderler belirli ve etkili şekiller, semboller, güç ve imajlardan yararlanarak izleyenlerini istedikleri gibi yönlendirebilmektedirler (Edizler, 2010, s. 139). Kalıcı ve sağlam anlamlar yaratan estetik lider ise işin içine duygularını da katarak kullandığı sanatsal objeler ve araçlarla izleyenlerini istedikleri şekilde yönlendirebilmektedirler. Fakat estetik liderlerin karizmatik liderler gibi büyük kaygıları yoktur. Karizmatik liderler, izleyenlerinin gözünde saygı ve sevgiyi içeren büyük bir etkileme gücüne sahiptir. İzleyenler lidere ve örgütün sahip olduğu misyona ilişkin tanımı güç gizil bir inanca sahiptir (Gül ve Aykanat, 2012, s. 18).

Bir örgütteki meydana gelen kaos ve kriz ortamı karizmatik liderin ortaya çıkmasını kolaylaştırmaktadır. Kriz zamanında ortaya çıkan en etkili liderler karizmatik özelliklere sahip kişiler arasından çıkmaktadır (Arslan, 2009). Aile, kurum ve toplumdaki çeşitli çalkantılar, sıkıntılar, arayışlar, uyumsuzluklar adeta karizması olan liderin sıra dışılığını tetiklemekte ve böylece sıra dışı lider ortaya çıkmaktadır (Fındıkçı, 2013, s. 448) . Sıra dışılık noktasında karizmatik liderle aynı özelliği taşıyan estetik lider, izleyenlerinin bu uyumsuzluk sürecini daha az hasarlarla atlmasına yardımcı olur. Bunun yanı sıra estetik liderlik her an her zaman var olabilen bir liderlik türüdür. Ortaya çıkmak için belli bir durum ya da olay olmasına gerek yoktur.

İzleyenlerin kendi kişiliğiyle üst düzeyde özdeşim kurmasını sağlayan karizmatik liderler, izleyenlerin üzerinde yoğun duygusal izlenimler bırakırlar (Çelik, 2012, s. 156). Ünlü' ye (2009) göre günümüzde ise umut vadeden esneklik özellikleri taşıyan iyimser ve yapıcı liderlere ihtiyaç duyulmasının nedeni insanlığın sahip olduğu belirsizlik ve umutsuzluk gibi hislerdir. Ama estetik ve karizmatik liderlikte ne umutsuzluğa ne de belirsizliğe yer yoktur.

2.6.4. Estetik Liderlik ve Otantik Liderlik

Lidere ilişkin beklenti ve tanımların değiştiği bu son dönemde ortaya çıkan modern liderlik kavramlarından biri de 1970' lerin sonlarında kavramsallaştırılmaya başlanan otantik liderliktir (Kıcıır ve Paşaoğlu, 2014, s. 1). Otantiklik; kendini tanıma, olanı kabul etme, kendi kendine olma ve sahip olunan gerçekleri sürdürme anlamına gelmektedir. ‘‘Otantiklik, bireyin ideal benliği ile sahip olduğu gerçek benliğin en üst düzeyde uyum sağlaması olarak ifade edilmektedir’’ (Yeşiltaş, Kanten ve Solmaz, 2013, s. 335).

Otantik liderlik sürecinde, lider izleyenlerine karşı oldukça açık ve şeffaftır bununla birlikte izleyenler lidere ait her türlü bilgiye rahatça ulaşabilirler (Kıcıır ve Paşaoğlu, 2014, s. 2). Estetik liderliğin doğasında da şeffaflık dürüstlük ve açıklık vardır. Liderin söylemleriyle yaptıkları birdir ve açık seçik ortadadır. Bu da izleyenler üzerinde yüksek derecede bir güven duygusu uyandırmaktadır.

Otantik liderlik liderin kendisi olmasıyla ilgilidir. Otantik liderlerin olumlu enerji, yüksek bütünlük duygusu, ahlaki karakter ve öz disiplin, amacın net olması, diğer insanlar ile ilgilenme, güven, iyimser olma, umut ve esneklik gibi birtakım vasıflara sahip oldukları ifade edilmektedir (Toor ve Ofori, 2008, s. 624). Otantik liderlik modelinde, takipçiler liderlerine samimi olarak (içten) güvenirler. Otantik liderlerin kendi doğruları vardır. Estetik kavramı da, kendi doğrusuna sahip bir bilgi biçimidir çünkü her örgütsel içerik tek ve özeldir (Schroeder ve Fillis, 2010, s. 11). Bu bakımdan estetik liderler takipçilerine karşı büyük güven duygusu beslemektedirler. Bu duygu tek taraflı değil karşılıklıdır.

George' a (2003) göre örgütlerde derin bir amaç anlayışına sahip ve kendi değer yargılarına sadık liderlere ihtiyaç duyulmaktadır. Otantik liderler, otantikliği sadece kendi değerlerinin, duygularının, düşüncelerinin farkında olarak değil, aynı zamanda astlarıyla otantik ilişkiler geliştirerek sağlamaktadır (Yeşiltaş, Kanten ve Solmaz, 2013, s. 335). Estetik liderler de otantik liderler gibi kendi duygu ve değerleri doğrultusunda izleyenleriyle bizzat ilgilenerek ve her bir izleyenin tek ve özel olduğunu hissettirerek onlara önyargısız yaklaşmaktadır. Fakat estetik liderler, otantik liderlere göre izleyenleriyle duygusal bağlamda daha çok içli dışlıdır.

Polat ve Kavak' a (2011) göre estetik liderler, karizmatik ve otantik liderler gibi liderlik olgusunun nesnel sonuçlarını öngörmeye kalkışmaz. Bu olguların nasıl

üretilip ortaya çıktığı; kendileri ve takipçileri tarafından tecrübe edilmiş olan kişisel duyguların anlamlarını tanımlamaya çalışırlar. Bu noktada önemli olan sonuç değil duygular ve anlamlarıdır.

2.7. Estetik Lider ve Estetik liderlik

Estetik genellikle güzellik soruları ve evrensel zevk eğilimleriyle alakalıdır. Son zamanlarda sanatçılar, toplumu daha kolay etkilediklerinden estetik liderler olarak adlandırılmaktadır (Schroeder ve Fillis, 2010). Başka bir ifadeyle liderlik alanında sıra dışılık ve farklılık kavramlarının sanat alanına yansması estetik liderliği ortaya çıkmasına etken olmaktadır (Fındıkçı, 2013, s. 285). Diğer liderlik kuramlarıyla karşılaştırıldığında estetik liderliğin anlaşılması daha güçtür. Çünkü donanım ve duygu bakımından yoğunluk daha fazladır. Estetik liderlik, izleyenleriyle estetik vizyonu paylaşma ve takipçilerini estetik haz, ilgi, his, duyarlılık ve eleştiri gibi estetik davranışları göstererek etkileme süreci olarak adlandırılmaktadır (Polat ve Kavak, 2011, s. 52).

Estetik liderlik, liderleri ve kültürü kapsar öyle ki, liderlik çalışmaları içerisinde hızla gelişen önemli bir yere sahiptir (Schroder, 2010, s. 23). Bu açıdan Hansen estetik liderliği, duyusal bilgiye ve liderlik fenomeni ile ilişkili hissedilen anlama odaklı bir yaklaşım olarak tanımlamaktadır (Zhang, Cone, Everett ve Elkin, 2011, s. 476). Anlam ve duygu yaratma gerçek deneyimlerle. Liderin kendi geçmiş deneyimleri, zihinsel özellikleri, tutumu, duyguları bu süreci etkiler. Bu süreçte liderin kültürel özellikleri de önemlidir başlar (Polat ve Kavak, 2011). Estetik liderlikte genel olarak şu sorulara cevap aranır (Hansen, Ropo ve Sauer, 2007):

- *Takipçileri, liderleri estetik olarak yargılarken hangi kriterleri kullanırlar?
- *Özellikle duyguları yönetmede yetenekli olan liderler var mı?
- *Liderler karar verirken ne gibi estetik özellikleri göz önünde bulundururlar?
- *Objektif verinin az olduğu durumlarda, liderler kendi estetik yargılarına güveniyorlar mı?
- *Estetik liderleri farklı yapan şey nedir?
- *İçeriğin estetik olması, örgütsel bağlamda liderlik iletişiminde ne gibi rol oynar?
- *Örgüt iklimi ve kültürü estetik odaklı mı?
- *Estetik lider, örgüt içinde yaratıcılığı destekliyor mu?

*Örgütsel kararlar alınırken estetik kaygı taşıyor mu?

Estetik liderlik ilişkisel ve somutlaşmış bir bakış açısına sahiptir. Bunun yanında estetik liderlik, liderlikteki sosyal etki sürecinin estetik görünümüyle ilgilidir (Hansen, Ropo ve Sauer, 2007, s. 553-554).). Estetik liderlik, sanatçılar ve özellikle görsel sanatlarla ilgilenen bireylerin oluşturdukları grup içinde liderlik fonksiyonlarını sergileme davranışlarıyla da ilgilidir (Schroeder ve Fillis, 2010, s. 4). Sanatçıda yaratıcılığı yönlendiren, onun hayal gücüdür. Gerçek varlıklar ve olaylar sanatçının hayal gücü ile birlikte kalıcı sanat eserlerine dönüşebilir (Ergün, 2006, s. 2).

Estetik liderlik, liderlerin destekçileriyle ilişkilerini uyumlu bir şekilde sürdürmeleri ve örgüt çapında olumlu hisleri göstermeleri, duruma hakim olarak, kendi ve çevrelerinin açık şekilde farkında olmaları, müşterek amaçları ve diğer olumlu ahlaki davranışları takip etmeleri için etkili bir yöntemdir (Zhang, Cone, Everett ve Elkin, 2011, s. 11). Daha geniş anlamda, bu liderlik türü kentsel ve politik mücadelelerde de görünür. Çünkü sanatsal ve kültürel üretim belirli bir amaca ulaşmak için güçlü bir ikna gücü olarak kullanılabilir (Schroeder ve Fillis, 2010, s. 15). Bu tarz liderler çeşitli alanlardaki derinliklere, renklere ve yoğunluklara sahip oldukları için kendilerini insanlığın hizmetine adanmış insanlar olarak bilinmektedirler (Fındıkçı, 2013, s. 285).

Estetik liderler; örgütün hayallerini gerçekleştirmek için hem izleyenlerinin hayallerini yerine getirir hem de çevreden kaynaklanan karmaşık zorlukların üstesinden gelirler (Vondey, 2012, s. 9). Estetik liderler hayallerini gerçekleştirirken, izleyenleriyle iletişimleri ve onlara karşı yaklaşımları açık ve nettir. Aynı zamanda izleyenlerin gerçekleştiremeyeceği bir hayalin sözünü de vermezler. Bir hayali gerçekleştirirken izleyenleriyle bir bütün olurlar ve daima onları desteklerler.

Sauer' e (2005) göre örgüt içi bütünlük doğrultusunda estetik lider, mantıklı analizin, günlük örgütsel yaşamın önemli görünümünü ihmal ettiğini kabul eder. Bireylerin ilgisini bu yöne çekerek bu incelik ve niteliklerin hissedilmesine fırsat verir. Bunu yaparak izleyenlerin hayallerini gerçekleştirimlerine fırsat tanımış olur. Estetik liderleri; yaşam ortamını daha insancıl, daha düşünceli ve estetik açıdan daha çekici, göze hoş gelen bir biçimde yapılandırdıklarından mimarlar gibi de görebiliriz

(Polat ve Kavak, 2011, s. 52). Bireylerin dikkatini estetik bir olguya çekmek için bir mimar bir sanatçı hassasiyetiyle davranmasının sebebi de budur.

Estetik liderler, bireylerin kendine ve topluma ait inançlarını kolaylıkla değiştirip yönlendirebilirler. Bu süreçte kendi duygularını kullanan liderin, vücudu çok kontrollü ve ben merkezlidir. Ritmi ve süreci kontrol etmek için analitik ve kibar bir dil kullanmaktadırlar (Sauer ve Ropo, 2007). Fakat bu süreçte liderle grup arasında gerginlik olabilir (Polat ve Kavak, 2011, s. 52). Bu gibi durumlarda estik lider, nazik, sakin, metanetli ve analitik tavırlarıyla grubu elinde tutar. Aynı zamanda liderin mükemmel ve dengeli olması muhtemel eleştirileri de engelleyerek grup içi olumsuz çatışmayı önleyebilmektedir (Sauer ve Ropo, 2007).

Estetik liderler, duygusal ve psikolojik dinamikleri anlamaya çalışmaktadırlar. Bu sebeple estetik liderlik, ilham verici, değiştirici dahası insanları tedavi edici bir süreç olarak görülmektedir (Polat ve Kavak, 2011). Fakat bu noktada en önemli unsur deneyimlerdir. Kişilerin bedensel deneyimleri, estetik olarak öğrenmenin merkezidir (Sauer ve Ropo, 2007). Öyle ki bireyler ancak duygusal ve psikolojik dinamikleri bedensel deneyimleri sayesinde anlayabilmektedirler.

2.8. Estetik Liderlik ve Alt Boyutları

Estetik liderlik yaklaşımı estetik duyarlılık, estetik yaklaşım, estetik iletişim, estetik görünüm, estetik uygulama, estetik destek ve estetik dürüstlük adı altında toplam yedi alt boyuta sahiptir (Polat ve Kavak, 2011, s. 52).

2.8.1. Estetik Görünüm

Dış görünüm, giyim kuşam, davranış ve tavırlar sözsüz iletişimin birer parçasıdır. İnsanlar kıyafetleriyle karşılanır, fikirleriyle uğurlanır deyimi de ilk izlenimin önemini ortaya koyan deyimlerimizdendir (Keklik, 2012, s. 129). Bedenimiz ruhsal durumumuzu, duygularımızı, hislerimizi yansıtırken dış görünümümüz kişiliğimizi, alıcılık düzeyimizi ve zihin sağlığımızı yansıtmaktadır (Sauer ve Ropo, 2007).

Dış görünüm ve imaj insan hayatında önemli bir yere sahiptir; öyle ki bir kişi ilk defa gördüğü bir insanın dış görünümüne bakarak o kişi hakkında anında fikir yürütebilmektedir. Bu noktada süslenme giyim-kuşam hal, hareketler ve birçok özellik büyük önem taşımaktadır. Polat ve Kavak' a göre (2011), estetik liderlikte içsel özelliklerin yanında içsel özelliklerin dışa yansımaları olan beden dili, giyim-kuşam da önemlidir. Dış görünümünden hoşnut olan lider yüksek öz özgüvene, kuvvetli iletişim becerilerine, yüksek başarı seviyesine ve büyük bir iç huzura sahip olabilmektedir.

Giyim kuşam şekline bakılarak insanlar hakkında pek çok konuda yargıya varılabilir. Kıyafetlerin kişiliğin bir yansıması olduğunu düşünülmektedir (Keklik, 2012, s. 132). Lider estetik görünümüyle ve iyi giyim tarzıyla izleyenlerine örnek teşkil eden kişidir. Liderin izleyicileri ise lider sayesinde fiziksel deneyim elde edebilmektedirler. Öyle ki insanların fiziksel deneyimleri estetik bir şekilde öğrenmenin merkezidir (Sauer ve Ropo, 2007). Kısaca izleyenlerin liderlerinin dış görünümünü taklit ederek estetik deneyim kazanmaya başladığı söylenebilir.

Vücudumuz, ruh halimizi hislerimizi ve duygularımızı yansıtmaktadır (Schroder ve Fillis, 2010). Bu süreçte lider yaşamın ve insanın gizemini, sakladığı duygularını, büyüsunü, önem ve değerini yansıtarak izleyenlerine örnek teşkil etmektedir. Estetik lider bu sayede hem kendi hem de izleyenlerinin duygularını da daha iyi anlayabilmektedir (Bozkurt, 1992, s. 56). Bu bağlamda örgüt içinde estetik lider ve izleyenleri arasında duygusal bir köprü kurulmaya başlanmaktadır.

2.8.2. Estetik Yaklaşım

Liderin sahip olduğu his ve duygular izleyenlerine yaklaşımında büyük öneme sahiptir. Çünkü estetik lider izleyenlerin duygu ve hislerine odaklanarak onları anlamaya ve onlara bir şeyler anlatmaya çalışmaktadır. Estetik liderin en büyük amacı insandaki estetik hisleri ortaya çıkarmaktır (Samier at all, 2006). Bunun nedeni ise kişinin görünmeyeni anlamak için görüne başvurmak durumunda kalmasıdır (Bozkurt, 1992, s. 55). Bu noktada estetik lider izleyenlerinin göremedikleri unsurları sahip olunan duygular ve hisler doğrultusunda gösterebilmektedir.

Estetik liderlik liderlerin destekçileriyle ilişkilerini uyumlu bir şekilde sürdürmeleri ve örgüt çapında olumlu hisleri göstermeleri, duruma hâkim olarak,

kendi ve çevrelerinin açık şekilde farkında olmaları, müşterek amaçları ve diğer olumlu ahlaki davranışları takip etmeleri için etkili bir yöntemdir (Zhang, Cone, Everett ve Elkin, 2011, s. 11). Bu etkili yöntem içerisinde estetik lider bir sanatçı gibidir. Sanatçının asli görevi, menfaat ve çıkarıcılıktan arınmış bir şekilde halkla iç içe olup, kendisine bir yer edinerek onurlu bir şekilde yaşamını sürdürmektir (Akdoğan, 2001, s. 227). Bu bağlamda liderin estetik yaşantısının en önemli özelliği çıkarsız oluşudur (Albayrak, 2012, s. 57). Öyle ki bir şeye estetik olarak bakan lider önyargısız bakan ve bireylere yaklaşımında tarafsız olan liderdir (Carrol, 2012, s. 254). Estetik lider izleyenleri gözünde ne kadar çıkarsız ve tarafsız olursa izleyenlerinin gönlünde o kadar büyük yere sahip olabilir.

Kısaoğulları' na (2013) göre estetik lider, örgüt içinde karşıt düşünceli bireylere karşı bile birleştirici ve bütünleştirici bir tavır sergilemelidir. Estetik lider, izleyenlerine tarafsız ve içten bir ortam yaratmak için uğraşmalı ve çaba göstermelidir. Bu ortamı oluşturmada gerekli olan unsurlar estetik algıdaki çok yönlülük ve liderin bencil olmayan yaklaşım tarzı olarak tanımlanmaktadır (Erzen, 1976, s. 179).

Estetik liderin izleyenlerine tepeden bakmaması, gururun esiri olmaması, onlardan biriymiş gibi izleyenlerine yardımcı olması, üretime, değişime ve yeniliğe açık olması gerçekten çok önemlidir ve bunlar bir lideri lider yapan özelliklerdir (Fındıkçı, 2013, s. 289). Estetik lider taşımış olduğu bu özellikler sayesinde, sosyal adaletsizliklerde, çok önemli kültürel meselelerde ya da daha geniş anlamda, sorunların kimseye, zarar vermeden sorunları çözebilmektedir (Schroder ve Fillis, 2010). Temel amaç insanın çevresini anlayıp tanıdıkça kendisini de biraz daha anlayıp tanımasıdır. Bu yolla insan kendi ile daha rahat yüzleşebilmekte ve kendisini bulabilmektedir (Fındıkçı, 2013, s. 286).

2.8.3. Estetik İletişim

İletişim, iki tarafın anlamları eş kılma sürecidir. Tek taraflı olursa ileti olur. Bu bağlamda “iletişim insan davranışını değiştirmek, örgütte bir haberleşme ağı kurmak, kişiler ve gruplar arası ilişkileri geliştirmek, yetkinin görevlerini gerçekleştirmek ve etkili bir koordinasyon sağlamak amacıyla kullanılır” (Bursalıoğlu, 2012, s. 110).

Estetik lider için sadece bir vizyon yaratmak önemli değildir, bunun yanında izleyenlerinin olumlu bir gelecek hayal ettiği şekilde iletişim kurması hayati önem taşımaktadır (Vondey, 2010, s. 8). Estetik iletişimde liderin izleyenleriyle kurduğu bağ çok önemlidir. Sanat ve estetik olgusu, özellikle algıları harekete geçiren hareketli bir iletişim ortamı içinde anlam kazanabilmektedirler. Estetik bir ortamın var olabilmesi için öncelikle estetik liderin ardından da izleyicilerin bu ortama etkin bir biçimde katılmaları gerekmektedir. Estetik lider tarafından ortaya konulan yapının varlığı ancak bu şekilde değer kazanabilmektedir (Erzen, 1976, s. 179).

Bir sanatçı olarak estetik liderin görevi, toplumun her kesiminin seviyesine inmektir. Bunu da iyi ve kötü anlayışından tutun da toplumun sahip olduğu her türlü anlayışına saygı duyarak yapmalıdır. Şayet bunu yapamazsa toplumun bir kısmı tarafından sevilirken diğerleri tarafından nefret edilecektir (Akdoğan, 2001, s. 233). Estetik liderlikte temel olan sevgi duygusudur, nefret değildir. Fındıkçı' ya (2013) göre estetik lider, “manaları şekillere dönüştürme, duyguları seslere dökme, hayalleri görüntülere dönüştürme, insanlığın düşünsel atmosferini, kesiksiz bir bütün olarak kelimelere, dizelere dökmenin ameleliğini yapar”. İşte bu hizmet içten ve gönülden yapıldığında estetik lider ile onu izleyenlerin arasında sarsılmaz bir iletişim köprüsü kurulmuş olur.

Hislere sahip olan bireyler birbirleriyle ve örgütler arası iletişim içindedirler. Estetik lider örgütünü çalışarak, iletişim becerilerini hiyerarşiden uzak bir şekilde ve çift yönlü kullanarak çevreye uyumlu hale getirir. Estetik lider nazik, sakın, sağlam ve analitik tavırlarıyla grubu bir arada tutar (Polat ve Kavak, 2011). Estetik lider mükemmel ve dengeliyse her türlü eleştirilerden korunur. Bu bağlamda kendi hislerini kullanan liderin beden dili aşırı kontrollü ve ben merkezlidir (Sauer ve Ropo, 2007).

2.8.4. Estetik Duyarlılık

Bireylerin estetik yetenek ve görüşleri, algı, dikkatleri ve duyarlılıkları toplumun geleceği ve gelecekteki icraatları açısından büyük bir öneme sahiptir (Arıkan, 2010, s. 3). Estetik duyarlılık estetik farkındalıkla ilişkilidir. Estetik duyarlılığa sahip insanlar çevreye daha çok duyarlıdırlar. Daha fazla görür, daha fazla duyar ve daha fazla okurlar (Smith, 1996). Polat ve Kavak' a göre (2011),

bireylerin estetik eğitimi sayesinde estetik algı ve beğenisi gelişmekte ve çevrelerindeki güzelliklerin daha rahat farkına varabilmektedirler. Böylece estetik duyuları gelişen bireyler, iyi bir tasarımı değerlendirebilecek düzeye gelerek estetik açıdan ortaya çıkabilecek muhtemel problemleri daha rahat çözebilmektedirler.

Estetik liderler, izleyenlerini estetik açıdan etkileyerek doğa ve bu büyük kâinat hakkında onları düşündürmeye, eşsiz güzellikleri görmeye, anlamaya ve kavramaya zorlarlar (Fındıkçı, 2013, s. 286). Estetik liderler böylelikle sanat yapıtının daha iyi idrak edebilmesini sağlayabilmektedirler. Bu bağlamda estetik liderler çevrelerindeki estetik gelişimleri ve izleyenlerini destekleyip onlara bir yol olmaktadır.

Estetik liderin görevi farklı duyguları incelemenin yanı sıra sanat yapıtının biçimsel özelliklerini ve dile getirdiği nesnel anlamına da odaklanarak takipçilerinin de bunu görmesine olanak tanımaktır (Bozkurt, 1992). Polat ve Kavak' a göre (2011), estetik liderler oluşturacağı estetik duyarlılık sayesinde izleyenlerin sanatsal etkinliklere katılımını sağlamaktadırlar.

2.8.5. Estetik Dürüstlük

Estetik yaşantının ayırt edici özelliği 'çıkarsız' olmasıdır yani estetik nesne toplumun çıkarları için kullanılan bir araçtır (Bozkurt, 1992). Bu bağlamda estetik liderin her şeyden önce insani değerlere sahip olması, toplumun genel-geçer ahlak ve geleneklerini temsil etmesi, insani değerlere duyarlı olması gerekmektedir (Fındıkçı, 2013, s. 289). Böylelikle izleyen ve lider arasında güven ortamı yaratılmış olacaktır. Öyle ki estetik liderlik özellikleri ancak düşünen, üretici, özgür ve serüvenci davranabilen, çevreyle uyumlu, içsel zenginlikleri yansıtabilen bireylere sağlanan güvenle geliştirilebilir (Marşap, 2004).

Estetik liderlerin söylemleri ve yaptıkları bir biriyle tutarlıdır. Estetik liderler izleyenlerini etkileyebilmek için estetik açıdan dürüstlüğü tam anlamıyla izleyicilerine hissettirirler. İzleyenlerinden bir şey saklamaz ve şeffaftırlar. Bu bağlamda liderler gerçekleştirebileceği sözler vermelidir. Yoksa liderin sözünü yerine getiremediği durumlarda grubun lidere güveni sarsılabilmektedir (Vural, 1997, s. 16).

İnsanın iç dünyasındaki temel ihtiyaçlardan birisi anlamak ve anlaşılmak olduğuna göre sanat, bu ihtiyacı da gidermeye odaklanmaktadır (Fındıkçı, 2013, s. 287). Öyle ki estetik lider, eserleriyle insanları bazen güldürür, bazen ağlatır, bazen düşündürür kısacası farklı ve çeşitli duygular yaşatır. Estetik lider bütün bu duyguları yaratıcı yeteneği sayesinde sergileyebilmektedir.

Sanatta yaratıcılık, yaratıcının izlediği olgu ve nesnelere tam bir açıklık gerektirir. Sonuçta yaratıcı ile izleyici arasında açıklık ve dürüstlikle oluşan bir iletişimin önemi büyüktür (Erzen, 1976, s. 180). Buradaki temel amaç, insanların duygusal ihtiyaçlarını estetik unsurlar çerçevesinde dürüst bir şekilde gidermektir.

2.8.6. Estetik Destek

Estetik liderleri mimarlar gibi düşünebiliriz. Çünkü onlar çevreyi daha insani, daha düşünceli ve daha estetik bir şekilde yapılandırılmaktadırlar (Samier at al., 2006). Bu nedenle eğitim örgütlerinin estetik liderleri, izleyenlerinin estetikle ilgili düşüncelerini ifade etmesine fırsat vermeli ve onları desteklemelidirler. Estetik değerler yaratma yaratıcılık ve değişimle yakından ilintilidir. Bu anlamda estetik liderler yeni yaratımlar ortaya koyarken hem kendini hem de çevresini değiştirmektedirler (Polat ve Kavak, 2011, s. 53).

Estetik liderler izleyenlerinin içindeki estetik potansiyeli ortaya çıkarmalarına fırsat vermeli ve onları ödüllendirmelidirler (Polat ve Kavak, 2011, s. 53). Erbay (2009)' a göre estetik liderler izleyenlerine uygun ortam ve imkânlar sağlayarak onları etkin yönetim ve planlama politikaları çerçevesinde estetik olarak desteklemektedir. Estetik liderin desteği sayesinde, lider ve izleyenleri ortak bir paydada buluşabilmektedirler. Fındıkçı' ya göre (2013), ne zaman ne de mekân farkı lider ve takipçisinin buluşmasını olumsuz anlamda etkileyemez. Sanatçı ile takipçisi aynı ortamda bir şekilde buluşurlar. Bu zaman ve mekân aşımı buluşmayı sağlayan sanatçı liderin eşsiz yapıtıdır. Öyle ki estetik lider ve izleyenleri hangi şartta olursa olsun aynı değerler etrafında buluşurlar ve lider izleyenlerinden desteğini hiçbir zaman esirgemez.

2.8.7. Estetik Uygulama

Estetik lider ve izleyicileri için en önemli unsurlardan biri, çeşitli yaratma ve anlama olanakları sağlayan estetik algıdır (Erzen, 1976, s. 175). Polat ve Kavak' a (2011) göre estetik algının gelişiminde, doğal ve yapay çevredeki ayrıntıların gözlenmesi ve farkına varılması son derece büyük öneme sahiptir. Bunun sebebi ise doğal ve yapay ortamdaki nesne ve olaylara ait ayrıntıların gözlemlenmesi, estetik algılamayı eğlenceli bir keyif alma sürecine dönüştürmesidir.

Estetik lider içinde hissettiği estetik duyguları izleyenleriyle ve diğer insanlarla paylaşır. Bunu gerçekleştirebilmesi için liderin yaratıcılık özelliğini ön plana çıkarabilecek girişimlerde bulunması beklenmektedir. Girişimleri sırasında lider hayal gücünü kullanabilmelidir. Bu nedenle estetik liderler izleyenlerini sürekli olarak nesne ve olaylardaki estetik ayrıntılara yöneltmelidirler (Polat ve Kavak, 2011, s. 53).

Bozkurt (1992)' e göre lider hayal gücü sayesinde duysal ve duygusal yaşantılarla düşünceleri birleştirir. Kant ve Hegel' e göre ise, hayal gücünün birleştirici işlevi yanında oluşturuş işlevi de vardır. Bu bağlamda estetik liderlik biçimi, örgüt iklimi, kültürü, kaynakları, örgüt bireylerinin becerileri ve örgütün sistem ve yapısı yaratıcılığın geliştirilmesinde en etkili faktörlerdir (Schroder, 2010, s. 19).

Estetik liderlikte estetik algı ve hoşlanmanın yanında sanat eleştirisi de önemlidir (Polat ve Kavak, 2011). Estetik lider içindeki estetik duyguları izleyenleriyle paylaşır. Bu durumda estetik liderler sanat eleştirmeni gibidir. Bir sanatçı, yaratma eylemi içindeyken karmaşık bütün unsurların farkında değildir. Estetik liderin rolü sadece izleyenlere konuyu getirmek değil, bunun yerine konuyu izleyenler yardımıyla ortaya çıkarmaktır (Ruen, 2010, s.43).

Estetik liderler, düşlerini gerçeklik alemine taşıyarak, insanlara yeni estetik anlamlar sunarlar (Fındıkçı, 2013, s. 287). Hayallerini gerçek dünyayla buluşturan estetik liderler ilk etapta izleyenlerine baskı kurmaz, onlara kendilerini geliştirmek için olanaklar sağlarlar. Estetik liderler izleyenlerine kendilerini ifade etme fırsatı verirken onları belli bir uzaklıktan seyredirler. Bunun nedeni ise izleyenlerin kendilerini rahatça ifade etme fırsatını vermektir.

Bozkurt' a göre (1992), ‘’estetik yaşantı, kullanma, sahip olma, tüketme ve ahlaki açıdan yargılama gibi davranışları dışarıda bırakır’’. Çünkü liderin estetik yaşantısında her uygulama beklentisiz, karşılıksız ve çıkarsızdır. Bu anlamda estetik lider, uygulamaları ile izleyenlerini bir sanat eleştirmeni yapmaya çalışmaktadır (Polat ve Kavak, 2011, s. 53).

BÖLÜM 3

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Bu bölümde; araştırmanın modeli, evreni, örnekleme, veri toplama araçları ve bu araçların geçerlilik ve güvenilirlik hesaplarının yapılması, aracın uygulanması ve elde edilen verilerin istatistiksel çözümlemelerinde kullanılan teknikler ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma; hem nicel hem de nitel araştırma modellerinden yararlanılarak karma yöntemle (mixed-method) tasarlanmıştır. Karma araştırma modeli, nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin birlikte kullanıldığı bir modeldir. Çalışmanın deseni eş zamansız karma model kullanılarak oluşturulmuştur. Eş zamansız karma modellerde çalışmanın farklı bölüm ve aşamalarında nitel ve nicel yöntemler ayrı ayrı kullanılmaktadır (Şimşek, 2012, s. 100).

Bu araştırmanın nicel bölümünü, lise öğrencilerine göre öğretmenlerinin estetik liderlik ve alt boyutlarına ilişkin davranışları gösterme düzeylerinin yanı sıra öğrenci algılarının cinsiyet, okul türü ve okula göre anlamlı bir şekilde farklılık gösterip göstermediğinin incelenmesi oluşturmaktadır. Nicel araştırmalar belirli bir araştırma konusuyla ilgili evreni temsil edecek örneklem grubundan sayısal sonuçların elde edildiği, sonuçların istatistiksel olarak özetlenebildiği ve genellikle ‘‘ne ölçüde, ne kadar, hangi sıklıkla’’ gibi sorulara yanıtların arandığı araştırma türleridir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2012, s. 238). Araştırmanın bu bölümü nicel veri toplama yöntemlerinden betimsel tarama modeline dayalı olarak yürütülmüştür. Bu tarama modeli verilen bir durumu olabildiğince tam ve dikkatli bir şekilde tanımlar. Karasar’ a göre (2012), betimsel tarama modelinde amaç; araştırılan konuyu doğru bir şekilde gözlemleyip belirleyebilmektir. Öyle ki

eğitim alanındaki araştırmalarda, kullanılan en yaygın tarama modeli betimsel yöntem tarama modelidir.

Araştırmanın nitel bölümünde, bir nitel araştırma yöntemi olan olgu bilim deseninden faydalanılmıştır. Nitel araştırmanın birçok tanımı bulunmaktadır. Merriam' a (2013) göre ortak olan tanım nitel araştırmada inceleme kavramı ya da bir şeyin sistematik bir şekilde araştırılmasıdır. “Olgubilim deseni farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olamadığımız olgulara odaklanmaktadır” (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 72). Yaşamımızda farklı olaylar, durumlar, yönelimler farklı şekilde karşımıza çıkabilir ve biz bütün bu olanları tam anlamıyla kavrayıp anlamlandıramayabiliriz. Olgubilim (fenomoloji) ise bu tarz olayları araştırmada uygun bir ortam ve durum yaratmaktadır. “Fenomolojik analiz bir kişi ya da bir grup insanın bir fenomene dair yaşamış olduğu tecrübenin anlamı, yapısı ve özünü anlamayı ve daha net hale getirmeyi amaçlar” (Patton, 2014, s. 482). Cresswell' e (2013) göre olgubilim deseninde olguya ilişkin algılar ve deneyimlerin neler olduğunun yanı sıra bu deneyimlerin ortaya çıktığı ortam ve koşulların neler olduğuna ilişkin sorulara cevaplar bulunmaya çalışılır. Patton' a (2014) göre olgubilim, insanların olguları nasıl tanımladığının ve duyguları aracılığıyla onları nasıl algıladıklarının çalışması anlamına gelmektedir. Görgenli' ye (2013) göre olgubilim kişinin gerçekleşen olayla ilgili o anki öznel görüşüne odaklanmaktadır. Gerçekleştirilen odak grup görüşmesi aracılığıyla öğrencilere göre öğretmenlerin estetik liderlik özellikleri *nedensellik* ile ilişkilendirilerek ve *nasıl* sorusu sorularak detaylara ayrıntılı bir biçimde araştırmada yer verilmiştir.

Araştırma raporlarında öğrencilere göre öğretmenlerin estetik bir lider olarak özelliklerini nasıl anlamlandırdıkları bu araştırmanın odağını oluşturmaktadır. Bu kapsamda araştırmada ele alınan olgu estetik liderlik olgusudur. Araştırma raporlarında öğrencilere göre, öğretmenlerinde gördükleri estetik liderliğin alt boyutlarında yer alan estetik duyarlılık, estetik yaklaşım, estetik iletişim, estetik uygulama, estetik destek, estetik dürüstlük ve estetik görünüm özelliklerinin neler olduğunu anlamak amacıyla odak grup görüşmelerini ve yarı-yapılandırılmış görüşme formunu içeren olgubilim deseni benimsenmiştir.

3.2. Evren ve Örneklem

Nitel araştırmanın evrenini Gebze’ de 18 adet ortaöğretim kurumu oluşturmaktadır. Bunlardan 10 tanesi genel lise ve 8 tanesi mesleki ve teknik lisedir. Nicel araştırmanın örneklemini ise 4 adet genel lise (A, B, C ve D Okulları) ve 3 adet mesleki ve teknik lise (E, F ve G okulları) olmak üzere 7 adet lise oluşturmaktadır. Öğretmenlerin estetik liderlik özelliklerini göstermeleri etkileşim ve zaman gerektirdiğinden kasıtlı örneklem yöntemi kullanılmış ve örneklem kasıtlı olarak 12. sınıf öğrencilerinden seçilmiştir. 18 ortaöğretim kurumunun 12. sınıf toplam öğrenci sayısı 2907’ dir. Anket uygulanan 12. sınıfların genel liselerinin A okulunda 101 öğrenci, B okulunda 156 öğrenci, C okulunda 163, D okulunda 118; mesleki ve teknik liselerin E okulunda 154, F okulunda 184 ve G okulunda 173, toplamda 1049 öğrenci bulunmaktadır. Bu öğrencilerin tamamına ölçme araçları dağıtılmış ancak 647 tanesi geri dönmüş olup bunlardan 625 tanesi veri üretmiştir. 625 kişiden 3’ ü ise sürekli aynı seçeneği işaretlediğinden veri işleme sürecinden çıkartılmıştır. Veri işleme sürecine giren 622 öğrencinin 292’ si kız ve 330’ u erkek öğrencidir.

Nitel araştırmanın çalışma grubunu Kocaeli İli, Gebze İlçesinde 2013-2014 eğitim öğretim yılında 3 farklı ortaöğretim kurumunda eğitim gören 21 öğrenci oluşturmaktadır. Yapılan nitel araştırma kapsamında veri toplama araçları olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Farklı üç okuldaki temsil edilen seçilen 7’ şer kişilik üç grup ile odak grup görüşmesi yapılarak veriler toplanmıştır. Öğrenciler ile yapılan odak grup görüşmeleri sonucunda elde edilen veriler araştırmacı tarafından derinlemesine incelenmiş öğrencilerin bakış açısından hareketle öğretmenlerin estetik liderlik davranışlarını oluşturan özelliklerinin neler olduğu konusunda çıkarımlar sağlanmıştır. Nitel araştırmanın bir yöntemi olan odak grup görüşmesi konu hakkında bilgisi olan insanlarla görüşmenin yapıldığı bir veri toplama yöntemidir (Merriam, 2013). Bu bölümde nitel araştırmanın amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Olasılık temelli örnekleme temsiliyeti sağlama yoluyla evrene geçerli genellemeler yapma konusunda önemli yararlar sağlarken, amaçlı örnekleme zengin bilgiye sahip olduğu düşünülen durumların derinlemesine olanak vermektedir (Patton, 2014). Maksimum çeşitlilik örneklemesinin kullanılmasındaki amaç, göreceli olarak küçük bir

örneklem oluşturmak ve bu örneklemde çalışılan probleme taraf olabilecek bireylerin çeşitliliğini maksimum derecede yansıtmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 108). Merriam’ a göre (2013), bu yöntem olgunun farklı şekillerde örneklendirilmesine dayandırıldığında hem kavramsal hem de daha kullanışlı olmaktadır. Bu bağlamda araştırmaya lise son sınıf öğrencileri özellikle alınmıştır ve lise türleri farklılaştığı ve maksimum çeşitliliği sağlamak için o okulların son sınıflarından birer öğrenci araştırmaya dahil edilmiştir. Maksimum çeşitliliğe dayalı bir örneklem oluşturulurken, amaç genelleme yapmak değil, çeşitlilik gösteren durumlar arasında paylaşılan ortak olgulara bakılarak bu çeşitlilik bağlamında problemin farklı boyutlarını ortaya koymaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Tablo 2.

Nitel Araştırma Çalışma Grubu Öğrencilerinin Özellikleri

Öğrenci	Cinsiyet	Yaş
Ö1	E	16
Ö2	K	15
Ö3	K	18
Ö4	E	17
Ö5	K	17
Ö6	K	16
Ö7	E	16
Ö8	E	18
Ö9	K	15
Ö10	K	15
Ö11	K	18
Ö12	E	16
Ö13	K	17
Ö14	E	17
Ö15	E	16
Ö16	K	16
Ö17	K	18
Ö18	E	15
Ö19	E	17
Ö20	K	15
Ö21	K	16

Odak grup görüşmesine dahil edilen çalışma grubu öğrencilerinin isimleri gizli tutularak kodlama yöntemi kullanılmıştır. Bu yolla öğrenci isimleri Ö1’ den Ö21’ e kadar isim verilmeden kodlanmıştır. Tablo 2’ de Kız ‘K’, erkek ‘E’ ve yaş ‘Y’ olarak kısaltılmıştır. Çalışma grubunun 12’ si kız, 9’ u erkek olup, toplam 21 kişiden oluşmaktadır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırma verilerinin toplanmasında ölçek ve odak grup görüşmesi tekniği kullanılmıştır.

Nicel araştırma verileri; Polat ve Kavak (2011) tarafından geliştirilmiş, 5 likertli ve 51 maddelik Estetik Liderlik Ölçeği Envanteri ile elde edilmiştir. Estetik Liderlik Ölçeği Envanteri’ nin 8 maddesi estetik iletişim boyutunu, 9 maddesi estetik yaklaşım boyutunu, 10 maddesi estetik destek boyutunu, 11 maddesi estetik uygulama boyutunu, 6 maddesi estetik duyarlılık boyutunu, 4 maddesi estetik dürüstlük boyutunu ve 3 maddesi ise estetik görünüm boyutunu ölçmektedir.

Tablo 3.

Estetik Liderlik ve Alt Boyutlarına Yönelik Güvenirlilik Katsayıları

Boyutlar	Boyut ismi	Madde Sayısı	Maddeler	Güvenirlilik Katsayısı
1	Estetik iletişim	8	6,15,19,23,33,38,43,51	.91
2	Estetik yaklaşım	9	1,9,11,17,25,27,29,31,48	.92
3	Estetik destek	10	10,24,30,34,36,40,41,45,49	.94
4	Estetik uygulama	11	4,12,14,18,22,28,32,39,46,47,50	.94
5	Estetik duyarlılık	7	2,7,13,20,26,42,44	.89
6	Estetik dürüstlük	3	5,8,21	.80
7	Estetik görünüm	3	16,35,37	.78
	Estetik liderlik	51		.98

Tablo 3’ te ölçekte yer alan maddelerin lise öğrencilerine göre öğretmenlerinin estetik liderlik özelliklerinin ölçümüne yönelik olduğu ve faktörde yer alan maddelerin yüklerinin .423 ile .762 arasında değiştiği görülmektedir. Büyüköztürk’ e (2006) göre faktör yük değerinin. 45 ya da daha yüksek olması seçim için iyi bir

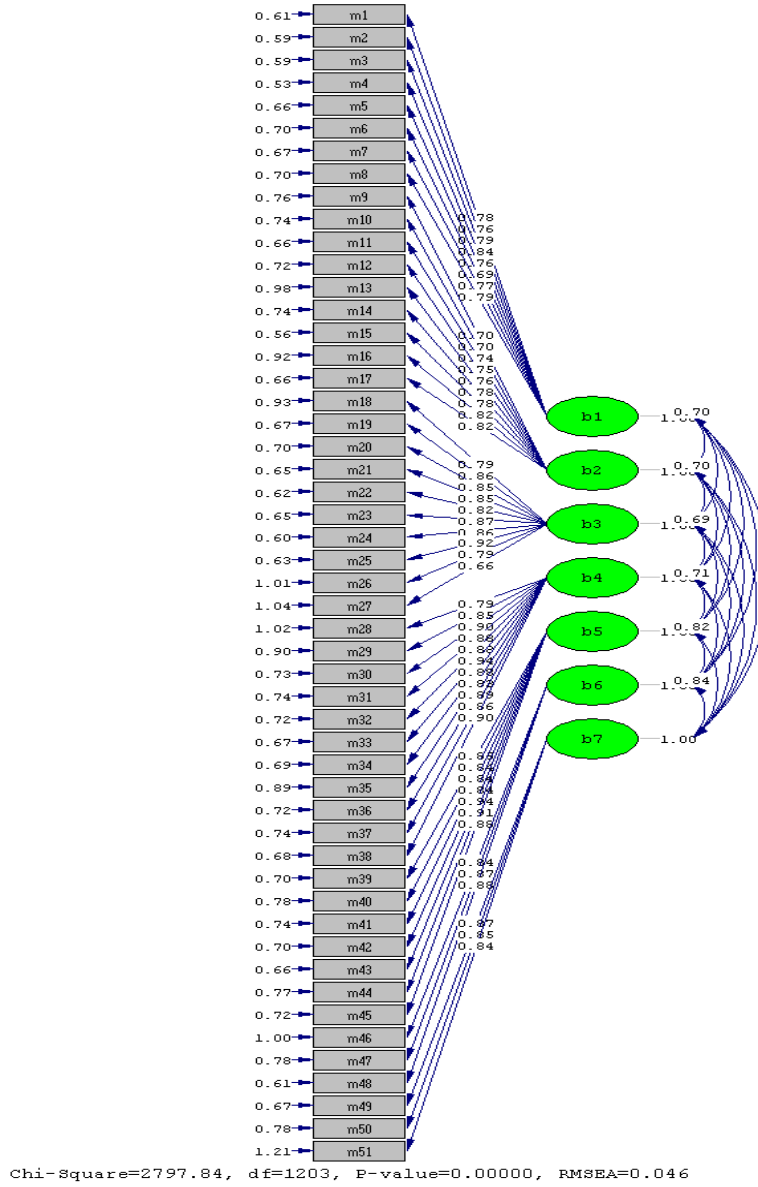
ölçüdür. Ancak uygulamada az sayıda madde için bu sınır değeri .30' a kadar indirilebilir. Faktör yük değerinin maddenin faktörle ilişkisinin bir göstergesi olduğu göz önüne alınarak faktör yük sınır değeri .40 olarak belirlenmiştir.

Faktör analizi sonucunda ölçeğin, öz değerleri 1' den yüksek 7 faktörden meydana geldiği saptanmıştır. Bu 7 faktörün ölçeğe ilişkin açıkladıkları varyans %67,9' dur. Birinci faktör varyansın % 51,8' unu, ikinci faktör varyansının % 55,7 ' ini, üçüncü faktör varyansının % 58,1' ini, dördüncü faktör varyansının % 60,9' unu, beşinci faktör varyansını % 63,5' ini, altıncı faktör varyansının % 65,9' unu ve yedinci faktör varyansının % 67,9' unu açıklamaktadır. 7 faktörün maddelerde açıkladıkları ortak varyans %51,8 ile % 67,9 arasında değişmektedir. Bu faktörler estetik liderliğin alt boyutları olarak değerlendirilmiştir. Alt boyutları olarak I. Estetik iletişim, II. Estetik yaklaşım III. Estetik destek, IV. Estetik uygulama, V. Estetik duyarlılık, VI. Estetik dürüstlük, VII. Estetik görünüm olarak isimlendirilmiştir. ELÖ' nin tamamının güvenirlik katsayısı .98 çıkmıştır. Alt boyutlarına ilişkin güvenirlik katsayıları ise .78 ile .94 arasında değişmektedir. ELÖ ve alt boyutlarına ilişkin güvenirlik katsayılarına bakıldığında değerlerin oldukça yüksek olduğu görülmektedir (Polat ve Kavak, 2011, s.59-60).

ELÖ ölçeğine Polat ve Kavak (2011) tarafından yapılan açımlayıcı faktör analizini doğrulamak için doğrulayıcı faktör analizi yapılmış ve şekil 1' de gösterilmiştir.

Şekil 1.

Doğrulayıcı Faktör Analizi Varimax Analiz Tablosu



H_0 = Öğrenci değerlendirmeleri ile beklenen değer arasında fark yoktur. H_1 = Öğrenci değerlendirmeleri ile beklenen değer arasında fark vardır. Hipotezine göre hesaplanan ki kare değerimiz beklenen değerden büyüktür ve bu yüzden H_0 red, öğrenci değerlendirmeleri ile beklenen değer arasında fark vardır sonucuna varılır.

Kötü uyum indeksi olarak bilinen ve 0 değerinin mükemmel uyumu gösterdiği $RMSEA^2$ değeri 0,05' in altında olduğunda iyi uyumu göstermektedir. Elde edilen $RMSEA^2$ değeri 0.00216' dır ve mükemmel uyuma oldukça yakındır. Sonuç olarak; Polat ve Kavak (2011) tarafından yapılan açımlayıcı faktör analizi sonuçlarının doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarıyla tutarlı olduğu görülmektedir.

Nitel araştırma verilerinde veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu, araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. 21 öğrenciyle ön görüşme yapılarak mevcut durumlarla ilgili görüşlerini yazmaları istenmiştir. Literatür taraması ve bu görüşler doğrultusunda öğrencilere yöneltilecek sorulara 7 maddede yer verilmiştir. Sorular yarı yapılandırılmış görüşme formuna uygun biçimde hazırlanmıştır. Veri toplama aracının kapsam geçerliliğinin sağlanması için görüşme formlarındaki sorular akademik yeterliliği olan bir uzman tarafından incelenmiştir. Uzman görüşünden yeterli dönüt sağlandığına kanaat oluştuğunda elde edilen görüşler dikkate alınarak görüşme formu yeniden düzenlenmiş ve hazır hale getirilmiştir. Nitel araştırma verilerinden sağlıklı sonuçlar elde edilebilmesi için katılımcılar görüşmeden önce konuyla ilgili kısaca bilgilendirilmiş ve katılımcıların görüşme boyunca rahat hissedebilecekleri bir ortam hazırlanmıştır. Sağlıklı veriler elde edebilmek için üç farklı kamera kullanılarak görüşme sonuçları yazılı olarak kayıt altına alınmıştır. Odak grup görüşmesinde öğrencilere 7 adet soru sorulmuştur ve sorulan sorular şu şekildedir:

1. Estetik olarak görünümü ile sizi etkileyen öğretmenlerin özellikleri nasıldır?
2. Öğretmenlerinizin estetik olarak size yaklaşımları nasıldır? Nelerdir?
3. Estetik iletişimi etkili olarak kullanan öğretmenlerin özellikleri nelerdir?
4. Estetik duyarlılığa sahip öğretmenlerin özellikleri nasıldır? Nelerdir?
5. Estetik dürüstlüğüyle sizin üzerinizde etkisi olan öğretmenin davranışları ve özellikleri nelerdir?
6. Estetik özellikleri kazandırırken öğretmenlerinizin size ne gibi destekleri var?
7. Öğretmenlerinizin estetik olarak sizi etkileyen uygulamaları nelerdir?

3.4. Verilerin Toplanması

Nicel çalışmanın verileri ölçek kullanarak toplanmıştır. Nicel araştırma bölümünde kullanılan ölçeğin Kocaeli ili Gebze ilçesindeki liselerde uygulanması için Kocaeli İli Gebze ilçesi Milli Eğitim Müdürlüğünden gerekli izin alınmıştır. Ölçeğin uygulanmasında elden teslim yolu izlenmiştir. Araştırma kapsamındaki 7 ortaöğretim kurumuna araştırmacı bizzat gitmiş ve katılımcılara gönüllülük ve gizlilik esasına göre anketi elden uygulamıştır. Anketler öğrencilere 2014-2015 Eğitim ve Öğretim yılının birinci döneminde uygulanmıştır. Yapılan anketler araştırmacı tarafından geri toplanmıştır.

Nitel çalışmanın verileri odak grup görüşmesi tekniği kullanılarak elde edilmiştir. Odak grup görüşmesi, ılımlı ve tehditkâr olmayan bir ortamda önceden belirlenmiş bir konu hakkında algılar elde etmek amacıyla dikkatle planlanmış bir tartışmalar serisidir (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 152). Odak grup görüşmesi, insanların günlük yaşamalarında birbiriyle konuşabilecekleri fakat konuşamadıkları konular üzerinde odaklanır ve durur (Merriam, 2013). Öğrencilerle görüşmeler Haziran 2014 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Görüşme yapılmadan önce öğrencilerle ön görüşme yapılarak yapılacak çalışmanın amacı ve katkıları açıklanmıştır. Görüşmenin yapılacağı salon önceden ayarlanmıştır ve öğrencilerin rahat edebilecekleri bir ortam oluşturulmuştur. Görüşmelerin tamamı üç farklı video kamera ile kaydedilmiştir. Görüşme esnasında sorulacak olan sorular odak grup görüşmesine katılan öğrencilere toplantıya başlamadan önce verilmiştir. Görüşme soruları katılımcılara tek tek sorularak cevaplar alınmıştır. Bu soru cevap esnasında katılımcıların kendilerini rahatça ifade etmeleri sağlanmıştır. Cevap içerikleri tartışma esnasında öğrenciler tarafından geliştirilmiş ve araştırmacı tarafından yönlendirilmiştir. Bu şekilde konunun dışına çıkma riski azaltılmıştır. Her bir öğrenci kendi fikirlerini özgürce ifade edebilmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Nicel çalışmanın verileri toplandıktan sonra ölçek sorularının açıklamalara uygun bir şekilde yanıtlanıp yanıtlanmadığı kontrol edilmiştir. Eksik, yanlış ya da aynı şıkların işaretlendiği anket formları değerlendirmeye alınmamıştır. 625 adet

anket formundan geçersiz olan 3 anket çıkarıldıktan sonra 622 adet anket formundan nicel veriler elde edilmiştir. Araştırmada ölçme araçlarıyla elde edilen nicel veriler, bilgisayar ortamına aktararak ve “SPSS 20” (Statistical Package For Social Sciences) for Windows, istatistiksel paket programı kullanılarak analiz edilmiştir.

Araştırmada lise öğrencilerine göre orta öğretim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin estetik liderlik ve alt boyutlarına ilişkin estetik duyarlılık, estetik yaklaşım, estetik iletişim, estetik uygulama, estetik destek, estetik dürüstlük ve estetik görünüm boyutunu gösterme düzeylerini saptamak için aritmetik ortalamaya ($\bar{X}$) bakılmıştır. Aritmetik ortalamalar yorumlanırken aralıklar 1.00-1.79 “çok düşük”, 1.80-2.59 “düşük”, 2.60-3.39 “orta”, 3.40-4.19 “yüksek”, 4.20-5.00 aralığı ise “çok yüksek” olarak değerlendirilmiştir. Bunun yanı sıra lise öğrencilerinin demografik bilgilerine ilişkin bulgular standart sapma dağılımları tablolarda belirtilip yorumlanmıştır.

Öncelikle nicel verilere normallik testi uygulanmıştır. Yapılan normallik testi sonucunda verilerin normal dağıldığı tespit edilmiştir. Can’ a (2013) göre bu test eldeki verilerin, tanımlanmış bir evrenin normal olasılık dağılımına uyup uymadığını sınama esasına dayanır. Verilerin analizinde normallik testi olarak Kolmogorov-Smirnov testi yapılmıştır.

Tablo 4.

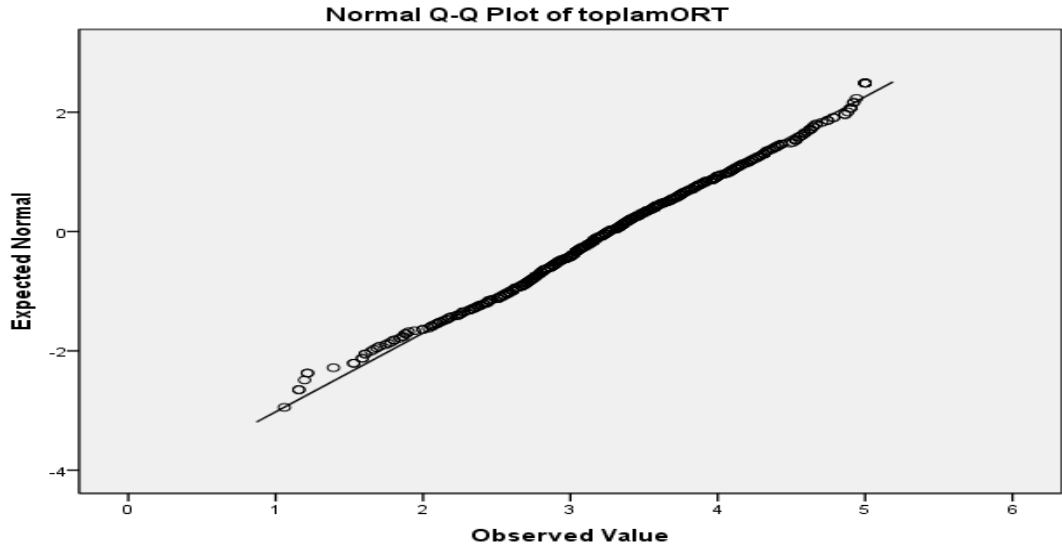
Normallik Testi Sonuçları

Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
İstatistik	N	p	İstatistik	N	p
Toplam Ort. ,031	622	,200	,994	622	,014

Verilerin normal dağılımlı bir ana kütleden geldiğini ileri sürerek yapılan normallik testinde %95 güven düzeyinde p değerinden 0,20 çıkmış olup 0,05 ’ten büyük olduğu için, normal dağılım söz konusudur sonucuna varılmaktadır.

Şekil 2.

Q-Q Plot Normal Dağılım Değer Grafiği



“Q-Q Plot” grafik büyük testler için daha uygun olduğu için dağılım bu grafik üzerinde gösterilmiştir. Bu grafik normal dağılım değerleriyle gözlenen gerçek değerler arasındaki ilişkiyi gösterir (Can, 2013, s. 89).

Niceliksel veriler normal dağılım gösterdiği için iki grup arasındaki farkı t-testi yapılmıştır. Can’ a göre (2013), t-testi bir grup verinin aritmetik ortalamasının belli bir sabit değerden istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermediğini belirlemek için yapılan parametrik testtir. Üç veya daha fazla bağımsız değişken olması halinde, birden fazla değişkenin ortalama puanlarının birbirinden anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığının karşılaştırılmasında tek yönlü varyans “ANOVA” analizi yapılmıştır. ANOVA ikiden fazla bağımsız gruba ilişkin ortalamaların en az ikisi arasında istatistiksel olarak fark olup olmadığını test eder (Can, 2013). Araştırmada lise öğrencilerine göre ortaöğretim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin estetik liderlik ve alt boyutlarına ilişkin davranışları gösterme puanlarının cinsiyet ve okul türüne göre karşılaştırılmasında t-testi, öğrencilerin öğretmenlerinin estetik liderlik davranışını ve alt boyutlarını göstermelerine ilişkin algılarının okul adına göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığının karşılaştırılmasında tek yönlü varyans “ANOVA” yapılmıştır.

Nitel verilerin analizinde, betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Betimsel analiz yönteminde, anlatılara sık sık yer verilir. Bu tür bir analizde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır (Şimşek, 2012, s. 45). Elde edilen bulgular daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. “Elde edilen veriler sistematik ve açık bir biçimde betimlendikten sonra yapılan betimlemeler yorumlanır, neden sonuç ilişkisi irdelenir ve birtakım sonuçlara ulaşılır” (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 224). Bu araştırmada lise öğrencilerin öğretmenlerinde estetik lider özellikleri olarak algılamış oldukları unsurları belirlemeye yönelik açık uçlu soruların verileri üzerinde temel kodlar belirlenmiş ifadeler içerik benzerliği dikkate alınarak sınıflandırılmıştır. Öğrenci isimleri açık olarak verilmemiş, Ö1, Ö2....Ö21 kodları kullanılmıştır. Her bir sınıflandırmaya isimler verilerek ana temalara ulaşılmıştır. Veriler üzerinden elde edilen bulgular tablo ve yorumlar halinde verilmiştir. Öğrencilerin özgün ifadelerine de yer verilip, alanyazından yararlanılarak değerlendirilmiş ve yorumlanmıştır.

BÖLÜM 4

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırmanın temel ve alt problem cümlelerinde yer alan sorulara yanıt bulmak için toplanan verilere dayalı olarak elde edilen bulgular ve bulgulara ilişkin yorumlar yer almaktadır.

4.1. Araştırmanın 1. Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi “lise öğrencilerine göre ortaöğretim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin estetik liderlik ve alt boyutlarına ilişkin estetik duyarlılık, estetik yaklaşım, estetik iletişim, estetik uygulama, estetik destek, estetik dürüstlük ve estetik görünüm boyutunu gösterme düzeyleri nedir?” şeklinde düzenlenmiştir.

Tablo 5.

Lise Öğrencilerine Göre Ortaöğretim Kurumlarında Görev Yapan Öğretmenlerin Estetik Liderlik ve Alt Boyutlarını Gösterme Düzeylerine ilişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Değişkenler	N	$\bar{X}$	Ss
Estetik Görünüm	622	3,49	1,02
Estetik İletişim	622	3,38	0,82
Estetik Dürüstlük	622	3,33	1,00
Estetik Duyarlılık	622	3,33	0,93
Estetik Destek	622	3,29	0,87
Estetik Uygulama	622	3,23	0,91
Estetik Yaklaşım	622	3,21	0,81
Toplam Ortalama	622	3,29	0,76

Araştırmada lise öğrencilerine göre ortaöğretim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin estetik liderlik ve alt boyutlarına ilişkin estetik duyarlılık, estetik yaklaşım, estetik iletişim, estetik uygulama, estetik destek, estetik dürüstlük ve

estetik görünüm boyutunu gösterme düzeylerine ilişkin algı düzeylerini saptamak için aritmetik ortalama sonuçlarına bakılmıştır. Bulgulara ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri tablo 5’ de verilmiştir.

Tablo 5’ in verileri incelendiğinde 622 gözlem sonucunda lise öğrencilerine göre ortaöğretim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin estetik liderlik davranışlarını gösterme düzeylerinin ($\bar{X}$ =3.29) ‘’orta’’ düzeyde olduğu görülmektedir.

Elde edilen bulgular doğrultusunda, lise öğrencilerinin estetik liderlik alt boyutlarına ilişkin algılarının altı alt boyutta ‘’orta’’ düzeyde, sadece bir alt boyutta yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Veriler doğrultusunda öğrencilerin öğretmenlerinin göstermiş olduğu estetik görünüm özelliklerine ilişkin algılarının ($\bar{X}$ =3.49) ‘’yüksek’’ düzeyde olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin göstermiş olduğu estetik liderlik özellikleri açısından en çok görünümleri konusunda başarılı olduklarından söz etmek mümkündür. Lise öğrencilerinin öğretmenlerinin göstermiş olduğu iletişime dayalı estetik liderlik özelliklerine ilişkin algılarının ($\bar{X}$ =3.38) ‘’orta’’ düzeyde olduğu görülmektedir. Bu ortalama değer doğrultusunda öğretmenlerin estetik açıdan öğrencilerle iletişimde zorluk yaşamadıkları sonucuna varmak mümkündür. Lise öğrencilerinin estetik dürüstlük alt boyutuna ilişkin algılarının ($\bar{X}$ =3.33) ‘’orta’’ düzeyde olduğu sonucuna varılmaktadır. Bu ortalama değer doğrultusunda öğretmenlerin estetik dürüstlük özelliğini yeterince gösterdiği söylenebilir. Lise öğrencilerinin öğretmenlerinin göstermiş olduğu estetik duyarlılık özelliklerine ilişkin algılarının ($\bar{X}$ =3.33) ‘’orta’’ düzeyde olduğu gözlemlenmektedir. Bu veriler doğrultusunda öğretmenlerin estetik açıdan öğrencilere yeterli estetik duyarlılık özellikleri kazandırdıkları sonucuna varılabilir. Lise öğrencilerinin öğretmenlerinin göstermiş olduğu estetik destek özelliklerine ilişkin algılarının ($\bar{X}$ =3.29) ‘’orta’’ düzeyde olduğu görülmektedir. Bu ortalama değer doğrultusunda öğretmenlerin öğrencilere estetik açıdan yeterince destek verdikleri sonucuna varılabilir. Lise öğrencilerinin estetik uygulama alt boyutuna ilişkin algıları ($\bar{X}$ =3.23) ‘’orta’’ düzeyde olup ortalamanın altında bir değere sahip olduğu görülmektedir. Bu ortalama değer doğrultusunda öğretmenlerin öğrencilerin gözünde estetik konulara ilişkin uygulamaları yeterince yaptıkları fakat uygulama esnasında bazı eksiklikler olduğu söylenebilir. Lise öğrencilerinin öğretmenlerinin estetik yaklaşım

özelliklerini göstermelerine ilişkin algıları ($\bar{X}=3.21$) ‘‘orta’’ düzeydedir. Bu ortalama değer genel ortalama değerin altında kalmakla birlikte puan ortalaması olarak en sonda yer almaktadır. Elde edilen bu değere göre, öğretmenlerin öğrencilere karşı estetik olarak yaklaşımlarında eksiklikler olduğu ve bu eksiklikleri gidermeleri gerektiği de söylenebilir. (Bkz. Tablo 5)

4.2. Araştırmanın 2. Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi ‘‘lise ğrencilerinin ğretmenlerinin estetik liderlik davranışını ve alt boyutlarını göstermelerine ilişkin algıları öğrencilerin cinsiyetine, okul türüne ve okul adına göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?’’ şeklinde düzenlenmiştir.

Bağımsız Değişkenlerin ğrencilerin Estetik Liderlik Algısına Etkisi

Cinsiyet: Cinsiyet değişkeninin ortaöğretim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin estetik liderlik ve alt boyutlarına (estetik duyarlılık, estetik yaklaşım, estetik iletişim, estetik uygulama, estetik destek, estetik dürüstlük ve estetik görünüm) etkisini test etmek için aritmetik ortalama, standart sapma ve t-testi sonuçları tablo 6’ da verilmiştir.

Tablo 6’ da verileri incelendiğinde, lise ğrencilerinin estetik liderlik ve alt boyutlarına ilişkin puanlarının cinsiyete göre değişip değişmediğini kontrol etmek için yapılan t-testinde ($t=0.44$, $p>.05$) anlamlı bir farklılaşma görülememiştir.

Öğrencilerin estetik liderlik alt boyutlarına ilişkin algı düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişip değişmediğine bakıldığında; estetik görünüm alt boyutuna ilişkin erkek ve kız ğrencilerinin algı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık görülmemektedir ($t=1.10$, $p>.05$). Estetik iletişim alt boyutuna ilişkin kız öğrenciler ve erkek öğrencilerin algı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık görülmemektedir ($t= -0.07$, $p>.05$). Estetik dürüstlük alt boyutunun cinsiyet değişkeninden etkilenmediği ve bir farklılaşmanın olmadığı grlmektedir ($t=1.41$, $p>.05$). Öğretmenlerin estetik duyarlılık özelliklerini göstermelerine ilişkin ğrenci algı düzeylerin cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş ve anlamlı bir

farklılık bulunamamıştır ($t = -0.18$, $p > .05$). Öğretmelerin estetik destek özelliklerini göstermelerine ilişkin öğrenci algı düzeylerinde cinsiyete göre farklılaşma görülmemektedir ($t = 1.12$, $p > .05$). Estetik uygulama alt boyutuna ilişkin öğrenci algı düzeylerinin cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş ve anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($t = -0.48$, $p > .05$). Öğretmelerin estetik yaklaşım özelliklerini göstermelerine ilişkin öğrenci algı düzeylerinde cinsiyete göre farklılaşma görülmemektedir ($t = 0.84$, $p > .05$). (Bkz. Tablo 6)

Tablo 6.

Lise Öğrencilerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Öğretmenlerinde Gördükleri Estetik Liderlik Davranışları ve Alt Boyutlarına İlişkin Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve T-Testi Değerleri

Değişkenler	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
Estetik Görünüm	Kız	292	3,53	1,02	1,10	,27
	Erkek	330	3,44	1,01		
Estetik İletişim	Kız	292	3,37	,76	-,07	,95
	Erkek	330	3,38	,86		
Estetik Dürüstlük	Kız	292	3,39	,97	1,41	,16
	Erkek	330	3,27	1,04		
Estetik Duyarlılık	Kız	292	3,29	,93	-,18	,86
	Erkek	330	3,30	,93		
Estetik Destek	Kız	292	3,33	,86	1,12	,26
	Erkek	330	3,25	,88		
Estetik Uygulama	Kız	292	3,21	,89	-,48	,63
	Erkek	330	3,24	,93		
Estetik Yaklaşım	Kız	292	3,23	,81	,84	,40
	Erkek	330	3,18	,82		
Toplam	Kız	292	3,30	,73	,44	,66
Ortalama	Erkek	330	3,28	,78		

Tablo 6’da verilen aritmetik ortalama tablosuna ait bulgular incelendiğinde kız öğrencilerin ($\bar{X}=3.30$) ve erkek öğrencilerin ($\bar{X}=3.28$) öğretmenlerinin göstermiş olduğu estetik liderlik özelliklerine ilişkin algılarının ‘‘orta’’ düzeyde olup hemen hemen aynı ortalama puana sahip olduğu görülmektedir.

Hem kız hem erkek öğrencilerin “yüksek” algı düzeyine sahip olduğu tek estetik liderlik alt boyutunun estetik görünüm alt boyutu olduğu görülmektedir. Kız öğrencilerin ($\bar{X}$ =3.53) ve erkek öğrencilerin ($\bar{X}$ =3.44) öğretmenlerinin göstermiş olduğu estetik görünüm özelliklerine ilişkin algılarının “yüksek” düzeyde olduğu görülmektedir. Kız öğrencilerin ($\bar{X}$ =3.37) ve erkek öğrencilerin ($\bar{X}$ =3.38) öğretmenlerinin göstermiş olduğu estetik iletişim özelliklerine ilişkin algılarının “orta” düzeyde ve hemen hemen aynı ortalama puana sahip olduğu görülmektedir. Kız öğrencilerin öğretmenlerinin göstermiş olduğu estetik dürüstlük özelliklerine ilişkin algıları ($\bar{X}$ =3.39) “orta” düzeydedir ve bu ortalama puan “yüksek” düzeye çok yakın bir ortalama değerdir. Erkek öğrencilerin bu alt boyuta ilişkin algı düzeylerinin ise ($\bar{X}$ =3.27) “orta” düzeyde olduğu görülmektedir. Kız öğrencilerin ($\bar{X}$ =3.29) ve erkek öğrencilerin ($\bar{X}$ =3.30) öğretmenlerinin göstermiş olduğu estetik duyarlılık özelliklerine ilişkin algılarının “orta” düzeyde olduğu ve bu ortalama değerlerin neredeyse birbirine eşit olduğu görülmektedir. Öğrencilerin estetik destek alt boyutuna ilişkin algı düzeylerinin kız öğrencilerde ($\bar{X}$ =3.33) ve erkek öğrencilerde ($\bar{X}$ =3.25) “orta” düzeyde olduğu gözlemlenmektedir. Kız öğrencilerin ($\bar{X}$ =3.23) ve erkek öğrencilerin ($\bar{X}$ =3.18) estetik yaklaşım alt boyutuna ilişkin algı düzeylerinin “orta” düzeyde ve birbirine çok yakın değerlere sahip olduğu görülmektedir. Kız öğrencilerin ($\bar{X}$ =3.21) ve erkek öğrencilerin ($\bar{X}$ =3.24) estetik uygulama alt boyutuna ilişkin algı düzeylerinin “orta” düzeyde olduğu görülmektedir. (Bkz. Tablo 6)

Okul Türü: Okul türü değişkenine göre lise öğrencilerinin öğretmenlerinde gördükleri estetik liderlik ve alt boyutlarına ilişkin algı düzeylerinin aritmetik ortalama, standart sapma ve t-testi değerleri tablo 7’ de verilmiştir.

Tablo 7’ nin t-testi verileri incelendiğinde, lise öğrencilerinin öğretmenlerinin göstermiş olduğu estetik liderlik davranışları ve alt boyutlarına ilişkin algılarının okul türüne göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir ($t=2.52$, $p<.05$). Her iki okul türünde de görev yapan öğretmenlerin öğrencilere karşı estetik liderlik davranışlarını farklı seviyelerde sergilemeleri, anlamlı bir farklılaşmanın ortaya çıkmasına neden olmuş olabilir.

Tablo 7.

Okul Türü Değişkenine Göre Lise Öğrencilerinin Öğretmenlerinde Gördükleri Estetik Liderlik Davranışları ve Alt Boyutlarına İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma ve T-Testi Değerleri

Değişkenler	Okul Türü	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
Estetik Görünüm	Genel Lise	402	3,54	0,98	1,69	,09
	Mesleki ve Teknik Lise	220	3,39	1,08		
Estetik İletişim	Genel Lise	402	3,40	0,79	1.06	,29
	Mesleki ve Teknik Lise	220	3,33	0,87		
Estetik Dürüstlük	Genel Lise	402	3,40	0,97	2.53	,01
	Mesleki ve Teknik Lise	220	3,19	1,06		
Estetik Duyarlılık	Genel Lise	402	3,35	0,91	1,91	,06
	Mesleki ve Teknik Lise	220	3,20	0,96		
Estetik Destek	Genel Lise	402	3,37	0,86	3,27	,00
	Mesleki ve Teknik Lise	220	3,13	0,87		
Estetik Uygulama	Genel Lise	402	3,29	0,90	2,22	,03
	Mesleki ve Teknik Lise	220	3,12	0,92		
Estetik Yaklaşım	Genel Lise	402	3,25	0,82	1,96	,05
	Mesleki ve Teknik Lise	220	3,12	0,79		
Toplam	Genel Lise	402	3,35	0,75	2,52	,01
	Mesleki ve Teknik Lise	220	3,19	0,77		

Lise öğrencilerinin öğretmenlerinin estetik görünüm özelliklerini göstermelerine ilişkin algı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık görülmemektedir ($t=1.69$, $p>.05$). Estetik iletişim alt boyutuna ilişkin bulgular incelendiğinde okul türü değişkenine göre bir farklılaşma olmadığı sonucuna varılmaktadır ($t=1.06$, $p>.05$). Lise öğrencilerinin estetik dürüstlük alt boyutuna ilişkin algı düzeylerinin okul türüne göre farklılaştığı görülmektedir ($t=2.53$, $p<.05$). Lise öğrencilerinin öğretmenlerinin estetik duyarlılık özelliklerini göstermelerine ilişkin algı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna varılmaktadır ($t=1.91$, $p>.05$). Lise

öğrencilerinin estetik destek alt boyutuna ilişkin algılarının okul türü değişkeninden etkilendiği ve anlamlı bir farklılaşmanın olduğu görülmektedir ($t=3.27$, $p<.05$). Lise öğrencilerinin estetik uygulama alt boyutuna ilişkin algı düzeylerinin okul türü değişkeninden etkilendiği ve anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna varılmaktadır ($t=2.22$, $p<.05$). Lise öğrencilerinin öğretmenlerinin estetik yaklaşım özelliklerini göstermelerine ilişkin algı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık görülmemektedir ($t=1.96$, $p>.05$). (Bkz. Tablo 7)

Tablo 7' ye göre; genel lise öğrencileri ($\bar{X}=3.35$) ile mesleki ve teknik lise öğrencilerinin ($\bar{X}=3.19$) öğretmenlerinin göstermiş olduğu estetik liderlik davranışları ve alt boyutlarına ilişkin algılarının “orta” düzeyde olduğu görülmektedir. Bu değerlere göre öğretmenlerin göstermiş olduğu estetik liderlik davranışlarını ve alt boyutlarına ilişkin algılarının her iki okul türünde de aynı düzeyde olduğu görülmektedir.

Tablo 7 verilerine göre estetik liderlik alt boyutlarının okul türü değişkenine göre aritmetik ortalama puanları şu şekildedir:

Genel lise öğrencileri ($\bar{X}=3.54$) “yüksek” düzeyde estetik görünüm algısına sahipken; mesleki ve teknik lise öğrencilerinin ($\bar{X}=3.39$) “orta” düzeyde estetik görünüm algısına sahip olduğu görülmektedir. Genel lise öğrencilerinin ($\bar{X}=3.40$) ve mesleki ve teknik lise öğrencilerinin ($\bar{X}=3.33$) estetik iletişim algı düzeylerinin “orta” düzeyde olduğu sonucuna varılmaktadır. Genel lise öğrencileri ($\bar{X}=3.40$) “yüksek” düzeyde estetik dürüstlük algısına sahipken; mesleki ve teknik lise öğrencilerinin ($\bar{X}=3.19$) “orta” düzeyde bir algıya sahip olduğu görülmektedir. Genel lise öğrencileri ($\bar{X}=3.35$) ile mesleki ve teknik lise öğrencilerinin ($\bar{X}=3.20$) “orta” düzeyde estetik duyarlılık algısına sahip olduğu sonucuna varılmaktadır. Genel lise öğrencileri ($\bar{X}=3.37$) ile mesleki ve teknik lise öğrencilerinin ($\bar{X}=3.13$) estetik destek alt boyutuna ilişkin algılarının “orta” düzeyde olduğu görülmektedir. Genel lise öğrencileri ($\bar{X}=3.29$) ile mesleki ve teknik lise öğrencilerinin ($\bar{X}=3.12$) “orta” düzeyde estetik uygulama algı düzeyine sahip olduğu görülmektedir. Genel lise öğrencileri ($\bar{X}=3.25$) ile mesleki ve teknik lise öğrencilerinin ($\bar{X}=3.12$) “orta” düzeyde estetik yaklaşım algısına sahip olduğu görülmektedir.

Okul Adı: Okul adı değişkenine göre lise öğrencilerinin öğretmenlerinde gördükleri estetik liderlik davranışları ve alt boyutlarına ilişkin aritmetik ortalama, standart sapma ve ANOVA testi sonuçları ise Ek 1 tablosunda verilmiştir.

Lise öğrencilerinin öğretmenlerinin göstermiş olduğu estetik liderlik davranışları ve alt boyutlarına ilişkin algı düzeylerinin okul adına göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek için yapılan ANOVA testi sonucuna göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür ($F=5.25$, $p < 0.05$). Lise öğrencilerinin öğretmenlerinin göstermiş olduğu estetik liderlik alt boyutlarına ait özelliklere ilişkin algı düzeylerinin okul adına göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek için yapılan ANOVA testi sonuçlarına göre estetik görünüm alt boyutu ($F=1.98$, $p > 0.05$) dışındaki tüm alt boyutlarda; estetik iletişim ($F=4.45$, $p < 0.05$), estetik dürüstlük ($F=3.26$, $p < 0.05$), estetik duyarlılık ($F=2.56$, $p < 0.05$), estetik destek ($F=5.91$, $p < 0.05$), estetik uygulama ($F=3.38$, $p < 0.05$), estetik yaklaşım ($F=6.30$, $p < 0.05$) anlamlı bir şekilde farklılaşma olduğu görülmektedir. Lise adları kodlanarak verildiğinden; alt boyutlara ilişkin aralarında anlamlı fark olan grupları görmek için çoklu karşılaştırma testi uygulamaya ve homojen alt gruplar tablosuna ihtiyaç duyulmamıştır. Ek 1 tablosu verilerine göre; öğrencilerin öğrenim gördükleri okulların farklı bölgelerde yer alması, bu bölgelerin farklı sosyo-ekonomik ve kültürel yapıya sahip olması öğrencilerin öğretmenlerinde gördükleri estetik liderlik ve alt boyutlarına ilişkin davranışlarının farklılaşmasına sebep olmuş olabilir. (Bkz. Ek 1)

Estetik liderlik davranışları ve alt boyutlarına ilişkin aritmetik ortalama puanları incelendiğinde Ek 1 tablosundaki bulgular ışığında şunlar görülmektedir:

Lise öğrencilerinin göre estetik liderlik ve alt boyutlarına ilişkin algılarının ($\bar{X}=3.29$) okul adına değişkenine “orta” düzeyde olduğu görülmektedir. Genel Lise 1 öğrencilerinin ($\bar{X}=3.54$) estetik liderlik ve alt boyutlarına ilişkin algı düzeyleri en “yüksek” puanı alırken, Genel Lise 4 öğrencilerinin ($\bar{X}=3.08$) algı düzeylerinin “orta” düzeyde bir puanla son sırada yer aldığı görülmektedir.

Genel Lise 2 öğrencilerinin ($\bar{X}=3.67$) estetik görünüm alt boyutuna ilişkin algılarının “yüksek” düzeyde olduğu ve ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Mesleki ve Teknik Lise 1 öğrencilerinin ($\bar{X}=3.26$) ise aynı alt boyuta ilişkin algıları “orta”

düzeyde bir ortalama değerle en son sırada yer almaktadır. Genel Lise 1 öğrencilerinin estetik iletişim alt boyutuna ilişkin algılarının ($\bar{X}=3.59$) “yüksek” düzeyde ve ilk sırada yer aldığı görölmektedir. En son sırada yer alan Genel Lise 4 öğrencilerinin ($\bar{X}=3.12$) bu boyuta ilişkin algıları ise “orta” düzeydedir. Genel Lise 1 öğrencilerinin ($\bar{X}=3.58$) estetik dürüstlük alt boyutuna ilişkin algılarının “yüksek” düzeyde ve en yüksek değere sahip olduğu görölmektedir. Mesleki ve Teknik Lise 2 öğrencilerinin ($\bar{X}=3.08$) ise bu alt boyuta ilişkin algılarının “orta” düzeyde ve en düşük değere sahip olduğu sonucuna varılmaktadır. Genel Lise 1 öğrencilerinin ($\bar{X}=3.49$) estetik duyarlılık alt boyutuna ilişkin algıları “yüksek” düzeyde ve en yüksek ortalama değere sahiptir. Bu alt boyutta Genel Lise 4 öğrencilerinin ($\bar{X}=3.10$) algılarının “orta” düzeyde ve en düşük değere sahip olduğu görölmektedir. Genel Lise 1 öğrencilerinin ($\bar{X}=3.61$) estetik destek alt boyutuna ilişkin algıları hem “yüksek” düzeydedir hem de diğer okullara göre en yüksek değere sahiptir. Mesleki ve Teknik Lise 3 öğrencilerinin ($\bar{X}=3.08$) ise bu alt boyuta ilişkin algıları “orta” düzeyde olmakla birlikte diğer okullar arasında en düşük değer ortalamasına sahip olduğu görölmektedir. Genel Lise 1 öğrencilerinin ($\bar{X}=3.49$) estetik uygulama alt boyutuna ilişkin algıları “yüksek” düzeydedir ve bu değerle ilk sırada yer almaktadır. Genel Lise 4 öğrencilerinin ($\bar{X}=3.03$) ise bu alt boyuta ilişkin algılarının “orta” düzeyde bir değerle diğer okullar arasında en düşük puan ortalamasına sahip olduğu görölmektedir. Genel Lise 1 öğrencilerinin ($\bar{X}=3.50$) estetik yaklaşım alt boyutuna ilişkin algılarının “yüksek” düzeyde ve diğer okullara göre en yüksek değere sahip olduğu görölmektedir. Genel Lise 4 öğrencilerinin ($\bar{X}=2.97$) bu alt boyuta ilişkin algılarının “orta” düzeyde bir değerle diğer okullar arasında en düşük puan ortalamasına sahip olduğu görölmektedir.

4.3. Araştırmanın 3. Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemi “Lise öğrencilerine göre öğretmenlerin estetik bir lider olarak özellikleri nelerdir ?” şeklinde düzenlenmiştir.

4.3.1. Öğretmenin Estetik Görünüm Boyutuna İlişkin Bulgular

Çalışma grubunu oluşturan öğrenciler, öğretmenlerinin estetik görünümüyle genellikle kendilerini etkilediklerini ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin giyim tarzlarının moda uyması ve şık giyimlerinin öğrencilere örnek teşkil ettiği ve öğrencileri etkilediği ifade edilmiştir (20 katılımcı).

Tablo 8.

Öğretmenlerin Estetik Görünümüne İlişkin Öğrencilerin Görüşleri ve Frekans Dağılımı

Tematik Alan	Frekans (f)
Öğretmenlerin moda uyması, çekici giyinmesi ve öğrencileri olumlu yönde etkilemesi	20
Modayı takip eden öğretmenlerin değişime açık, yenilikçi, planlı ve programlı olması	6
Estetik görünüme sahip öğretmenlerin sıra dışı ve dikkat çekici olması, öğrenciler üzerinde daha büyük etkiye sahip olması	3
Öğretmenlerin öğrencileriyle rahat uyum sağlaması ve yaratıcı fikirleri öğrencilere aşılması	3
Öğretmenlerin olumlu beden diliyle öğrencileri olumlu yönde etkilemesi ve yönlendirmesi	2
Görünümü estetik olarak iyi olan öğretmenlerin diksiyon ve hitabet gücünün iyi olması	1
Öğrencilerin dış görünümü güzel olan öğretmenleri örnek alması ve kendilerine çeki düzen vermesi	1

Modayı takip eden öğretmenlerin değişime açık, yenilikçi, planlı ve programlı olduğu vurgulanmıştır (6 katılımcı). Estetik görünüme sahip olan öğretmenlerin sıra

dışı ve dikkat çekici olduğu ve sıradan öğretmenlere göre öğrenciler üzerinde daha büyük etkiye sahip olduğu ifade edilmiştir (3 katılımcı).

Öğretmenlerin öğrencilere çabuk uyum sağladığı ve yaratıcı fikirler sunduğu bunu da ilk olarak dış görünümüyle dikkat çekerek öğrencinin ilgisini kendi üzerinde toplayarak yaptığı dile getirilmiştir (3 katılımcı).

Öğretmenlerin olumlu beden dillerinin öğrencileri olumlu yönde etkilediği ifade edilmiştir (2 katılımcı). Dış görünümüyle göze hoş gelen öğretmenlerin örnek alındığı ve öğrencilerin de kendilerine çeki düzen verdikleri belirtilmiştir (1 katılımcı). Dış görünümüyle öğrencileri estetik açıdan örnek olan öğretmenin hitabet gücünün yüksek olduğu ve diksiyonunun iyi olduğu belirtilmiştir (1 katılımcı).

Öğretmenlerin estetik görünümüne ilişkin öğrencilere ait görüşlerden bazıları şunlardır:

“Örneğin; bir tarih hocamız var biz askerlik törenine bile katıldık çünkü karnelerde bile bizimle birlikte sıraya giren, görünümüyle dikkatleri üzerine çeken bir hocaydı. Bizim gibi olduğuna inanıp ona güveniyor onun gibi davranıyor hatta giyiniyorduk. Onu içselleştiriyoorduk. Bu makinenin parçaları gibi birbirini bütünlüyor. Uygun gördüğümüz her şeyi alıyoruz.” Ö3

“Eğlenceliler, espiyi yapıyorlar. Sempati ve empati yapıyorlar ki bizim kendimize yakıştırdığımız kıyafetlere karşı çıkmıyorlar bizi monoton giyim tarzından kurtarıyorlar.” Ö4

“Sıra dışılık özellikleri var. Çünkü tek düze kalıpları deliyorlar. Görünümleri sıradan olmuyor dikkat çekiyorlar, göze ve duygulara hitap ediyorlar ve derslerimizi daha iyi dinleyip anlıyoruz.” Ö5

“Örneğin; matematikçimiz gayet uyumlu, göze güzel gelen şık bir biçimde giyiniyor. Ben de onun yanında bakımsız, sönük görünmek istemediğim için giyim kuşamıma dikkat ediyorum, göz tırmalamıyorum. Örneğin; birkaç tane hocamız aynı şeyi devamlı giyiyor ve bu göze hiç hoş gelmiyor.” Ö7

“Dış görünümü göze hoş gelen çok öğretmenimiz var. Biz de onlara özeniyoruz ve pasaklı olmamaya çalışıyoruz.” Ö9

“Bence dış görünüm, sevecen olması, giyimi, karşısındakine davranışı, sevecenliği. Bu da birçok öğretmenimizde var.” Ö10

“Bence kesinlikle modayı takip ediyorlar. Yaratıcılar ve değişikliğe açıktır. Bu da özgür düşünceyi tetikliyor bence. Bu şekilde hem biz hem de onlar yaratıcı oluyoruz. Çevreye de görünümümüzle örnek oluyoruz.” Ö21

4.3.2. Öğretmenlerin Estetik Yaklaşım Boyutuna İlişkin Bulgular

Çalışma gurubunu oluşturan öğrenciler, öğretmenlerin estetik olarak kendilerine yaklaşımlarını olumlu olarak değerlendirmişlerdir. Öğretmenin empati yaptığı ve bunun da öğrenciyi rahatlattığı ifade edilmiştir (10 katılımcı). Öğretmenlerin öğrenciyi kırmadan, sakın bir şekilde problemleri çözdüğü, yaparak öğrettiği ve kontrollü olduğu ifade edilmiştir (5 katılımcı). Öğretmenlerin büyük çoğunluğunun, seviyesi ne olursa olsun öğrencilere aynı mesafede ve eşit şartlarda adil bir şekilde yaklaştığı dile getirilmiştir (4 katılımcı). Öğretmenlerin yaratıcı olduğu ve öğrencilere birçok konuda imkân sağladığı belirtilmiştir (2 katılımcı).

Tablo 9.

Öğretmenlerin Estetik Yaklaşımına İlişkin Öğrencilerin Görüşleri ve Frekans Dağılımı

Tematik Alan	Frekans (f)
Öğretmenlerin empati yapması, öğrencilerde rahatlık hissini uyandırması	10
Öğretmenlerin sakın ve sabırlı olması	5
Öğretmenlerin her öğrencilere eşit şartlarda yaklaşması, onlara karşı önyargısız olması	4
Öğretmenlerin öğrencilere karşı yapıcı ve imkân sağlayıcı olması	2

Öğretmenlerin estetik yaklaşımına ilişkin öğrencilere ait görüşlerden bazıları şunlardır:

“Bir şarkı, bir resim bir kitap yani sanatsal yapıtlar öğrenci ve öğretmen arasında bir köprüdür. Karşılıklı tarafların ortak bir noktasıdır. Aynı duyguları hissedeceklerdir. Aynı güzelliği göreceklerdir. Öğretmenlerimiz de bu araçları kullanarak bizi yargılamadan duygularımıza hoş gelecek şekilde bize yaklaşıyorlar.” Ö5

“Yani empati özelliğine sahiptir, baskı yapmaz ama önderlik eder. Gösterir, yapmamızı sağlar ve bize destek vererek yargılamaz. Öğretmenlerimiz de zaten bu şekilde davranıyor.” Ö6

“Öğretmenlerimiz bize anlayışla yaklaşıyorlar. Her türlü konuda anlayışlı davranıyorlar.” Ö9

“Samimi, sıcakkanlı, içten, güler yüzlü. Bütün öğretmenlerimiz bize arkadaş olmaya çalışıyor. Bence sırf biz etkilenmeyelim diye birçoğu sorunlarını evde bırakıp geliyor.” Ö11

“Bir kere bizi ürkütmüyorlar, içimizden geleni olduğu gibi onlara aktarabiliyoruz. Bir sanatçı önyargısız olmalı ki iyi özgür bir eser çıkarabilsin. Hocalarımızın çoğu bu bakımdan bizi özgür olarak yetiştiriyor.” Ö19

4.3.3. Öğretmenlerin Estetik İletişim Boyutuna İlişkin Bulgular

Çalışma grubunu oluşturan öğrenciler öğretmenlerinin büyük çoğunluğunun estetik iletişimi etkili olan öğretmenlerden oluştuğunu ifade etmişlerdir.

Estetik iletişimi etkili olan öğretmenin ben merkezli olmadığı hatta öğrencilere karşı bütünleyici bir tavır içinde olduğu dile getirilmiştir (11 katılımcı). Öğretmenlerin öğrencilerle iletişim içindeyken anlayışlı, samimi ve içten olduğu ifade edilmiştir (6 katılımcı). Öğretmenlerin öğrencilere ve çevrelerine karşı dost canlısı, sevecen ve güler yüzlü bir yaklaşım içinde oldukları belirtilmiştir (5 katılımcı). Öğretmenlerin, öğrencilerle iletişimde öğrencilere ulaşmak için tüm

yolları denedikleri vurgulanmıştır (5 katılımcı). Öğretmenlerin, öğrencilerdeki moral ve öğrencilere önyargısız yaklaştıkları dile getirilmiştir (3 katılımcı). Öğretmenlerin problemlerin üstesinden gelirken farklı yöntemler kullandıkları belirtilmiştir (2 katılımcı).

Tablo 10.

Öğretmenlerin Estetik İletişimine İlişkin Öğrencilerin Görüşleri ve Frekans Dağılımı

Tematik Alan	Frekans (f)
Öğretmenlerin ben merkezli – egoist olmaması, bütünleyici ve yapıcı tavır sergilemesi	11
Öğretmenlerin aktif iletişimde anlayışlı, samimi ve içten olması	6
Öğretmenlerin öğrencilerle iletişimde farklı ve çeşitli yollar denemesi	5
Öğretmenleri güler yüzlü, dost canlısı ve sevecen olması	5
Öğretmenlerin öğrencilerde moral ve motivasyonu artırması	3
Problem çözmede, öğretmenlerin farklı yöntemler kullanması	2

Öğretmenlerin estetik iletişimine ilişkin öğrencilere ait görüşlerden bazıları şunlardır:

“Bölüm hocalarımızla iletişimimiz daha iyi, meslek hocaları estetik özelliklerin birçoğuna sahipler. Bizimle iletişimde daha samimi ve içtenler.”Ö1

“Estetik özellikleri fazla olan öğretmenlerimiz herhangi bir problemin üstesinden gelirken farklı yollar sunabiliyorlar.”Ö4

“Öğretmenlerimiz bizi düşünüp tavsiyelerde bulunuyorlar. Örneğin atölyede sen şu aleti kullanırsan sağlığın ve güvenliğin açısından daha iyi olur diyorlar. Ama illaki yapacaksınız diye diretmiyorlar.” Ö5

“Örneğin; beden eğitimi öğretmenimiz her maçtan önce öğrencilerin moral ve motivasyonlarını yükseltmek için elinden geleni yapıyor. Siz yaparsınız, siz

başarırsınız, başaramazsanız da önemli değil diyerek motive ediyor. Onları aşağılamıyor, kıymetli olduklarını hissettiriyor.” Ö6

“Örneğin; İngilizce öğretmenimiz gerek tavır gerek görünüm açısından estetik özelliklere sahip birisidir. Ama sınıfımızın İngilizce seviyesi baya düşük olduğundan bize özel olarak kağıtlar hazırlıyor. Ona çalışıyoruz fakat yine düşük alıyoruz. Kesinlikle bundan dolayı sinirlenmiyor ve iletişimini bozmuyor. Ama aynı gayretle bir şeyler yapmaya devam ediyor.” Ö7

“Bizimle iletişimleri, bizimle konuşmaları, kendi yerlerine koymaları, saat kaç olursa olsun derdimizi sıkıntılarımızı dinleyecek öğretmenlerimizin olduğunu bilmemiz, iletişim açısından bizim için iyi oluyor.” Ö12

“Öğretmenlerimizle iletişimimizin çok iyi olmasının en önemli sebebi iletişimin her zaman sevgi ve saygı içerisinde olmasıdır. Biz birbirimize saygı duyarsak içimizde ufak da bir sevgi varsa iletişim gerçekleşir. Öğretmenlerimizle bu bağı kurduğumuzu düşünüyorum” Ö15

“Bizle iletişim kurarken bütün imkanlarını kullanıyorlar ulaşamıyorlarsa başka yollar deniyorlar.” Ö16

4.3.4. Öğretmenlerin Estetik Duyarlılık Boyutuna İlişkin Bulgular

Çalışma gurubunu oluşturan öğrencilerin tamamı öğretmenlerin büyük çoğunluğunun estetik duyarlılığa sahip olduğunu ifade etmişlerdir.

Öğretmenler estetik duyarlılığı kazandırmak için önce kendilerinin yapıp göstererek öğrencilere örnek olduğu, önder olduğu vurgulanmıştır (8 katılımcı). Estetik duyarlılığı aşılayan öğretmenlerin bilgili, yaratıcı ve değişime açık, yenilikçi olduğu dile getirilmiştir (5 katılımcı). Estetik duyarlılığı kazandırmak için geziler yapıldığı, ağaç dikimi yapıldığı, okumak için kitaplar önerildiği, çevre bilinci faaliyetlerinin yapıldığı ifade edilmiştir (4 katılımcı). Doğayı ve ağacı sevdirmek için bazı derslerin bahçede işlendiği çöplerin hep birlikte toplandığı belirtilmiştir (3 katılımcı). Öğretmenlerin bahçenin peyzajı, düzeniyle ilgilendiğini, çevre temizliğine özen gösterdiği ifade edilmiştir (2 katılımcı).

Tablo 11.

Öğretmenlerin Estetik Duyarlılığına İlişkin Öğrencilerin Görüşleri ve Frekans Dağılımı

Tematik Alan	Frekans (f)
Öğretmenlerin önce kendileri yaparak öğrencilerde estetik bilinci oluşturma ve öğrencilere estetik duyarlılığı kazandırması	8
Estetik duyarlılık kazandıran öğretmenlerin daha bilgili ve yaratıcı olması	5
Öğretmenlerin, öğrencilere estetik duyarlılığı kazandırmak için çevre gezileri yaptırması ve ağaç diktirmesi	4
Doğa sevgisi ve bilinci için derslerin bahçede işlenmesi, çöplerin birlikte toplanması	3
Öğretmenlerin bahçe peyzajı ve düzeniyle ilgilenmesi, çevre temizliğine özen göstermesi	2

Öğretmenlerin estetik duyarlılığına ilişkin öğrencilere ait görüşlerden bazıları şunlardır:

“Bir yıl boyunca en temiz sınıf seçilme yarışması yapıldı ve bu duyarlılık bu yolla öğrencilere kazandırıldı. Öğretmenlerimiz bize önderlik edip bize rol model oldular.” Ö4

“Geçen yıl kütüphaneye önem verilmezdi, dağınık ve düzensizdi ama bu yıl nöbetçi koyarak ve düzenli bir çalışma sonunda güzel hale getirildi. Öğrencilerde düzene kitaba karşı duyarlılık oluşturuldu. Bunu yapan öğretmenlerimiz gayet disiplinliydi. Kütüphanemizi bölümlere ayırdılar; romanlar, ders kitapları gibi. Bu açıdan gayet düzenli ve programlıydılar.” Ö5

“Öğretmenlerimiz empati yapıyor, duyarlılığı kazandırmak için önce kendileri bir şeyler yapıp bize örnek oluyorlar. Sakinler, bağırıp çağırmıyorlar. Ben merkezli değiller bir şeyler yapmamamız için bize fırsat veriyorlar.” Ö6

“Yaratıcı özellikleri de var bir işi yaparken farklı yollar deneyebiliyorlar. Duyarlı olabilmeleri için zaten bir olaya farklı açılardan bakabilme yeteneğine sahip olmaları gerekiyor yoksa kalıp yargılarla yaklaşıp duyarlı olamazlar. Bu da deneyim gerektiriyor.” Ö7

“Örneğin akıllı tahtalarımız var. Öğretmenlerimiz akıllı tahtalarda sanatsal, mesajlar veren filmler seyrettirip bize öğütler veriyorlar.” Ö11

“Bazen öğretmenlerimizle derslerimizi bahçede işliyoruz, ağacı, doğayı sevdireyorlar, çöpleri topluyoruz.” Ö12

4.3.5. Öğretmenlerin Estetik Dürüstlük Boyutuna İlişkin Bulgular

Katılımcı öğrenciler öğretmenlerin büyük bir kısmının estetik dürüstlük davranışı göstererek kendilerini etkilediklerini ve bu davranışı devamlı olarak sergilediklerini ifade etmiştir.

Tablo 12

Öğretmenlerin Estetik Dürüstlüğüne İlişkin Öğrencilerin Görüşleri ve Frekans Dağılımı

Tematik Alan	Frekans (f)
Öğretmenlerin şeffaf ve tutarlı olması	10
Öğretmenlerin eleştirel, yapıcı, kontrollü olması ve empati yapması	4
Öğretmenlerin yol gösterici olması	4
Öğretmenlerin hayalperest değil yaratıcı olması	2

Estetik dürüstlüğe sahip öğretmenlerin şeffaf ve tutarlı olduğu yaptıklarıyla söylediklerinin bir olduğu ifade edilmiştir (10 katılımcı). Estetik dürüstlüğüyle

öğrencileri etkileyen öğretmenlerin, eleştirel ama yapıcı olduğu, kontrollü olduğu ve empati yaptığı ifade edilmiştir (4 katılımcı). Öğretmenlerin öğrencilerden yapmasını istedikleri ya da öğrencilerde oluşturmak istedikleri olumlu davranışları önce kendilerinin sergilediği dile getirilmiştir (4 katılımcı). Öğretmenlerin yaratıcı oldukları fakat hayalperest olmadıkları belirtilmiştir (2 katılımcı).

Öğretmenlerin estetik dürüstlüğüne ilişkin öğrencilere ait görüşlerden bazıları şunlardır:

“Mesela, adını vermek istemediğim estetik özelliklere sahip öğretmenimiz beğenmediği halde beğenmiş gibi bir eseri bize tavsiye etmiyor. Yani bu tarz öğretmenlerimiz savundukları düşüncenin ardında duruyorlar.” Ö3

“Örneğin; beden eğitimi öğretmenimiz spor yapın diyor ama kendisi de sporunu yapıyor ve bu yolla sağlıklı ve dinç kalınacağını belirtiyor.” Ö4

“Öğretmenler bize açık ve netler, şeffaflar ve bizi kırmaktan da korkuyorlar. Çünkü onlar, bize birer model ve bir şeyleri güzelleştirmek istiyorlar ve bu durumda inandırıcı olmak zorundalar. Bu da dürüstlikle mümkün oluyor. Yine İngilizce öğretmenimizden örnek vereceğim. Bizi hep karşılaştırıyor diğerleriyle. Dürüstçe yetersiz olduğumuzu vurguluyor ama bunu tatlı bir dille yapıyor. Kimse onun bir dediğini iki etmiyor. Bu sınıfta iki kişi var iyi olan diğerleri de onlar gibi olabilir diyor. Lafını esirgemiyor. Diğerlerinin de şevkini arttırmak istiyor.” Ö7

“Tutarlılık çok önemlidir. Öğretmenin şunu yapacağım ya da yapacağız dediğinde yapması oldukça önemlidir. Mesela beden eğitimi öğretmenimiz, sizleri şu maça götüreceğim dedi ve götürdü.” Ö10

“ Öğretmenlerimiz güzel ve bize yararlı buldukları şeyleri tavsiye ediyorlar ve kendileri de uyguluyorlar.” Ö20

4.3.6. Öğretmenlerin Estetik Destek Boyutuna İlişkin Bulgular

Katılımcı öğrenciler, öğretmenlerin estetik özellikleri kazandırmak için kendilerine her zaman destek olduklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin yeteneğine

göre öğrencileri yönlendirdiği ve onlara destek olduğu ifade edilmiştir (7 katılımcı). Öğretmenlerin öğrencilere estetik özellikleri kazandırmada ellerindeki her türlü imkanı kullandıkları ve seferber ettikleri ifade edilmiştir (5 katılımcı). Öğretmenlerin, özgürlük, arkadaşlık duygularını uyandırarak her türlü sanatsal ve eğitimsel faaliyetlere destek verdikleri ve bunu yaparken de hiçbir karşılık beklemedikleri dile getirilmiştir (4 katılımcı). Öğretmenlerin öğrencileri psikolojik olarak destekledikleri dile getirilmiştir (1 katılımcı). Öğretmenlerin öğrencilere güven duygusunu kazandırdığı ve onları cesaretlendirdiği söylenmiştir (1 katılımcı).

Tablo 13

Öğretmenlerin Estetik Desteğine İlişkin Öğrencilerin Görüşleri ve Frekans Dağılımı

Tematik Alan	Frekans (f)
Öğretmenlerin öğrencilerin yeteneklerini keşfederek onları o yönde yönlendirmesi	7
Öğretmenlerin öğrencilere her türlü olanağı sunmaya açık olması	5
Öğretmenlerin öğrencilerden hiçbir karşılık beklemeden olumlu duyguları uyandıran her türlü faaliyete destek vermesi	4
Öğretmenlerin öğrencilere psikolojik açıdan destek olması	1
Öğretmenlerin öğrencilerine güven duygusunu kazandırması ve öğrencilere cesaret vermesi	1

Öğretmenlerin estetik desteğine ilişkin öğrencilere ait görüşlerden bazıları şunlardır:

“Öncelikle öğretmenlerimiz hiçbir imkanı kısıtlamıyor, bize imkanlar sağlıyorlar. Örneğin; edebiyatçımız kütüphanenin imkanlarından yararlanmamızı sağlıyor. Bize sanatsal kitaplar öneriyor.”Ö1

“Öncelikle zaten bize örnek oluyorlar, morallerimizi yüksek tutuyorlar, birçok imkânı seferber ediyorlar. Örneğin; biz tiyatro oyunu oynuyoruz ve birçok estetik açıdan mesaj veriyoruz. Öğretmenimiz bize maddi ve manevi bütün imkânları

seferber ediyorlar. Provalarda oyunumuzu yanlış oynasak da bıkmadan bizi olumsuz eleştirmeden yetiştiriyor ve oyunumuzu sergilememizi sağlıyor. Aramızdaki arkadaşlık bağının güçlenmesine katkıda bulunuyor.” Ö7

“Mesela ben resimle ilgiliyim. Resim yaparken resim öğretmenim hep bana destek olur, nasıl yapacağımızı öğretir. Bana geliştirmek için hep destek olur. Yargılamaz, malzemem eksikse kendinden verir. İnsan hata yaparak öğrenir der.” Ö8

“Yaptığımız şeylerde yanımızda olduklarını, bizi desteklediklerini belirtiyorlar. Bu daha fazla özgüven kazandırıyor. Mesela bir müzik aleti çalacağımız zaman müzik öğretmenimiz bize özgüven kazandırıyor. Önce kendi çalıp sonra bizi teşvik ediyor.” Ö12

“Bize bildikleri her şeyi aktarıyorlar. Beden eğitimi öğretmenimiz spor imkanlarını, bilgi iletişim hocalarımız laboratuvarları, edebiyatçımız edebi eserleri bize sağlıyor ve sevdiliyor ki dersler daha güzel geçsin, biz daha yaratıcı olalım ve güzel şeyler ortaya çıkaralım istiyorlar. Bunu da bir düzen içinde yapıyorlar.” Ö17

4.3.7. Öğretmenlerin Estetik Uygulamalarına İlişkin Bulgular

Öğrenciler, öğretmenlerin estetik uygulamalarına ilişkin genellikle olumlu görüş bildirmişlerdir. Öğrencilerle öğretmenlerin sosyal aktiviteler yaptıklarını, özgür düşünmeyi öğrettikleri, güzel ve göze hoş gelen hareketleriyle öğrencileri etkiledikleri, öğretmenlerin espirili ve eğlenceli bir şekilde ders anlattıkları belirtmiştir (18 katılımcı). Estetik uygulamaları daha da etkin kılmak için konserler yapıldığı, kişisel gelişimi sağlayıcı müzikler yapıldığı, tiyatrolar yapıldığı, resim çalışmalarının yapıldığı belirtilmiştir (10 katılımcı). Öğretmenlerin öğrencilerin düşüncelerine saygı duyduğunu ve öğrencilere sevgi aşıladıkları söylenmiştir (9 katılımcı). Öğretmenlerin hal ve davranışlarıyla öğrencilere örnek oldukları, öğretmenlerin olumlu yaşam deneyimlerini öğrencilere aktardıkları ifade edilmiştir (5 katılımcı). Diğer taraftan öğretmenlerin giyim kuşamlarıyla öğrencilere örnek olduğu vurgulanmıştır (5 katılımcı). Öğretmenlerin öğrencilerde kötü alışkanlıklara

örnek olmamak için örneğin sigara içmek gibi, kendilerinin de kötü alışkanlıklardan uzak durduğu ifade edilmiştir (3 katılımcı). Kitap okutulduğu, şiir yazdırıldığı, kompozisyon çalışması yaptırıldığı ifade edilmiştir (3 katılımcı). Bahçe düzeninin sağlandığı, sınıf ve çevrenin düzeninin sağlandığı ifade edilmiştir (2 katılımcı). Ders etkinliğini estetik açıdan daha verimli hale getirmek için eğitsel videolar gibi görsel materyallerin kullanıldığı ifade edilmiştir (1 katılımcı).

Tablo 14

Öğretmenlerin Estetik Uygulamalarına İlişkin Öğrencilerin Görüşleri ve Frekans Dağılımı

Tematik Alan	Frekans (f)
Öğretmenlerin sosyal aktivitelerle birlikte öğrencilere özgür düşünmeyi öğretmesi ve göze hoş gelen hareketleriyle dersleri eğlenceli işlemesi	18
Sosyal aktivitelerin yanında öğretmenler tarafından öğrencilere kültürel faaliyetlerin de yaptırılması	10
Öğretmenlerin öğrenci düşüncelerine saygılı olması ve öğrencilere sevgi duygusunu aşılması	9
Öğretmenlerin olumlu yaşam deneyimleriyle öğrencilere model olması ve deneyimlerini öğrencilere aktarması	5
Öğretmenlerin giyim kuşamlarıyla öğrencilere rol model olması	5
Öğretmenlerin kötü alışkanlıkları yapmayıp öğrencilere örnek teşkil etmesi, kötü alışkanlık ve davranışlardan öğrencileri uzak tutması	3
Edebiyat alanında öğretmenler tarafından öğrencilere faaliyetler yaptırılması	3
Sınıf ve çevre düzenine ilişkin faaliyetlerin öğretmenler tarafından öğrencilere yaptırılması	2
Eğitim ve öğretimde öğrencilere eğitsel ve görsel materyallerin öğretmenler tarafından kullanılması	1

Öğretmenlerin estetik uygulamalarına ilişkin öğrencilere ait görüşlerden bazıları şunlardır:

“ Öğretmenin öğrencinin kalbini kazanması gerektiğini biliyor ve bireysel olarak onunla ilgileniyor. Mesela şarkı söyleyen hocalarımız bize şarkılar söylüyor

ve bizim de müzik yapmamız gerektiğini vurguluyorlar. Şiir okuyan hocalarımız güzel bir Şekilde bize Şiir okutuyor. Tiyatro alışması yaptırarak sorunlu konuları zdrmeye çalışıyorlar.” 3

“Bunların yanı sıra öğretmenlerimiz bizleri sosyal etkinliklere de götürüyor. Örneğin güzel ve kaliteli filmler geldiğinde sinemaya gidiyoruz, doğa yürüyüşleri ve piknikler yapıyoruz.” 5

“ğretmenlerimiz bizi çağırıyor, konuşuyor. Bizimle iletişime geçiyor, kendi okuduğu bir kitabı öneriyor, izlediği bir filmi öneriyor. Örneğin; sigara içmiyor ve bize de örnek oluyor. evre temizliğine dikkat ediyor bizleri de uyarıyor.” 7

“ğretmenlerimiz en zor problemleri bile kolaylaştırarak anlatıyor. Oyunlar oynatıyor, müzikle öğretmeye çalışıyorlar. Bu Şekilde daha kolay problemleri çözmemize yardımcı oluyorlar.” 11

“Ben müzikten nefret ederdim. Müzik ğretmenimiz her Őeyini anlatıyor, yaşam öyküsünü anlatıyor, ne zorluklarla müzik yaptıklarını anlatıyor. Ondan sonra diğer hocalarımız bize oyunlar hazırlıyorlar, kartlar hazırlıyorlar ve küçük örneklerle bize göstermeye çalışıyorlar. Beden eğitimi öğretmenlerimiz, dersin sadece top oynamaktan ibaret olmadığını, bunun içinde duyguların da olduğunu bize öğretiyorlar.” 15

“Mesela tarih dersinde konuyla ilgili videolar izlenerek daha kolay akılda kalıyor. Çünkü ğretmen estetik materyaller kullandığı için örneğin akıllı tahta, ders bizi yormuyor görseller göze hoş geliyor .” 19

BÖLÜM 5

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde, lise öğrencilerine göre ortaöğretim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin estetik liderlik ve alt boyut davranışlarını gösterme düzeyleri ve çeşitli değişkenlerin (cinsiyet, okul türü ve okul adı) bunlara etkisine ilişkin elde edilen bulgular tartışılmış, ayrıca bu konuda çalışma yapacak araştırmacı ve uygulayıcılara öneriler sunulmuştur.

5.1. Araştırmanın 1. Alt Problemine İlişkin Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın birinci alt problemi “lise öğrencilerine göre ortaöğretim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin estetik liderlik ve alt boyutlarına ilişkin estetik duyarlılık, estetik yaklaşım, estetik iletişim, estetik uygulama, estetik destek, estetik dürüstlük ve estetik görünüm boyutunu gösterme düzeyleri nedir?” şeklinde düzenlenmiştir.

Lise öğrencilerine göre öğretmenlerinin estetik liderlik özelliklerini gösterme düzeyleri incelendiğinde ortaya çıkan bulgular genel olarak öğretmenlerin estetik liderlik özelliklerini gösterme düzeylerinin “orta” düzeyde ($\bar{X}=3.29$) olduğunu göstermektedir. Buna benzer bir çalışma Polat ve Kavak (2011) tarafından yapılmıştır. Bu çalışmadaki bulgular neticesinde öğretmenlere göre okul müdürlerinin estetik liderlik davranışlıklarını göstermeye ilişkin algıları yüksek düzeyde çıkmıştır. Bu durumda öğretmenlerin estetik liderlik davranışlarını okul müdürleri kadar etkili bir şekilde sergileyemedikleri söylenebilir.

Öğrencilere göre öğretmenlerin estetik liderlik alt boyutlarına ilişkin aritmetik ortalamasına bakıldığında estetik görünüm ($\bar{X}=3.49$) alt boyutunun en “yüksek” değere sahip olduğu görülmektedir. Bu boyutu sırayla “orta” düzeyde değere sahip olan estetik iletişim ($\bar{X}=3.38$), estetik dürüstlük ($\bar{X}=3.33$), estetik duyarlılık ($\bar{X}=3.33$),

estetik destek ($\bar{X}=3.29$), estetik uygulama ($\bar{X}=3.23$) ve estetik yaklaşım ($\bar{X}=3.21$) alt boyutları izlemektedir. Öğretmenlerin estetik görünümüleriyle öğrencilere örnek olması, öğrencilerin üzerinde en dikkat çekici unsurun öğretmenlerin etkileyici ve göze hoş gelen görünümüleri ve imajları olması estetik görünüm alt boyutunun ‘‘yüksek’’ düzeyde bir değere sahip olmasına neden olmuş olabilir. En düşük ortalama ise, estetik yaklaşım ($\bar{X}=3.21$) alt boyutuna aittir. Öyle ki bu ortalama puan genel ortalama puanının da ($\bar{X}=3.29$) altında kalmaktadır. Polat ve Kavak (2011) tarafından yapılan çalışmada da en düşük ortalamanın estetik yaklaşım alt boyutuna ait olduğu görülmektedir. Her iki araştırmada da elde edilen bu sonuç; öğretmenlerin estetik bir görünüme sahip olmasına karşın öğrencilere karşı estetik yaklaşım davranışlarında yeterince liderlik edemedikleri şeklinde yorumlanabilir.

Polat ve Kavak (2011) tarafından yapılan çalışmada elde edilen bulgular sonucunda bu alt boyutların hepsinin ‘‘yüksek’’ düzeyde değere sahip olduğu görülmektedir. Burada üzerinde durulması gerek en önemli hususlardan bir tanesi bir birine yakın özelliklere sahip olan estetik iletişim ($\bar{X}=3.38$) ve estetik yaklaşım boyutları ($\bar{X}=3.23$) arasındaki ortalamalarda az da olsa bir farklılığın olmasıdır. Öğretmenlerin öğrencilere yaklaşımları konusunda bazı hususlara dikkat etmedikleri ya da kendilerini bu estetik yaklaşım ve estetik iletişim davranışlarını yeterince göstermedikleri söylenebilir.

Aytekin’ e (2010) göre ‘‘insan duyarlılığının azaldığı, sanattan yoksun seri üretim nesneleriyle dolu yapay bir doğada, kopya edilen sanatın tüm insan yaşamını çevrelediği bir gerçektir’’. Öyle ki toplum yaşamında yaşanabilir bir dünya için estetik olgusunun önemini gün geçtikçe artmaktadır. Bu araştırmada elde edilen bulgulara göre, lise öğrencilerinin öğretmenlerinin göstermiş olduğu estetik liderlik ve alt boyut davranışlarına ilişkin algılarının orta düzeyde çıkması estetik algıya önem verilmeye başlandığı, bu durumun da toplumun eğitim, sanat ve estetik değer anlayışı açısından gerekli bir durum olduğu söylenebilir.

5.2. Araştırmanın 2. Alt Problemine İlişkin Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın ikinci alt problemi ‘‘lise öğrencilerinin öğretmenlerinin estetik liderlik davranışını ve alt boyutlarını göstermelerine ilişkin algıları öğrencilerin

cinsiyetine, okul türüne ve okul adına göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?’’ şeklinde düzenlenmiştir.

Cinsiyet: Lise öğrencilerinin estetik liderlik ve alt boyutlarına ilişkin algı düzeylerinin cinsiyet değişkenine bağlı olarak değişip değişmediği incelemiş anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna varılmıştır ($t=0.44$, $p>.05$). Bununla beraber, kız öğrencilerinin ($\bar{X}=3.30$) estetik liderlik algı düzeylerinin erkek öğrencilere ($\bar{X}=3.28$) göre az da olsa yüksek olduğu görülmektedir. Ayrıca estetik liderliğin alt boyutlarında da cinsiyet değişkeninin anlamlı fark yaratmadığı saptanmıştır. Alanyazında cinsiyet değişkeninin estetik liderlik algı düzeyine etkisini inceleyen çalışmaların kısıtlı sayıda olduğu görülmektedir. Bu çalışmadaki bulgulardan elde edilen sonuçlar doğrultusunda, estetik liderlik algı düzeyinin cinsiyete bağlı olarak anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna varılmaktadır. Bu sonuç Polat ve Kavak (2011) tarafından yapılan çalışma sonucunda elde edilen bulgularla da tutarlılık göstermektedir.

Okul Türü: Araştırmanın bu bölümünde lise öğrencilerinin estetik liderlik ve alt boyutlarına ilişkin algı düzeylerinin okul türü değişkenine bağlı olarak değişip değişmediğini incelemiştir. Okul türü değişkenine göre çalışmaya katılan öğrencilerin algı düzeylerinde anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna varılmıştır ($t=2.52$, $p <.05$). Genel lise öğrencilerinin ($\bar{X}=3.35$) estetik liderlik ve alt boyutlarına ilişkin algı düzeylerinin mesleki ve teknik lise öğrencilere ($\bar{X}=3.19$) göre kısmen de olsa yüksek olduğu görülmektedir. Okul türüne göre öğrencilerin öğretmenlerine ilişkin estetik liderlik algılarının farklılaşmasında öğrencilerin akademik seviyeleri, öğrencilerin öğretmenlerinden estetik beklentilerinin farklılaşması gibi etmenler etkili olmuş olabilir.

Bu araştırma sonucunda elde edilen veriler doğrultusunda lise öğrencilerinin estetik liderlik ve alt boyutlarına ilişkin algı düzeylerinin okul türü değişkenine bağlı olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği sonucuna varılmaktadır. Bu sonuç, Polat ve Kavak (2011) tarafından yapılan çalışmayla da tutarlılık göstermektedir. Buradan

hareketle estetik liderliğin okul türüne dayalı olarak oluşan örgütsel kültürden etkilendiği düşünülmektedir.

Okul Adı: Lise öğrencilerinin estetik liderlik ve alt boyutlarına ilişkin algı düzeylerinin okul adı değişkenine bağlı olarak değişip değişmediğini incelemiştir. Araştırmanın bu bölümünde okul adı değişkenine göre, çalışmaya katılan öğrencilerin algı düzeylerinde anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna varılmıştır ($F=5.25$, $p < .05$). Lise öğrencilerinin estetik liderlik davranışları ve alt boyutlarına ilişkin algılarının okul adına göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek için yapılan ANOVA testi sonuçlarına göre anlamlı bir şekilde farklılığın olduğu görülmektedir. Estetik görünüm alt boyutu algı düzeyi dışındaki tüm alt boyutlardaki algı düzeyleri anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır. Polat ve Kavak (2011) tarafından yapılan çalışmada da okul türü değişkenine göre anlamlı bir farklılaşma görülmektedir. Bu veri sonuçları farklı bölgelerde yer alan okullardaki öğrencilerin farklı algı düzeylerine sahip olduğunu göstermektedir. Bunun nedeni, araştırmanın yapıldığı bölgenin özelliğine dayalı olarak okullarda oluşan örgütsel kültürde aranabilir.

Lise öğrencilerinin okul adı değişkenine göre estetik liderlik davranışları ve alt boyutlarına ilişkin algı düzeyleri incelendiğinde; en ‘‘yüksek’’ algı düzeyine Genel Lise 1 öğrencileri ($\bar{X}=3.54$) sahipken, Genel Lise 4 öğrencilerinin algılarının ($\bar{X}=3.08$) ‘‘orta’’ düzeyde ve son sırada yer aldığı görülmektedir. Bu verilerden Genel Lise 1 öğretmenlerinin estetik olgusunun farkındalığına daha çok sahip olduğu, öğrenci algılarının kısmen de olsa diğer okullardan daha yüksek olmasının nedeninin öğretmenlerin estetik liderlik özelliklerini öğrencilere çok daha etkili bir şekilde sergilemelerinin yanı sıra öğrencilerin estetik algı yetilerinin az da olsa daha gelişmiş olmasından kaynaklandığı sonucuna varılabilir. Genel Lise 1 öğrencilerinin sosyo-kültürel açıdan daha üst seviyede bulunması algı düzeylerinin diğer okullara göre daha yüksek çıkmasına neden olmuş olabilir. Genel Lise 4 öğrencilerinin algı düzeylerinin en düşük ortalamaya sahip olmasının nedeninin ise öğretmenlerin diğer liselere oranla kısmen de olsa estetik liderlik davranışlarını sergileyemediklerinden ve az da olsa öğrencilerin estetik liderliğe ilişkin algılarındaki eksiklikten kaynakladığı söylenebilir.

5.3. Araştırmanın 3. Alt Problemine Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın üçüncü alt problemi “Lise öğrencilerine göre öğretmenlerin estetik bir lider olarak özelliklerinin nelerdir?” şeklinde düzenlenmiştir.

Estetik algı ve haz seviyesinin büyük ölçüde eksik olduğu günümüz toplumunda bu algı ve haz seviyesinin arttırılması hem insanlar hem de çevre için olumlu sonuçlar doğurabilir. Estetik algı ve haz seviyesinin artırılmasında ve kazanımında en büyük rol eğitime aittir denilebilir. Eğitim kurumlarına bu aşamada büyük ölçüde sorumluluk düştüğü ve eğitim kurumlarının temel taşları olan öğretmenlerin bu bağlamda kilit rol oynadığı söylenebilir. Bu noktada öğrencilerin öğretmenlerinde gördükleri estetik liderlik davranışları derinlemesine incelenmiştir. Bu inceleme yapılırken öğretmenlerin göstermiş olduğu estetik duyarlılık, estetik yaklaşım, estetik iletişim, estetik görünüm, estetik uygulama, estetik destek ve estetik dürüstlük özellikleri üzerinde durulmuştur.

Öğrencilerle yapılan odak grup görüşmesinde öncelikle estetik kavramının öğrenciler tarafından tam olarak anlaşılıp anlaşılmadığına bakılmıştır. Öğretmenlerin estetik liderlik ve alt boyutlarına ilişkin davranışları öğrencilerin bakış açısıyla incelenmiştir. Öğrencilerden elde edilen dönütlere göre; öğretmenlerin modaya uygun giyindikleri, değişime açık ve yenilikçi oldukları, yaratıcı oldukları, dikkat çekici ve sıra dışı oldukları, öğrenciler tarafından örnek alındıkları, uyumlu oldukları, diksiyon ve hitabetleriyle öğrenci üzerinde etkili oldukları sonucuna varılabilir. Bu sonuç doğrultusunda öğretmenlerin estetik görünüm özelliklerini gösterdikleri söylenebilir. Hem nitel hem de nicel bulgular doğrultusunda estetik görünüm boyutuna ilişkin algıların yüksek çıkması dikkat çeken noktalardan biridir. Bu sonuca göre öğretmenlerin estetik görünümlemleriyle öğrenci üzerinde büyük iz bıraktıkları söylenebilir. Öğretmenlerin öğrencilere karşı empati yaptıkları, sabırlı ve önyargısız bir şekilde davrandıkları söylenebilir. Bu doğrultuda öğretmenlerin estetik yaklaşım özelliklerini sergiledikleri sonucuna varılabilir. Öğrencilerden elde edilen dönütlere göre; öğretmenlerin ben merkezli olmadığı, öğrencilerle iletişimde bütüncül ve yapıcı bir tavır sergilediği, yaratıcı, samimi, aktif ve içten olduğu söylenebilir. Bu doğrultuda öğretmenlerin estetik iletişim özelliklerini gösterdikleri kanaatine varılabilir. Elde edilen dönütlere göre; öğretmenlerin çevreye, sanata ve düzene daha

çok hassasiyet gösterdiği söylenebilir. Bu doğrultuda öğretmenlerin estetik duyarlılık alt boyutuna ilişkin özellikleri taşıdığı sonucuna varılabilir. Lise öğrencilere göre öğretmenlerinin estetik dürüstlük özelliklerini taşıdığı söylenebilir. Bu bağlamda öğretmenlerin eleştirel, yapıcı ve kontrollü olduğu, söylem ve uygulamada çoğunluğunun tutarlı olduğu, şeffaf ve yol gösterici olduğu, hayalperestlikten uzak yaratıcı olduğu sonucuna varılabilir. Lise öğrencilerinden öğretmenlerinin estetik destek özelliklerini sergilemeleri konusunda yapıcı dönütler alındığı söylenebilir. Bu doğrultuda öğretmenlerin öğrencide güven duygusunu uyandırdığı, öğrenci yeteneklerini ortaya çıkardığı, karşılık beklemeksizin öğrencilere elinden gelen olanakları sağladığı ve öğrencilere maddi destek yanında manevi destek de verdiği söylenebilir. Elde edilen bulgular sonucunda; lise öğrencilerinin öğretmenlerinin estetik uygulamalarından memnun kaldıkları düşünülebilir. Öyle ki, öğretmenlerin saygı ve sevgi çerçevesi içinde rol model alındığı, olumlu yaşam tecrübeleriyle gündelik sosyal faaliyetleri birleştirerek öğrenciye yaratıcı ve özgür düşünmeyi kazandırdığı, farklı estetik materyaller kullanarak öğretimi daha kolay hale getirdiği söylenebilir.

Öğretmenlerin öğrencilerinde estetik bakış açısını geliştirirken, derslerini işleme yöntemlerinin ve öğrencilerde estetik farkındalığını oluşturma yollarının büyük öneme sahip olduğu söylenebilir. Mamur' a göre (2012), öğretmenlerin sanat üzerine düşünmesi, eleştirebilme yetisi kazanması ve estetik duyarlılıklarının geliştirilmesini hedef alan yaklaşımlarla derslerin tekrardan yapılandırılması gerekebilir. Yapılan bu çalışmada da öğretmenlerin estetik ve göze hoş gelen aktivitelerle dersleri daha etkin bir şekilde işledikleri bu yolla öğrenciler üzerinde estetik açıdan daha çok etki bıraktıkları söylenebilir.

Estetik liderlik özelliği taşıyan öğretmenlerin dünyaya bakış açılarının sıradan insanlara göre çok daha farklı olduğu söylenebilir. Hansen, Ropo ve Sauer' e (2007) göre estetik liderin kendi içerisinde büyük bir potansiyel gücü barındığı söylenebilir. Polat ve Kavak' a (2011) göre günümüzde, çevremizde gördüğümüz göze hoş gelmeyen, estetik değer taşımayan nesne ve olaylardan kurtulmak için insanlarda estetik bakış açısının oluşturulmasına ihtiyaç olduğu sonucuna varılabilir. Bu çalışmada da estetik liderlik özelliği taşıyan öğretmenlerin daha geniş bakış açısına

sahip oldukları ve problemleri farklı açılardan çözebilme yetenekleri olduğu söylenebilir. Bunun yanında öğretmenlerin öğrencilerde estetik bakış açısını geliştirebilecek en etkili liderler olduğu ve bunu da göze hoş gelen öğrencilerin dikkatini çekebilecek sıra dışı, yenilikçi ve sanatsal aktivitelerle yapabilecekleri sonucuna varılabilir.

Bir estetik lider olarak öğretmenlerin öğrencilerle iletişimde önyargısız, açık-seçik olması, elinden gelen imkânları sunması ve itimat duygusunu uyandırması izleyenleri olan öğrenciler üzerinde her zaman pozitif bir sonuç doğurarak öğrencilerin gelişimine büyük katkı sağladığı söylenebilir. “Estetik liderin izleyenlerine sağlamış olduğu zaman ve alan, güveni inşa etmek için kullandığı gayri resmi iletişimi geliştirmenin yanında izleyenlerin kişisel gelişimlerini de arttırır” (Dop, 2006, s. 116). Bu çalışmada da estetik lider özellikleri taşıyan öğretmenlerin öğrencilerine karşı uyumlu, dürüst, şeffaf ve tutarlı olduğu ve öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayarak empati yoluyla öğrencilerde estetik haz duygularını arttırdıkları sonucuna varılabilir.

Dünyanın giderek küreselleşmesi, estetik haz konusunda pek çok benzerlikleri ve ortak paylaşımları ortaya çıkarmasının yanında birçok farklılığı da yanında getirdiği söylenebilir. Çevresel ve bireysel farklılıklar göz önüne alındığında öğretmenlerin öğrencilere estetik olgusunu ne denli kazandırabilecekleri ayrı bir tartışma konusudur. Bu doğrultuda, konuyla ilgili olarak araştırma yapacak kişilere ve uygulayıcılara önerilebilecekler şu şekilde vurgulanabilir.

5.4. Öneriler

5.4.1. Uygulayıcılara Yönelik Öneriler

Hızla artan nüfus, tüketimin seri üretimin artması, insan ihtiyaçlarını gidermek için alelade hizmetlerin verilmesi, yaşam alanlarının daralması, hızlı bir şekilde genişleyen şehir yaşamı, doğadan ve tabiattan uzaklaşma ve birçok nedenden dolayı insan, benliğinden uzaklaşmakta, güzelin farkına varamamakta ve sanatın önemini kavrayamamaktadır. Tam da bu noktada devreye giren estetik algısı büyük önem

taşımaktadır. Bu noktadan yola çıkarak araştırmanın bu bölümünde uygulayıcılar için önerilere yer verilmiştir.

1. Öğretmenler okul çevresini ve öğrencilerin arka planını daha yakından inceleyerek, farklı okullarda ve okul türlerinde eğitim gören öğrencilere estetik haz kazanımında daha faydalı ve yararlı olabilirler.
2. Öğretmenler, sanat ve estetik konusunda daha çok bilgi edinebilirler. Bu şekilde, estetik liderlik özelliklerini gösterme düzeyleri artabilir.
3. Öğretmenler, görünümlerine daha çok dikkat edebilirler çünkü estetik görünüm öğrencilerin estetik haz kazanımlarında en etkili unsur olabilir. Öğretmenler öğrencilere yaklaşımlarında daha mütevazı ve alçak gönüllü davranarak estetik yaklaşım özelliklerini sergilemede daha başarılı olabilirler. Öğretmenler iletişim kanallarını açık tutarak öğrencilere karşı ön yargısız yaklaşımlarıyla estetik yaklaşım özelliklerini daha etkili bir şekilde sergileyebilirler. Öğretmenler çevre, sanat ve estetik yapılarla ilişkin daha duyarlı olabilirler. Bu yolla öğrencilerdeki estetik duyarlılık algılarını arttırabilirler. Öğrencilerin estetik dürüstlük özelliklerini daha etkin bir şekilde kazanabilmeleri için öğretmenler estetik konularda daha tutarlı, tarafsız, açık-seçik ve şeffaf davranabilirler. Öğretmenler, estetik uygulamalarda öğrencilerine karşı daha çıkarsız ve adil davranarak öğrencilere destek verebilirler. Öğretmenler, estetik uygulamaları baskıdan uzak bir şekilde önce kendileri yaparak öğrencilere örnek olabilirler. Bu yolla, öğrencilerin kendilerini daha rahat ve özgür bir şekilde ifade etmelerine olanak tanıyabilirler.
4. Öğretmenler görev yaptıkları bölgenin sosyo-kültürel yapısını daha yakından inceleyerek estetik unsurların kazandırılması hususunda öğrencilerin yanı sıra öğrenci yakınlarına da yardımcı olabilirler.

5.4.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

1. Estetik kavramı Türk akademik literatüründe oldukça yeni bir kavram olduğundan, sonraki araştırmalarda bu kavram üzerinde daha çok durulabilir ve daha farklı alanlardaki gruplar üzerinde araştırmalar yapılabilir.

2. Estetik liderlikle bağlantılı farklı çalışmalar yapılabilir. Örneğin, örneklem olarak sanatla uğraşan öğretmenler ya da güzel sanatlar ve müzik branş öğretmenleri araştırmaya dahil edilebilir.
3. Bu çalışma estetik olgusuna ilişkin temel problemlerin ortaya çıkarılması hususunda estetik liderlik algı düzeyinin düşük çıktığı okullarda uygulanabilir.
4. Bu çalışma Kocaeli İli Gebze İlçesindeki ortaöğretim kurumlarında eğitim gören öğrencilerle sınırlı tutulmuştur. Bundan sonraki araştırmalar ilkokul, ortaokul hatta lisans ve yüksek lisans düzeyinde yapılabilir.
5. Özel ve devlet okullarında çalışmalar yapılarak öğretmenler ve öğrenciler kıyaslanabilir.
6. Bu araştırma Türkiye' nin farklı kültürel değerlere sahip bölgelerinde uygulanarak kıyaslama yapılabilir.
7. Yerel yönetimin yetersiz kaldığı yerlerde sivil toplum örgütleriyle iş birliği yapılarak etkin çalışmalar ve araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Akdoğan, B. (2001). "Sanat, Sanatçı, Sanat Eseri Ve Ahlak". *A.Ü. İlâhiyat Fakültesi Dergisi*, 11 (2), 212-245.
- Akdağ, B. (2004). "Eğitimde Postmodern Liderlik". *Eğitim Dergisi*. Sayı: 3.
- Akgündüz, A.(2004). *Lider Yöneticinin El Kitabı*. İstanbul: Genç Beyin Yayınevi.
- Albayrak, M. (2012). *Estetik' in Serüveni "Sanat Felsefesi"*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Altinkurt, Y., Yılmaz, K. (2011). "İlköğretim ve Ortaöğretim Okullarının Vizyon, Misyon Ve Değerleri İle İlgili Bir Çözümleme". *Akademik Bakış E-Dergisi*, 1, 1-15. <http://www.akademikbakis.org/eskisite/23/06.pdf> / 30 Kasım 2014 Pazar, 12:42:44.
- Aşan, Ö. ve Aydın, E.M. (2006). *Örgütsel Davranış*. Ankara: Arıkan Yayıncılık.
- Aktaş, S. (2014). "Medyanın Kadın Estetiği Üzerine Etkileri Ve Ebenin Rolü". *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 17 (3), 187-195.
- Arıkan, A. (2010). "Bilgisayarla Sanat Ve Tasarım Üzerine Betimleyici Bir Alan Araştırması". *e-Journal of New World Sciences Academy*, 6 (1), 1-10. <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/nwsahuman/article/view/5000062462/5000058727> / 16 Şubat 29 2015 Pazartesi, 22:11:35.
- Arslan, A. (2009). "Kriz Yönetiminde Liderlik". *Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi*, 18, 1-12. <http://www.akademikbakis.org/eskisite/18/12lider>. / 30 Kasım 2014 Pazar, 12:15:53.
- Aydın, M. (2010). *Eğitim Yönetimi (9. Baskı)*. Ankara: Hatiboğlu Yayınları.
- Aykanat, Z. (2010). *Karizmatik Liderlik ve Örgüt Kültürü İlişkisi Üzerine Bir Uygulama*. Yüksek Lisans Tezi. Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Karaman.

- Aytaç, T. (2000). *Eğitim Yönetiminde Yeni Paradigmalar: Okul Merkezli Yönetim*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Aytekin, A. (2010). *Günümüzün Görsel Kültüründe Tüketici Estetik Anlayış-Resim ve Tasarım*. Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi, Resim-İş Eğitimi Ana Bilim Dalı. İzmir.
- Balcı, A. (2005). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem, Teknik ve İlkeler*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Bakan, İ. (2008). “Örgüt Kültürü ve Liderlik Türlerine İlişkin Algılamalar ile Yöneticilerin Demografik Özellikleri Arasındaki İlişki: Bir Alan Araştırması” . *KMU İİBF Dergisi*, 10 (14), 73-84.
- Bass, B. M. (1985). *Leadership and Performance Beyond Expectations*. New York: The Free Press.
- Bozkurt, N. (1992). *Sanat Ve Estetik Kuramları (2. Baskı)*. İstanbul: Ara Yayıncılık.
- Bryman, A. (1992). *Charisma and leadership in organizations*. London: London. Sage.
- Bursalıoğlu, Z. (2002). *Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış*. Ankara: Pegem AkademiYayıncılık.
- Bursalıoğlu, Z. (2012). *Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış (17. Baskı)*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Bursalıoğlu, Z. (2012). *Eğitim Yönetiminde Teori ve Uygulama (11. Baskı)*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş. (2006). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, K.E, Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri (13. Baskı)*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Can, A. (2013). *Spss İle Bilimsel Araştırma Sürecinde Nicel Veri Analizi*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

- Carrol, N. (2012). *Sanat Felsefesi*. Güliz Korkmaz Tirkeş (Çev.). Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Celep, C. (2004). *Dönüşümsel Önderlik*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Çelik, V. (1997). ‘Eğitim Yönetiminde Vizyoner Liderlik’. *Eğitim Yönetimi Dergisi*, 3 (4), 465-474.
- Çelik, V. (2012). *Eğitimsel Liderlik (6.Baskı)*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Çimen, F. (2010). ‘Sanat Eserlerinde Korku İmajı Ve Korku Duygusu Yenebilmede Sanatın Rolünün İrdelenmesi’. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 9 (31), 295-309.<http://www.mulkiyederigi.org/esosder/article/viewFile/5000068305/5000063368/> 30 Kasım 2014 Pazar, 13:12:07.
- Coşar, S. (2011). *Otantik Liderlik Kavramı Ve Ardılları Üzerine Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Yeterlilik Tezi, Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü Savunma Yönetimi Ana Bilim Dalı, Ankara.
- Creswell, J. W. (2013). *Qualitative inquiry & reserach design: Choosing among five approaches* (Third edition). New York: Sage.
- Dop, J. S. (2006). *Aesthetic Leadership: Stories of Support, Relationship, and Success Among Novice Teachers and School Administrator*. Nebraska: University of Nebraska Press.
- Drucker, F. P.(1994). *Etkin Yöneticilik (2.Baskı)*. Ahmet Özden Ve Nuray Tunalı (Çev.). İstanbul: Eti Kitapları.
- Durukan, H. (2006). ‘Okul Yöneticisinin Vizyoner Liderlik Rolü’. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 7(2), 277-286.
- Edizler, G. (2010). ‘Karizmatik Liderlikte Duygusal Zeka Boyutuyla Cinsiyet Faktörüne İlişkin Literatürel Bir Çalışma’. *Selçuk İletişim*, 6 (2),137-150.
- Efil, İ. (2002). *İşletmelerde Yönetim Organizasyon*. İstanbul: Alfa Basım Yayım.
- Erbay, M. (2009). ‘Sanat-Sanat Yönetimi Ve Ötesi’. *Eleştiri Dergisi*, 2, 37-41.
- Erçetin, Ş.Ş. (2000). *Lider Sarmalında Vizyon*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Erçil, Y. (1997). Lineer Olmayan Karizmatik Liderlik Modeli. 21.Yy. *Liderlik Sempozyumu Bildiriler Kitabı*. Cilt: 2.

- Eren, E. (2001). *Örgütsel Davranış ve Yönetim Psikolojisi*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Eren, E. (2001). *Yönetim ve Organizasyon: Çağdaş ve Küresel Yaklaşımlar*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Ergün, M. (2006). "Estetik: Sanat Felsefesi". s. 1-14. <http://www.egitim.aku.edu.tr/>
8 Mart 2015 Pazar, 22:55:00.
- Erinç, S. M. (1998). *Sanat Psikolojisi' ne Giriş*. Ankara: Ayraç Yayınevi.
- Erkuş, E., Günlü, E. (2008). "Duygusal Zekanın Dönüşümcü Liderlik Üzerine Etkileri". *İşletme Fakültesi Dergisi*, 9 (2), 187-209.
- Erturgut, R., Erturgut, P. (2010). "Transformasyonel Lider Karizmatik Mi? Vizyoner Mi? Sağlık Örgütlerinde Bir Araştırma". *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 9 (34), 223-239. <http://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarinex-14238789/>
30 Kasım 2014 Pazar, 12:18:29
- Erzen, J.N. (1976). "Eğitimin Estetik Süreç Olarak Yorumu ve Mimarlık Eğitimi". *Metu Eğitim Arşiv*, 2 (2), 175-186.
- Fındıkçı, İ. (2013). *Hizmetkâr Liderlik*. İstanbul: Alfa Basım Yayın.
- George, B. (2003). *Authentic Leadership: Rediscovering the Secrets to Creating Lasting Value*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Görgülü, M. (2013). "Kişilik". Leman Bilgin ve Aytül Ayşe Özdemir (Ed.). *Davranış Bilimleri 2*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 118-137.
- Gül, H., Aykanat, Z. (2012). "Karizmatik Liderlik Ve Örgüt Kültürü İlişkisi Üzerine Bir Araştırma". *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16 (1), 17-36.
- Günbayı, İ. (2014). "Örgütsel Kültür Ve Okul İklimi". Mustafa Çelikten Ve Mehmet Özbaş (Ed.). *Eğitim Yönetimi*. İstanbul: Lisans Yayıncılık, 177-197.
- Güney, S. (1999). *Davranış Bilimleri Açısından Atatürk'ün Liderliği (1. Baskı)*. Ankara: Ocak Yayınları.
- Hansen, H.; Ropo, A. & Sauer, E. 2007. Aesthetic Leadership. *Leadership Quarterly*, 18(6), 544-560.
- Hollander, E. P. & Offermann, L.R. (1990). *Relational features of organizational leadership and followership*. In. K.E. Clark., & M.B. Clark (Eds.). *Measures of leadership*. (s. 83- 98). West Orange: NJ. Leadership Library of America.

- Hoy, W. K., Miskel, C. G. (2012). *Eğitim Yönetimi "Teori, Araştırma ve Uygulama"* (7. Baskı). Selahattin TURAN (Çev. Ed.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Karip, E. (1998). "Dönüşümcü Liderlik". *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16, 443-465.
- Kavuran, T. (2003). "Sanat Ve Bilim' de Gerçek Kavramı". *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15 (2), 225-237.
- Keklik, B. (2012). "Öğretim Üyelerinin Dış Görünüşlerinin Öğrenciler Tarafından Algılanma Biçiminin İncelenmesine Yönelik Bir Araştırma". *Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, 4(3), 129-141.
- Kıcıır, G. K., Paşaoğlu, D. (2014). "Otantik Liderliğin Akademik Platformda Lider Boyutu Açısından İncelenmesi". *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(1), 1-24.
- Kılınç, T. (1995). "Liderlikte Durumsallığın Ötesi Tepkici Yaklaşımlar Dikey İkili Bağlantı, Davranışsal Sapma Kredisi ve Atıf Kuramlarının Analizi". *İ.Ü. İşletme Fakültesi Dergisi*, 24 (2), 151-185.
- Kılınç, T. (2011). "Liderlik Üzerine Bir Analiz". *Hastane Dergisi*, 3 (15), 1-4.
- Kırel, Ç. (2001). "Liderlik Davranış Biçimleri Konusuna Yeni Bir Yaklaşım: Karizmatik Liderlikten Dönüşümsel Liderliğe". *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1 (1), 43-59.
- Kısaogulları, A. (2013). "Sanat Yönetimi Ve Sanat Yöneticisi". *Ulakbilge Sosyal Bilimler Dergisi*, 1 (1), 36-43.
- Koçel, T. (2001). *İşletme Yöneticiliği*. (8. Basım). İstanbul: Beta Basım A.Ş.
- Lunenberg, C.F., Orsntein, A.C.(2013). *Eğitim Yönetimi "Kavramlar ve Uygulamalar"*. Gökhan Arastaman (Çev. Ed.). İstanbul: Nobel Akademi Yayınları.
- Mamur, N. (2012). Kitsch (Kıç) Olgusunun Sanat Eğitiminde Estetik Beğeniler Açısından Sorgulanması. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8 (3), 70-79.

- Marinescu, D., Truşca, P. (2010). *Visual Pollution and Aesthetic Education*. Christian University. 41-45.
- Marşap, A. (2004). Modern Resim-İş Eğitiminde Yaratıcı Ve Sanatsal Önderlik. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 3, 10-21.
- Maya, İ. (2014). ‘‘Birey Ve Örgüt’’. Mustafa Çelikten Ve Mehmet Özbaş (Ed.). Eğitim Yönetimi. İstanbul: Lisans Yayıncılık, 13-38.
- Memisoglu, S. P. (2001). Yeni Liderlik Yaklaşımları Işığında Eğitim Örgütlerinde Lider Yöneticilere Duyulan Gereksinim. 10. Eğitim Bilimleri Konferansı, *ABÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 87-97 .
- Merriam, S.B.(2013). *Nitel Araştırma ‘‘Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber’’ (3.Baskı)*. Selahattin Turan (Çev. Ed.). Ankara: Nobel Akademi Yayıncılık.
- Nahavandi, A. (2000). *The Art and Science of Leadership*. New Jersey: Prentice Hall.
- Nemanich, L. A. and Keller, R.T. (2007). ‘‘Transformational Leadership in an Acquisition: A Field Study of Employees’’. *The Leadership Quarterly*, 18, 49–68.
- Ömerustaoğlu, A. (2007). ‘‘Bir İnsani Fenomen Olarak Estetik Bilinç’’. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15, 18-26.
- Özden, H. Ö. (2002). ‘‘ Hellenizm Öncesi Yunan Felsefesinde Güzellik Anlayışları’’. *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 17, 67-98.
- Özden, Y. (2005). *Eğitimde Yeni Değerler (6. Baskı)*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık
- Patton, M.Q. (2014). *Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri(3. Baskı)*. Mesut Bütün ve Selçuk Beşir Demir (Çev. Ed.). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Polat, S., Kavak, Z. *Aesthetic leadership (AL): Development and Implementation of Aesthetic Leadership Scale (ALS) of the School Directors*, Educational Research and Reviews Vol. 6(1), pp. 50-61, January 2011.
- Robbins, S.P. (2001). *Organizational Behavior, Concepts, Controversies, Applications*. New Jersey: Prentice Hall International Inc.
- Ruen, K.K. (2010). *Teaching Toward Wholeness The Aesthetic in Education*. Sarah Lawrence College, Volume 23, Number 2.

- Samier EA, Bates RJ, Stanley A (2006). *Aesthetic Dimensions of Educational Administration and Leadership*. London: Routledge.
- Sauer, E. (2005). *Emotions In Leadership: Leading A Dramatic Ensemble*. Tampere: Tampere University Press.
- Sauer, E. & Ropo, A. (2007). *Aesthetic knowledge production and consumption*. Paper to be presented in the Third Organization Studies Summer Workshop. Crete, Greece, 7.-9. June, 2007.
- Schroeder, JE and Fillis, I (2010), *Aesthetic Leadership, Research Handbook on Political and Civic Leadership*, Richard Couto (Ed.). London: Sage.
- Smith, R.A. (1996). Leadership as aesthetic process, *Journal of Aesthetic Education*, 30, 39 - 52.
- Şimşek, H. (2009). ‘‘Methodical Problem in the Researches of Educational History’’. *Ankara University, Journal of Faculty of Educational Sciences*, 42 (1), 33-51.
- Şahin, B. (2009). ‘‘Örgütsel Gelişmenin Sağlanması Dönüşümcü Liderlerin Rolü’’. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(3), 97-118.
- Şimşek, A. (2012). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Basım.
- Şişman, M. (2012). *Öğretim Liderliği(4 Baskı)*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Şişman, M. (2012). *Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi (6. Baskı)*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Tebiş, C. (2010). ‘‘Toplum-Birey-Sanat Eğitimi İlişkisi’’. *Kent Akademisi Elektronik Dergi*.<http://www.kentakademisi.com/toplum-birey-sanat-egitimi-iliskisi/12802/> 30 Haziran 2014 Pazartesi, 21:42:26.
- Tekin, Y., Ehtiyar, R. (2011). ‘‘Başarının Temel Aktörleri: Vizyoner Liderler’’. *Journal Of Yaşar University*, 24 (6), 4007-4023.
- Toor, S. R., &Ofori, G. (2009).’’ Ethical leadership: Examining the relationships with full range leadership model, employee outcomes, and organizational culture’’. *Journal of Business Ethics*, 90, 533- 547.
- Townsed, D. (2002). *Estetiğe Giriş (1. Baskı)*. Sabri Büyükdüvenci (Çev.). Ankara: İmge Kitapevi Yayıncılık.

- Tunalı, İ. (1984). *Estetik*. İstanbul: Cem Yayınevi.
- Türkoğlu, N. (2004). *İletişim Bilimlerinden Kültürel Çalışmalara, Toplumsal İletişim: Tanımlar, Kavramlar, Tartışmalar (1. Baskı)*. İstanbul: Babil Yayınları.
- Ünlü, A. (2009). *Merkeze Dönmek*. İstanbul: Mitos Boyut.
- Vondey, M. (2010). ‘‘An Aesthetic of Imagination and Creativity for Leaders’’. *Regent University Press, 1*, 1-12.
- Vural, G. (1997). ‘‘Liderlik ve Hemşirelik’’. *C.Ü Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi, 1*, 15-22.
- Yavuz, E. (2009). ‘‘İş görenlerin Dönüşümcü Liderlik Ve Örgütsel Bağlılık İle İlgili Tutumlarına Yönelik Bir Araştırma’’. *İşletme Araştırmaları Dergisi, 1 (2)*, 51-69.
- Yeşiltaş, M., Kanten, P., Sormaz, Ü. (2013). ‘‘Otantik Liderlik Tarzının Prososyal Hizmet Davranışları Üzerindeki Etkisi: Konaklama İşletmelerine Yönelik Bir Uygulama’’. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi, 42 (2)*, 333-350.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (8. Baskı)*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, E. (2014). ‘‘Liderlik Ve Liderlik Kuramları’’. Mustafa Çelikten Ve Mehmet Özbaş (Ed.). *Eğitim Yönetimi*. İstanbul: Lisans Yayıncılık, 137-155.
- Yılmaz, A., Eroğlu, C. (2008). *Davranış Bilimleri ve Örgütsel Davranış*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Zel, U. (2001). *Kişilik ve Liderlik*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Zhang H., Cone, M.H., Everett, A. M., Elkin, G.(2011). Aesthetic Leadership in Chinese Business : A Philosophical Perspective. *Journal of Business Ethics, 1*, 475-491.

Ek 1

Okul Adı Değişkenine Göre Lise Öğrencilerinin Öğretmenlerinde Gördükleri Estetik Liderlik Davranışları ve Alt Boyutlarına İlişkin Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve ANOVA Değerleri

Değişkenler	Okul Adı	N	$\bar{X}$	Ss	Anova	KT	SD	F	p
Estetik Görünüm	Genel Lise 1	148	3,59	1,00	Gruplar Arası	12,12	6	1,98	0,07
	Mesleki ve Teknik Lise 1	29	3,26	0,77					
	Mesleki ve Teknik Lise 2	88	3,31	1,15					
	Mesleki ve Teknik Lise 3	103	3,50	1,08	Grup İçi	628,14	615		
	Genel Lise 2	96	3,67	1,04	Toplam	640,26	621		
	Genel Lise 3	92	3,49	0,85					
	Genel Lise 4	66	3,28	0,99					
	Toplam	622	3,49	1,02					
	Genel Lise 1	148	3,59	0,82	Gruplar Arası	17,31	6	4,45	,000
	Mesleki ve Teknik Lise 1	29	3,50	0,84					
Estetik İletişim	Mesleki ve Teknik Lise 2	88	3,34	0,86					
	Mesleki ve Teknik Lise 3	103	3,27	0,88	Grup İçi	398,48	615		
	Genel Lise 2	96	3,49	0,67	Toplam	415,79	621		
	Genel Lise 3	92	3,20	0,70					
	Genel Lise 4	66	3,12	0,88					
	Toplam	622	3,38	0,82					
Estetik Dürüstlük	Genel Lise 1	148	3,58	0,93	Gruplar Arası	19,47	6	3,26	,004
	Mesleki ve Teknik Lise 1	29	3,28	1,00					
	Mesleki ve Teknik Lise 2	88	3,08	1,13					
	Mesleki ve Teknik Lise 3	103	3,25	1,01	Grup İçi	611,49	615		
	Genel Lise 2	96	3,43	1,00	Toplam	630,96	621		
	Genel Lise 3	92	3,27	0,95					
	Genel Lise 4	66	3,13	0,98					
	Toplam	622	3,33	1,01					
	Genel Lise 1	148	3,49	0,90					
Estetik									

Duyarlılık	Mesleki ve Teknik Lise 1	29	3,16	1,03					
	Mesleki ve Teknik Lise 2	88	3,18	0,99	Gruplar Arası	13,10	6	2,56	,02
	Mesleki ve Teknik Lise 3	103	3,23	0,91	Grup İçi	524,18	615		
	Genel Lise 2	96	3,44	0,88	Toplam	537,28	621		
	Genel Lise 3	92	3,20	0,90					
	Genel Lise 4	66	3,10	0,93					
	Toplam	622	3,29	0,93					
	Genel Lise 1	148	3,61	0,88					
Estetik Destek	Mesleki ve Teknik Lise 1	29	3,25	0,90	Gruplar Arası	25,65	6	5,91	,000
	Mesleki ve Teknik Lise 2	88	3,16	0,85	Grup İçi	444,87	615		
	Mesleki ve Teknik Lise 3	103	3,08	0,89	Toplam	470,52	621		
	Genel Lise 2	96	3,39	0,82					
	Genel Lise 3	92	3,14	0,77					
	Genel Lise 4	66	3,13	0,86					
	Toplam	622	3,29	0,87					
	Genel Lise 1	148	3,49	0,85					
Estetik Uygulama	Mesleki ve Teknik Lise 1	29	3,15	1,03	Gruplar Arası	16,45	6	3,38	,003
	Mesleki ve Teknik Lise 2	88	3,07	0,89	Grup İçi	499,42	615		
	Mesleki ve Teknik Lise 3	103	3,15	0,93	Toplam	515,87	621		
	Genel Lise 2	96	3,27	0,89					
	Genel Lise 3	92	3,17	0,97					
	Genel Lise 4	66	3,03	0,86					
	Toplam	622	3,23	0,91					
	Genel Lise 1	148	3,50	0,83					
Estetik Yaklaşım	Mesleki ve Teknik Lise 1	29	3,24	0,91					
	Mesleki ve Teknik Lise 2	88	3,09	0,77	Gruplar Arası	23,81	6	6,30	,000
	Mesleki ve Teknik Lise 3	103	3,11	0,76	Grup İçi	387,44	615		
	Genel Lise 2	96	3,31	0,78	Toplam	411,25	621		
	Genel Lise 3	92	2,99	0,77					
	Genel Lise 4	66	2,97	0,76					
	Toplam	622	3,20	0,81					
	Genel Lise 1	148	3,50	0,83					

	Genel Lise 1	148	3,54	0,74					
	Mesleki ve Teknik Lise 1	29	3,26	0,87	Gruplar Arası	17,34	6	5,25	,000
	Mesleki ve Teknik Lise 2	88	3,16	0,77	Grup İçi	338,82	15		
Toplam	Mesleki ve Teknik Lise 3	103	3,19	0,74	Toplam	356,16	621		
	Genel Lise 2	96	3,39	0,70					
	Genel Lise 3	92	3,17	0,70					
	Genel Lise 4	66	3,08	0,76					
	Toplam	622	3,29	0,76					

EK 2

1= Kesinlikle Katılmıyorum, 2= Katılmıyorum, 3= Kısmen (Orta Düzeyde) Katılıyorum, 4= Oldukça Katılıyorum, 5= Kesinlikle (Tamamen) Katılıyorum

1	Öğretmenlerimiz estetik değişimin öncüsüdür.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2	Öğretmenlerimiz çevresindeki estetik öğelere duyarlıdır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3	Öğretmenlerimiz estetik konusunda öğrencilerin yönetime "karşı koyma davranışı"nı "anlayış"a dönüştürür.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4	Öğretmenlerimiz okul yapılarının uygun yerlerini estetik materyallerle (resim, tablo, güzel yazı vb) donatır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5	Öğretmenlerimiz dış görünümünde gösterişsiz ama özenlidir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
6	Öğretmenlerimiz iletişimde ifade ve üslubuyla hayranlık uyandırır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
7	Öğretmenlerimiz mantıktan ziyade estetik duygulara odaklanır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
8	Öğretmenlerimiz insanlarla olan iletişimde gösterişsiz fakat içtendir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
9	Öğretmenlerimiz estetik konusunda dikkatli, sorumlu ve pratiktir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
10	Öğretmenlerimiz dengeli davranışlarıyla muhtemel eleştirileri engeller.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
11	Öğretmenlerimiz duruşuyla fark yaratır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
12	Öğretmenlerimiz okuldaki boş mekanları estetik olarak düzenler.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
13	Öğretmenlerimiz olaylar karşısında estetik bir bakış açısı yansıtır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
14	Öğretmenlerimiz sanatsal etkinlik yapmak için çaba harcar.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
15	Öğretmenlerimiz beden dilini iyi kullanır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
16	Öğretmenlerimiz giyeceklerini seçerken estetik kaygı taşır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
17	Öğretmenlerimiz estetik görüşleriyle çevresindekilerin inançlarını değiştirebilir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
18	Öğretmenlerimiz estetik sorunları çözmede isteklidir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

19	Öğretmenlerimiz ilişkilerinde nazik bir dil kullanır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
20	Öğretmenlerimiz okulda estetik potansiyeli harekete geçiren bir kültür yaratır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
21	Öğretmenlerimiz estetik konusundaki düşünceleri ile uygulamaları tutarlıdır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
22	Öğretmenlerimiz ders dışı sosyal etkinliklerde estetik kaygıyı ön planda tutar.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
23	Öğretmenlerimiz iletişim sürecinde etrafındakilerde hayranlık uyandırır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
24	Öğretmenlerimiz estetik duruşuyla öğrencilere güven verir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
25	Öğretmenlerimiz estetik bir yaratıcılığa sahiptir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
26	Öğretmenlerimiz okulda estetik bir iklim yaratır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
27	Öğretmenlerimiz estetik amaçlarla çatışmalardan yararlanır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
28	Öğretmenlerimiz sanatsal etkinliklere değer verir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
29	Öğretmenlerimiz çatışmaları estetik bir kaygıyla çözer.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
30	Öğretmenlerimiz her bir öğrencinin estetik potansiyele sahip olduğunu düşünür.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
31	Öğretmenlerimiz estetik kaygıdan dolayı duygularını ifade etmede ve yönetmede kontrollüdür.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
32	Öğretmenlerimiz estetik kaygıyla sosyal etkinlikler düzenler.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
33	Öğretmenlerimiz estetik konusunda kendine özgü fakat paylaşımcıdır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
34	Öğretmenlerimiz öğrencilerdeki estetik beklentilerini anlamaya çalışır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
35	Öğretmenlerimiz kişisel bakımına özen gösterir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
36	Öğretmenlerimiz öğrencilerin estetik potansiyelini ortaya çıkarmaya çalışır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
37	Öğretmenlerimiz fiziksel özellikleriyle etkileyicidir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
38	Öğretmenlerimiz hangi durumda hangi duyguları ne oranda yansıtacağını bilir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
39	Öğretmenlerimiz öğrencilerin estetik çalışmalarını ödüllendirir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

40	Öğretmenlerimiz okul içinde yaratıcılığı destekler.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
41	Öğretmenlerimiz estetik konusunda öğrencilere yeni bakış açıları getirir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
42	Öğretmenlerimiz öğrencilere dış görünümü ve duruşuyla örnek olur.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
43	Öğretmenlerimizin estetik konusunda ikna gücü yüksektir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
44	Öğretmenlerimiz elinde bağlayıcı somut bir veri yoksa kendi estetik duygularına güvenir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
45	Öğretmenlerimiz estetik duyguları yönetmede yeteneklidir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
46	Öğretmenlerimiz okuldaki estetik düzenlemelerde daha iyiyi bulmak için sınırları aşmaya çalışır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
47	Öğretmenlerimiz öğrencilerin estetik ihtiyaçlarının farkındadır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
48	Öğretmenlerimiz gelecekteki estetik yönelimleri tahmin eder.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
49	Öğretmenlerimiz estetik konusunda öğrencilere ilham verir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
50	Öğretmenlerimiz okuluna estetik bir ruh katar.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
51	Öğretmenlerimiz canlı ve kendisiyle barışık kişiliğiyle etrafa olumlu enerji saçar.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

ÖZGEÇMİŞ

29.01.1982 tarihinde Magosa’da doğdum. Lise öğrenimimi Erdemli Yabancı Dil Ağırlıklı Lise’ de tamamladım. 2005 yılında Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi İngilizce Öğretmenliği Bölümünden mezun oldum. Kocaeli, Gebze’de öğretmenlik ve idarecilik yapmaktayım. Avrupa Birliği Comenius Projesi ve Hizmetiçi Eğitim Kursları kapsamında birçok Avrupa ülkesinde bulunarak eğitim alanında araştırmalarda bulundum. İlgi alanlarım müzik, spor, farklı kültürler vb. şeklindedir.